

ΕΡΓΟ:

Έργο Αγωγού EastMed

Τίτλος Εγγράφου:	Ελληνικό Τμήμα EastMed- Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων
Υπότιτλος Εγγράφου	Παράρτημα 8Κ.2 – Μελέτη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Εκτίμηση Επιπτώσεων
Αρ. Εγγράφου Έργου:	PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8J2

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED		
	Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων		Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8J2
			Αναθ. : 00 Σελ : 2 από 101

Στοιχεία εγγράφου	
Τίτλος εγγράφου	Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων
Υπότιτλος Εγγράφου	Παράρτημα 8Κ.2 – Μελέτη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Εκτίμηση Επιπτώσεων
Εταιρεία	IGI Poseidon
Συγγραφέας	ASPROFOS Engineering S.A.
Έργο	Έργο Αγωγού EastMed
Αριθμός Εγγράφου Έργου	PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8J2
Ημερομηνία	03/06/2022
Αναθεώρηση	00

Ιστορικό εγγράφου					
Αναθεώρηση	Συντάκτης	Έλεγχος από	Έγκριση από	Ημερομηνία	Έκδοση
00	ASPROFOS	ERM	IGI POSEIDON	03/06/2022	Για υποβολή στις Υπηρεσίες

Για τον Φορέα του Έργου

Digitally signed by: RESTELLI MATTEO
Location: Milan
Date: 02/06/2022 12:29:03

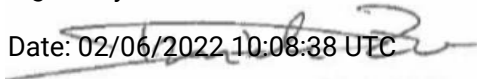

Digitally signed by
Michael Folas
Date: 2022.06.02
15:32:09 +03'00'

Για τον Περιβαλλοντικό Μελετητή

Signed by DANIELE ZOLI

Date: 02/06/2022 10:08:38 UTC

FILIPPOS
MARKOS
SPANIDIS

Digitally signed by FILIPPOS
MARKOS SPANIDIS
DN: cn=FILIPPOS MARKOS
SPANIDIS, c=GR,
email=pspani@asprofos.gr
Date: 2022.06.01 17:48:20 +03'00'

DIMITRIOS
HOURMOUZIADES

Digitally signed by dimitrios
hourmouziadis
DN: cn=dimitrios hourmouziadis,
c=GR,
email=dhourmouziadis@asprofos.g
Date: 2022.06.01 17:02:48 +03'00'

GEORGIOS
VALAIS

Digitally signed by GEORGIOS
VALAIS
DN: cn=GEORGIOS VALAIS,
c=GR, email=gvalais@asprofos.gr
Date: 2022.06.01 17:39:46 +03'00'

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0 Annex8/2 Αναθ. : 00 Σελ : 3 από 101
---	--	---

Πίνακας Περιεχομένων

8 Κ.2.1.	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	10
8 Κ.2.1.1.	Ιστορικό Έργου.....	10
8 Κ.2.1.2.	Βασικές κατευθύνσεις και στόχοι της Μελέτης Επιπτώσεων στα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΜΕΑΔ)	10
8 Κ.2.1.3.	Μεθοδολογία και πηγές της μελέτης.....	11
8 Κ.2.1.4.	Δομή του εγγράφου	15
8 Κ.2.2.	ΔΙΕΘΝΗ – ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ... ..	16
8 Κ.2.2.1.	Ανθρώπινα δικαιώματα και υποχρεώσεις	16
8 Κ.2.2.2.	Διεθνή πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα	17
8 Κ.2.2.3.	Πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην ΕΕ.....	25
8 Κ.2.2.4.	Το εθνικό πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.....	28
8 Κ.2.2.4.1	Ειδικά θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε εθνικό επίπεδο	30
8 Κ.2.3.	ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΓΟ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	39
8 Κ.2.3.1.	Η Δέουσα Επιμέλεια για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΔΕΑΔ).....	39
8 Κ.2.3.2.	Βασικές πτυχές του Έργου που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα	42
8 Κ.2.3.2.1	Επιπτώσεις στο περιβάλλον και ανθρώπινα δικαιώματα	43
	ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΕ ένα ΥΓΙΕΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΑ ΒΙΩΣΙΜΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	43
	ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ τις ΚΛΙΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ.....	45
	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ, ΠΡΟΛΗΨΗ της ΡΥΠΑΝΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ.....	48
8 Κ.2.3.2.2	Εργασιακές πρακτικές, διαχείριση ανθρωπίνων πόρων και ανθρώπινα δικαιώματα	55
	ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ.....	55
	ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΕ ΔΙΚΑΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΣΥΝΟΗΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	57
	ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ	58
	ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ στους ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΗ – ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ	60

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0 Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 4 από 101
---	--	--

8 Κ.2.3.2.3 Ανθρώπινα δικαιώματα που σχετίζονται με τα μέσα και το επίπεδο διαβίωσης της τοπικής κοινότητας 68

ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΓΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΣΑ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ 68

ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ 71

ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΑΝΩΤΕΡΟ ΔΥΝΑΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ 74

πιθανες επιπτώσεις στα ανθρωπινα δικαιωματα που σχετιζονται με την κοινοτική συνοχή και τον πολιτισμό 76

8 Κ.2.3.2.4 Άλλα ζητήματα ισότητας και μη διάκρισης: Εξισορρόπηση των εθνικών και τοπικών αναγκών και αντιμετώπιση της ευπάθειας 86

8 Κ.2.3.2.5 Διαφάνεια, Λογοδοσία, Συμμετοχή 90

8 Κ.2.4. ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ 98

Λίστα Σχημάτων

Σχήμα Κ.2.2-1 Κοινή γνώμη για τις επιδράσεις των εταιρειών στην ελληνική κοινωνία. 36

Σχήμα Κ.2.2-2 Κοινωνικές αντιλήψεις για τις ίσες ευκαιρίες στην Ελλάδα. 37

Σχήμα Κ.2.2-3 Αντιδράσεις των Ελλήνων ερωτηθέντων στη δήλωση «Τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν σημαίνουν τίποτε για 'μένα» 38

Σχήμα Κ.2.4-1 Το τρίγωνο ασφαλείας για τα ανθρώπινα δικαιώματα. 100

Λίστα Πινάκων

Πίνακας Κ.2.1-1 Βασικά κείμενα που χρησιμοποιήθηκαν για τη μεθοδολογική συγκρότηση της ΜΕΑΔ 12

Πίνακας Κ.2.2-1 Ανθρώπινα δικαιώματα που περιλαμβάνονται στα βασικά διεθνή κείμενα για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα 19

Πίνακας Κ.2.2-2 Θεμελιώδη Δικαιώματα σύμφωνα με τον Χάρτη της ΕΕ 25

Πίνακας Κ.2.2-3 Ζητήματα ενδιαφέροντος σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Ελλάδα, 2019-2020 31

Σχήμα Κ.2.2-1 Κοινή γνώμη για τις επιδράσεις των εταιρειών στην ελληνική κοινωνία. 36

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 5 από 101
---	--	---

Σχήμα Κ.2.2-2 Κοινωνικές αντιλήψεις για τις ίσες ευκαιρίες στην Ελλάδα.....	37
Σχήμα Κ.2.2-3 Αντιδράσεις των Ελλήνων ερωτηθέντων στη δήλωση «Τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν σημαίνουν τίποτε για 'μένα».....	38
Πίνακας Κ.2.3-1 Περιβαλλοντικές και Κοινωνικές Απαιτήσεις Απόδοσης (PR) της ΕΤΑΑ	41
Πίνακας Κ.2.3-2 Πιθανές περιβαλλοντικές επιπτώσεις με προεκτάσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα και αντίστοιχα μέτρα και πολιτικές του Έργου.....	52
Πίνακας Κ.2.3-3 Πιθανές επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα του εργατικού δυναμικού και αντίστοιχα μέτρα και πολιτικές του Έργου	63
Πίνακας Κ.2.3-4 Πιθανές επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα των κατοίκων των τοπικών κοινοτήτων και αντίστοιχα μέτρα και πολιτικές του Έργου.....	78
Πίνακας Κ.2.3-5 Διαφάνεια, Συμμετοχή, Ελευθερία Έκφρασης και αντίστοιχα μέτρα και πολιτικές του Έργου.....	95
Πίνακας Κ.2.4-1 Ανασκόπηση των πιθανών επιπτώσεων στου Έργου στα ανθρώπινα δικαιώματα .	98
Σχήμα Κ.2.4-1 Το τρίγωνο ασφαλείας για τα ανθρώπινα δικαιώματα.	100

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 6 από 101
---	--	--

Ακρωνύμια

Ακρωνύμιο	Περιγραφή
CAT	Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment/ Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και Άλλων Τρόπων Σκληρής, Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας
CED	International Convention for the Protection of all Persons from Enforced Disappearance/ Διεθνής Σύμβαση για την Προστασία όλων των Προσώπων από την Αναγκαστική Εξαφάνιση
CEDAW	International Convention on Elimination of all Forms of Discrimination Against Women/ Διεθνής Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών
CERD	International Convention on Elimination of All Forms of Racial Discrimination/ Διεθνής Σύμβαση για την Κατάργηση Κάθε Μορφής Φυλετικών Διακρίσεων
CRC	International Convention on Rights of the Child/ Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού
CRPD	Convention on the Rights of Persons with Disabilities/ Συμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες
CSR/EKE	Corporate Social Responsibility/ Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη
EBRD/ΕΤΑΑ	European Bank for Reconstruction and Development/Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης
ESIA/ΜΠΚΕ	Environmental and Social Impact Assessment/ Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων
FRA/ΟΟΔ	EU Agency for Fundamental Rights/ Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
HRC/ΣΑΔ	Human Rights Council/Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
HRIA/ΜΕΑΔ	Human Rights Impact Assessment/Μελέτη Επιπτώσεων Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 7 από 101
---	--	---

Ακρωνύμιο	Περιγραφή
HRDD/ΔΕΑΔ	Human Rights Due Diligence/Δέουσα Επιμέλεια για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα
Αγγλική Εγγραφή	
ICCPR/ΔΣΑΠΔ	International Covenant on Civil and Political Rights/ Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα
ICESCR/ΔΣΟΚΠΔ	International Covenant on Economic, Social, and Cultural Rights/ Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα
ILO/ΔΟΕ	International Labor Organization/Διεθνής Οργάνωση Εργασίας
IPIECA	International Petroleum Industry Environmental Conservation Association/Διεθνής Ένωση Προστασίας Περιβάλλοντος της Βιομηχανίας Πετρελαίου
IPCC/ΔΕΑΚ	Intergovernmental Panel on Climate Change/Διακυβερνητική Επιτροπή για την Αλλαγή του Κλίματος
MWC	International Convention on the Protection of the Rights of all Migrant Workers and Members of their Families/Διεθνής Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους
NDA/ΕΑΔ	National Transparency Authority/Εθνική Αρχή Διαφάνειας
NGO/ΜΚΟ	Non-Governmental Organization/Μη Κυβερνητική Οργάνωση
OHCHR	Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights/Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα
SAC	Special Areas of Conservation / Ειδική Ζώνη Διατήρησης
SDG	Sustainable Development Goals/ Στόχοι της Βιώσιμης Ανάπτυξης
SPA	Special Protection Areas/ Ζώνη Ειδικής Προστασίας
TI	Transparency International/ Διεθνής Διαφάνεια

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 8 από 101
---	--	--

Ακρωνύμιο	Περιγραφή
UNCAC	United Nations Convention against Corruption/ Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της Διαφθοράς
UDHR/ ΟΔΔΑ	Universal Declaration of Human Rights/Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
UNEPFI	United Nations Environment Programme Finance Initiative/ Χρηματοδοτική πρωτοβουλία του Περιβαλλοντικού Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών
UPR/ ΟΠΑ	Universal Periodic Review/ Οικουμενική Περιοδική Ανασκόπηση
Ελληνική Εγγραφή	
ΓΣΕΕ/GSEE	Γενική Συνομοσπονδία Εργαζομένων/General Confederation of Workers
ΕΕΔΑ/GNCHR	Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου/Greek National Commission for Human Rights
ΕΛΣΤΑΤ/ELSTAT	Ελληνική Στατιστική Αρχή/Hellenic Statistical Service
ΕΚΕ/CSR	Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη/Corporate Social Responsibility
ΕΣΔΑ/ESDA	Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων/ National Waste Management Plan
ΕΣΕΚ/ NECP	Ελληνικό Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα/National Energy & Climate Plan
ΕΤΑΑ/EBRD	Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης
ΜΚΟ/NGO	Μη Κυβερνητική Οργάνωση/Non-Governmental Organization
ΜΠΚΕ/ESIA	Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων/Environmental and Social Impact Assessment
ΠΣΔΑ/PSDA	Regional Waste Management Plans/Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 9 από 101
---	--	--

Εξωτερική συνεργασία

Στη συγγραφή του κειμένου συνεργάστηκαν οι:

- I. Σοφία Τριανταφυλλίδου, PhD, Κλινική-Κοινωνική Ψυχολόγος
- II. Καλλιόπη Ορφανάκη, PhD, Κοινωνιολόγος
- III. Μαρία Λιάπη, Οικονομολόγος, MSc Διοίκηση Μονάδων Υγείας

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED		
	Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων		Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 10 από 101

8 Κ.2.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

8 Κ.2.1.1. Ιστορικό Έργου

Το Έργο Αγωγού EastMed έχει ως στόχο την απευθείας μεταφορά φυσικού αερίου από τα κοιτάσματα της Ανατολικής Μεσογείου στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Φυσικού Αερίου, μέσω της Ελλάδας.

Το Έργο περιλαμβάνει μια Νότια Γραμμή και μια Βόρεια Γραμμή με σκοπό τη μεταφορά αερίου από πηγές του Ισραήλ και της Κύπρου, αντίστοιχα, μέσω της Κρήτης, της Πελοποννήσου και της Δυτικής Ελλάδας, στο Έργο του αγωγού ΠΟΣΕΙΔΩΝ, στη ΒΔ Ελλάδα. Ανάντη της Κρήτης, οι δύο αυτές γραμμές σχεδιάζεται να λειτουργούν συμπληρωματικά καθώς και ανεξάρτητα, με την πρόβλεψη στην Κύπρο, κατάλληλων υποδομών που εξυπηρετούν την κάθε γραμμή. Παράλληλα, το σύστημα είναι ευέλικτο συμβάλλοντας στη ασφάλεια του εφοδιασμού.

8 Κ.2.1.2. Βασικές κατευθύνσεις και στόχοι της Μελέτης Επιπτώσεων στα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΜΕΑΔ)

Διάφορες διεθνείς κατευθυντήριες γραμμές, αναγνωρίζουν ότι όλα τα Ανθρώπινα Δικαιώματα ενδέχεται να σχετίζονται με τα επιχειρηματικά ή αναπτυξιακά έργα. Παραδείγματα συγκεκριμένων ζητημάτων που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα τα οποία η Μελέτη Επιπτώσεων στα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΜΕΑΔ) επιδιώκει να εντοπίσει, περιλαμβάνουν πιθανές διακρίσεις που μπορεί να υφίστανται οι ευπαθείς ομάδες, επιπτώσεις των δραστηριοτήτων του Έργου σε κοινότητες ή νοικοκυριά που εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τη γη για την επιβίωσή το

υς, σημαντική εισροή πληθυσμού ή άλλη μεταναστευτική κίνηση (πρόσφυγες, εποχικοί μετανάστες κ.λπ.) που ενδέχεται να προκαλέσει πίεση στις βασικές υπηρεσίες / υποδομές, ή οποιοδήποτε άλλο ζήτημα εγείρει προβληματισμούς για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Το παρόν έγγραφο παρουσιάζει τα ευρήματα που προκύπτουν από τη ΜΕΑΔ για το Έργο Αγωγού EastMed στην Ελλάδα. Ο στόχος της ΜΕΑΔ είναι να προσδιορίσει την πιθανή επίπτωση ή / και τις ευκαιρίες που προσφέρουν οι δραστηριότητες του Έργου στην πραγμάτωση των διεθνώς αναγνωρισμένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να συμπληρώσει τις κύριες μελέτες εκτίμησης επιπτώσεων (δηλαδή τη Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων και τη μελέτη Απόκτησης Γης και Δικαιωμάτων Διέλευσης, που καλύπτουν παράλληλα θέματα σε σχέση με τη γη

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 11 από 101
---	--	--

και τα καθορισμένα κοινωνικά δικαιώματα), καθώς και τη Μελέτη Επιπτώσεων στις Ευπαθείς Ομάδες.

Η παρούσα μελέτη επιδιώκει να παράσχει πληροφορίες σχετικά με την τήρηση ενός φάσματος δεσμεύσεων, συμπεριλαμβανομένων των αρχών που περιλαμβάνονται στο Διεθνή Χάρτη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στις Εθελοντικές Αρχές για την Ασφάλεια και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, στις Βασικές Συμβάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ) και σε άλλα σχετικά πρότυπα που έχει επικυρώσει το Ελληνικό Κράτος, καθώς και στις Απαιτήσεις Απόδοσης (ΑΑ) της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ), της εθνικής νομοθεσίας και εκείνα της Εταιρείας. Η μεθοδολογία και η εφαρμογή της ΜΕΑΔ σέβεται τις αρχές της συμμετοχής, της συμπερίληψης, της μη διάκρισης και της λογοδοσίας που βασίζονται στα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και την αρχή της εμπλοκής των δικαιούχων (rightholder engagement).

Πιο συγκεκριμένα, κύριοι στόχοι της ΜΕΑΔ είναι:

- Να προσδιορίσει τους εμπλεκόμενους φορείς τα ανθρώπινα δικαιώματα των οποίων ενδέχεται να επηρεάζονται από το Έργο
- Να αξιολογήσει το επίπεδο ευπάθειας των δυνητικά επηρεαζόμενων πληθυσμών
- Να προσδιορίσει και να αξιολογήσει τις θετικές και αρνητικές επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα, που ενδέχεται να προκύψουν από τις δραστηριότητες του Έργου
- Να προτείνει μέτρα αντιμετώπισης των εντοπιζόμενων αρνητικών επιπτώσεων και μέτρα για τη μεγιστοποίηση των θετικών επιπτώσεων
- Να προτείνει κατευθύνσεις για την παρακολούθηση της απόδοσης του Έργου σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την καλλιέργεια της εμπιστοσύνης και εμπλοκής των δικαιούχων

8 Κ.2.1.3. Μεθοδολογία και πηγές της μελέτης

Κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες έχει αναπτυχθεί ένα ευρύ φάσμα μεθοδολογιών ΜΕΑΔ, ωστόσο, η πλειονότητα των συγκρίσιμων ΜΕΑΔ συγκλίνουν σε μεγάλο βαθμό ως προς τα βασικά μεθοδολογικά βήματα που ακολουθούν.¹ Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα μελέτη βασίστηκε σε καθιερωμένα εργαλεία ΜΕΑΔ που παρατίθενται στους περισσότερους από

¹ Harrison, J. & Stephenson, M.A. (2010). Human Rights Impact Assessment: Review of Practice and Guidance for Future Assessments. Διαθέσιμο στο: <https://fian-ch.org>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 12 από 101
---	--	--

τους υπάρχοντες μεθοδολογικούς οδηγούς, καθώς και στις πιο συγκεκριμένες αρχές ορθής πρακτικής που περιγράφονται στον Οδηγό της ΕΕ για την εφαρμογή των Κατευθυντήριων Αρχών του ΟΗΕ για τις Επιχειρήσεις και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στον τομέα του πετρελαίου και του φυσικού αερίου (2012).² Τα βασικά έγγραφα που παρέχουν τη μεθοδολογική βάση της παρούσας μελέτης, παρατίθενται στον Πίνακας Κ.2.1-1 που ακολουθεί.

Πίνακας Κ.2.1-1 Βασικά κείμενα που χρησιμοποιήθηκαν για τη μεθοδολογική συγκρότηση της ΜΕΑΔ

Organization	Document
Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών (2011)	Κατευθυντήριες Αρχές για τις Επιχειρήσεις και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα: Εφαρμογή του Πλαισίου «Προστασία, Σεβασμός και Αποκατάσταση» των Ηνωμένων Εθνών. ³ https://www.ohchr.org/documents/publications/guidingprinciplesbusinesshr_en.pdf
Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα (2012)	Η Εταιρική Ευθύνη για το Σεβασμό των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: Ερμηνευτικός Οδηγός, https://www.ohchr.org/documents/publications/hr.pub.12.2_en.pdf
Ευρωπαϊκή Επιτροπή, πρόγραμμα SHIFT, Ινστιτούτο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Επιχειρήσεων (2012)	Οδηγός για την Εφαρμογή των Κατευθυντήριων Αρχών του ΟΗΕ για τις Επιχειρήσεις και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, στον τομέα του Πετρελαίου και του Φυσικού Αερίου https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/oil_and_gas_2.pdf
Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (2019)	Περιβαλλοντική και Κοινωνική Πολιτική https://www.ebrd.com/who-we-are/our-values/environmental-and-social-policy/performance-requirements.html
Διεθνής Ένωση Βιομηχανιών Πετρελαίου για την Περιβαλλοντική Διατήρηση & Ινστιτούτο Δανίας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (2013)	Ενσωμάτωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις εκτιμήσεις επιπτώσεων στο περιβάλλον, την κοινωνία και την υγεία. Ένας πρακτικός οδηγός για τη βιομηχανία πετρελαίου και φυσικού αερίου https://www.ipieca.org/resources/good-practice/integrating-human-rights-into-environmental-social-and-health-impact-assessments-a-practical-guide-for-the-oil-and-gas-industry/

² Shift & The Institute for Human Rights and Business (IHRB) (2012). Oil and Gas Sector Guide on Implementing the UN Guiding Principles on Business and Human Rights. Ε.Υ. Διαθέσιμο στο: <https://ec.europa.eu>

³ Οι Κατευθυντήριες Αρχές δεν προδιαγράφουν μια συγκεκριμένη μεθοδολογία που πρέπει να εφαρμόζεται στις ΜΕΑΔ, προτείνουν ωστόσο στοιχεία και βήματα που πρέπει να ακολουθούνται σε κάθε ΜΕΑΔ.

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 13 από 101
---	--	--

Organization	Document
Διεθνής Οργανισμός Βιομηχανίας Πετρελαίου και Συντήρησης Περιβάλλοντος (2015)	Οδηγίες Βιομηχανίας Πετρελαίου και Φυσικού Αερίου σχετικά με την Εκούσια Αναφορά Βιωσιμότητας https://www.ipieca.org/news/third-edition-of-sustainability-reporting-guidance-for-the-oil-and-gas-industry/
Ινστιτούτο Δανίας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (2006)	Αξιολόγηση Συμμόρφωσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα / Αξιολόγηση Κινδύνου Χώρας https://www.humanrights.dk/sites/humanrights.dk/files/media/migrated/hrca_quick_check_english.pdf
Διεθνές Φόρουμ Ηγετών Επιχειρήσεων και Διεθνής Εταιρεία Χρηματοδοτήσεων (2007)	Οδηγός Εκτίμησης και Διαχείρισης Επιπτώσεων στα Ανθρώπινα Δικαιώματα https://www.unglobalcompact.org/library/25

Προετοιμασία από: (ΑΣΠΡΟΦΟΣ, 2022).

Τα δεδομένα της μελέτης συλλέχθηκαν από έναν αριθμό διαθέσιμων πηγών σχετικά με το θέμα, συμπεριλαμβάνοντας:

- Νομικά, πολιτικά και κανονιστικά έγγραφα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, την εκτίμηση επιπτώσεων και τις γενικές συστάσεις για μέτρα αντιστάθμισης
- Δεδομένα σχετικά με την άσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην πράξη, σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία.
- Αξιολόγηση δεδομένων της Μελέτης Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων (ΜΠΚΕ) για δραστηριότητες του έργου, όπως πρόσληψη εργατικού δυναμικού, διαδικασία εργασιών, προμήθειες υλικών και εξοπλισμού, ασφάλεια
- Αρχική διαβούλευση με τους δικαιούχους σε εθνικό επίπεδο
- Πληροφορίες που παρέχονται από τη Μελέτη Πιθανών Επιπτώσεων σε Ευπαθείς Ομάδες.

Πρέπει να σημειωθεί ότι στα έργα μεγάλης κλίμακας, ακόμη και όταν κατά την εκπόνηση της ΜΕΑΔ καταβάλλεται η μέγιστη δυνατή προσπάθεια εντοπισμού και αξιολόγησης όλων των πραγματικών και πιθανών επιπτώσεων, σε ορισμένες περιπτώσεις είναι αδύνατον να προβλεφθούν όλες οι πιθανές επιπτώσεις. Επομένως, η εκτίμηση των επιπτώσεων του Έργου στα ανθρώπινα δικαιώματα χρειάζεται να αποτελεί μια συνεχιζόμενη, δυναμική διαδικασία και όχι ένα μεμονωμένο γεγονός.⁴ Καθώς το πλαίσιο λειτουργίας του Έργου ενδέχεται να εμφανίσει αλλαγές, οι παράγοντες κινδύνου

⁴ Ruggie, J (2007). Business and Human Rights: Mapping International Standards of Responsibility and Accountability for Corporate Acts. U.N. Doc. A/HRC/4/035 (9 February 2007).

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 14 από 101
---	--	--

για τους ανθρώπους μπορεί επίσης να αλλάξουν.⁵ Η συνεχιζόμενη παρακολούθηση και οι αποτελεσματικοί μηχανισμοί υποβολής παραπόνων από τα επηρεαζόμενα άτομα και η έγκαιρη διαχείριση αυτών, είναι μείζονος σημασίας. Η Κατευθυντήρια Αρχή 31 του ΟΗΕ παρέχει έναν κατάλογο σχετικών κριτηρίων που βασίζονται στα ανθρώπινα δικαιώματα, τα οποία πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά το σχεδιασμό και την εφαρμογή μηχανισμών καταγγελιών / παραπόνων, ήτοι, ο μηχανισμός πρέπει να είναι διαφανής, προσβάσιμος, αξιόπιστος, προβλέψιμος, χωρίς διακρίσεις, αποτελεσματικός και να κάνει χρήση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως κανονιστικό πλαίσιο για τη διαχείριση των παραπόνων.⁶

Για τον λόγο αυτόν, τα συμπεράσματα της ΜΕΑΔ που παρουσιάζονται στο παρόν κείμενο, θα επικυρωθούν μέσω περαιτέρω διαβούλευσης με τους δικαιούχους, σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

⁵ International Petroleum Industry Environmental Conservation Association (IPIECA) (2021). Human Rights Due Diligence Guidance. A practical guidance for the oil and gas, and alternative energy industry. Available at: <https://www.ipieca.org/resources/good-practice/human-rights-due-diligence-guidance/>

⁶Coopération Internationale pour le Développement et la Solidarité (CIDSE) (2015). Human Rights Implications of Climate Change Mitigation Actions. Available at: https://carbonmarketwatch.org/wp-content/uploads/2015/11/HUMAN-RIGHTS-IMPLICATIONS-OF-CLIMATE-CHANGE-MITIGATION-ACTIONS_WEB-final.pdf

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED		
	Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων		Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8I2
			Αναθ. : 00 Σελ : 15 από 101

8 Κ.2.1.4. Δομή του εγγράφου

Στην Ενότητα 8 Κ.2.2 που ακολουθεί, παρουσιάζονται στοιχεία σχετικά με την έννοια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που χρησιμοποιείται στην παρούσα έκθεση, τα διεθνή πρότυπα, τα πρότυπα της ΕΕ, καθώς και το εθνικό πλαίσιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Στην ενότητα παρουσιάζονται επίσης δεδομένα σχετικά με ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την άποψη των πολιτικών και νομοθετικών εξελίξεων στην Ελλάδα κατά τα τελευταία χρόνια, καθώς και από την άποψη των δικαιούχων, μέσω δεδομένων από δημοσκοπήσεις και επιτόπιες έρευνες σχετικά με τις εμπειρίες και απόψεις των ατόμων για τα δικαιώματά τους.

Στην Ενότητα 8 Κ.2.3 εντοπίζονται και αξιολογούνται ποιοτικά οι βασικοί τομείς του Έργου που ενδέχεται να σχετίζονται με θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δηλαδή, οι περιβαλλοντικές του επιπτώσεις και η διαχείριση σχετικών ζητημάτων, οι εργασιακές πρακτικές και η διαχείριση ανθρωπίνων πόρων, οι επιπτώσεις στα μέσα διαβίωσης των τοπικών κοινοτήτων και στην υγεία, ασφάλεια και συνοχή της κοινότητας, καθώς και η εφαρμογή των αρχών της ισότητας, της διαφάνειας και της συμμετοχής. Παράλληλα, παρουσιάζονται συστάσεις για την πρόληψη, την εξάλειψη ή τον μετριασμό των πιθανών επιπτώσεων, σύμφωνα με τη σχετική βιβλιογραφία και τα αποτελέσματα της ΜΠΚΕ, συμπεριλαμβανομένης της μελέτης των Ευπαθών Ομάδων.

Τέλος, παρουσιάζονται και σχολιάζονται τα γενικά συμπεράσματα της μελέτης.

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8J2 Αναθ. : 00 Σελ : 16 από 101
---	--	--

8 Κ.2.2. ΔΙΕΘΝΗ – ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

8 Κ.2.2.1. Ανθρώπινα δικαιώματα και υποχρεώσεις

Σύμφωνα με τον ορισμό του ΟΗΕ, «Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι εγγενή σε όλα τα ανθρώπινα όντα, ανεξαρτήτως εθνικότητας, τόπου κατοικίας, φύλου, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, χρώματος, θρησκείας, γλώσσας ή οποιουδήποτε άλλου χαρακτηριστικού». ⁷ Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αλληλένδετα, αλληλεξαρτώμενα και αδιαίρετα και κάθε άτομο δικαιούται να τα ασκεί χωρίς διακρίσεις.

Η μη διάκριση βρίσκεται στο επίκεντρο όλων των εργασιών γύρω από τα ανθρώπινα δικαιώματα ⁸ και αποτελεί κεντρικό θέμα πολλών σχετικών διεθνών συμβάσεων. ⁹ Η αρχή αυτή ισχύει σε σχέση με όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και απαγορεύει τη διάκριση στη βάση ιδιοτήτων όπως η φυλή, το χρώμα του δέρματος, το φύλο, η γλώσσα, η θρησκεία, η πολιτική ή άλλη άποψη, η εθνική ή κοινωνική προέλευση, η ιδιοκτησία κ.λπ. Η αρχή της μη διάκρισης συμπληρώνεται από την αρχή της ισότητας, η οποία παρατίθεται στο άρθρο 1 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ¹⁰ και σύμφωνα με την οποία, όλα τα ανθρώπινα όντα γεννιούνται ελεύθερα και ίσα ως προς την αξιοπρέπεια και τα δικαιώματά τους.

Οι δύο αυτές βασικές αρχές (της μη διάκρισης και της ισότητας), λαμβάνονται υπόψη στην ανάλυση των επιπτώσεων που βιώνουν διαφορετικά άτομα και ομάδες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που ενδέχεται να είναι ευπαθείς. Διαχωρίζοντας τα δεδομένα σχετικά με τις επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα, η ΜΕΑΔ μπορεί να αναλύσει συστηματικά τη διαφορική κατανομή των επιπτώσεων μεταξύ των ομάδων.

Σε κάθε αναφορά στα ανθρώπινα δικαιώματα, είναι σημαντικό να προσδιορίζονται όχι μόνο τα δικαιώματα, αλλά και τα δρώντα πρόσωπα / φορείς ή οργανισμοί που δεσμεύονται να μην παραβιάζουν τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα και να αναλαμβάνουν δράση για την

⁷United Nations, Human Rights Office (2012). The Corporate Responsibility to Respect Human Rights. An Interpretative Guide. UN, N.Y & Geneva. Available at: https://www.ohchr.org/documents/publications/hr.pub.12.2_en.pdf

⁸ United Nations (2012). Human Rights Indicators. A Guide to measurement and Implementation (p. 22). Available at: <https://www.ohchr.org>

⁹ Όπως, για παράδειγμα, η Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών και η Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες.

¹⁰ United Nations General Assembly (1948). *Universal Declaration of Human Rights (UDHR)*. Paris: (General Assembly resolution 217 A). Available at: <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 17 από 101
---	--	--

πραγματοποίησή τους.¹¹ Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΟΔΔΑ) καταγγέλλει τις βασικές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι περισσότερες από τις εγγυήσεις που παρέχονται στην ΟΔΔΑ εμφανίζονται επίσης στο Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ΔΣΑΠΔ) και στο Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (ΔΣΟΚΠΔ),¹² τα οποία είναι δεσμευτικά για τις χώρες που τα έχουν επικυρώσει, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα. Ως βασικές συνιστώσες της δέουσας επιμέλειας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι Κατευθυντήριες Αρχές 17 και 18 του ΟΗΕ απαιτούν από τις επιχειρήσεις να προσδιορίζουν και να αξιολογούν τόσο τις πιθανές (ex ante) όσο και τις πραγματικές (ex post) επιπτώσεις των δραστηριοτήτων τους.¹³ Το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα καθορίζει επίσης τις υποχρεώσεις που προκύπτουν στο πλαίσιο της κατασκευής έργων υποδομής.¹⁴

Κατά τα τελευταία χρόνια, τα ανθρώπινα δικαιώματα συνδέονται με την αρχή της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ). Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στην ανανεωμένη στρατηγική της για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη για την περίοδο 2011-2014,¹⁵ περιγράφει την ΕΚΕ ως «ευθύνη των επιχειρήσεων για τις επιπτώσεις τους στην κοινωνία» και διευκρινίζει ότι, προκειμένου να ανταποκριθούν πλήρως στην εταιρική κοινωνική τους ευθύνη, οι επιχειρήσεις θα πρέπει να εφαρμόσουν μια διαδικασία για την ενσωμάτωση των κοινωνικών, περιβαλλοντικών, ηθικών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων καθώς και του ενδιαφέροντος για τους καταναλωτές στις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες και τη βασική τους στρατηγική, σε στενή συνεργασία με τους δικαιούχους τους, με στόχο:

- τη μεγιστοποίηση της κοινής αξίας για τους μετόχους και την κοινωνία γενικότερα· και
- τον εντοπισμό, την πρόληψη και τον μετριασμό των πιθανών αρνητικών τους επιπτώσεων.¹⁶

8 Κ.2.2.2. Διεθνή πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα

¹¹Sen, A. (1999). Development as Freedom (pp. 227-248). Oxford: Oxford University Press.

¹² Robinson, A. (2006). Regional Projects Require Regional Planning: Human Rights Impacts Arising from Infrastructure Projects. Michigan PJournal of International Law, 28(1):175-205.

¹³Coopération Internationale pour le Développement et la Solidarité (CIDSE) (2015). Human Rights Implications of Climate Change Mitigation Actions. Διαθέσιμο στο: <https://carbonmarketwatch.org/>

¹⁴ Robinson, A. (2006). Regional Projects Require Regional Planning: Human Rights Impacts Arising from Infrastructure Projects. Michigan PJournal of International Law, 28(1):175-205.

¹⁵European Commission (2011). A renewed EU strategy 2011-14 for Corporate Social Responsibility (p.6). Διαθέσιμο στο: <https://www.europarl.europa.eu>

¹⁶ Βλ. επίσης, International Training Center (2012). International Instruments and Corporate Social Responsibility A Booklet to Accompany Training on Promoting labour standards through Corporate Social Responsibility. International Labour Organization. Διαθέσιμο στο: <https://www.ilo.org>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 18 από 101
---	--	--

Το διεθνές κανονιστικό πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, περικλείεται στα ακόλουθα έγγραφα:

- Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (The Universal Declaration of Human Rights)¹⁷
- Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (The European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms)¹⁸
- Διεθνής Σύμβαση για την Κατάργηση Κάθε Μορφής Φυλετικών Διακρίσεων (The International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination)¹⁹
- Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (The International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights)²⁰
- Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (The International Covenant on Civil and Political Rights)²¹
- Διεθνής Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών (The International Convention on Elimination of all Forms of Discrimination Against Women)²²
- Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και Άλλων Τρόπων Σκληρής, Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (The Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment)²³
- Διεθνής Σύμβαση για την Προστασία όλων των Προσώπων από την Αναγκαστική Εξαφάνιση (The International Convention for the Protection of all Persons from Enforced Disappearance)²⁴

¹⁷ United Nations General Assembly (1948). *Universal Declaration of Human Rights (UDHR)*. Paris: (General Assembly resolution 217 A). Διαθέσιμο στο: <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>

¹⁸ Council of Europe (1950). *European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*. Rome: CE. Διαθέσιμο στο: https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf

¹⁹ United Nations General Assembly (1965). *International Convention on Elimination of All Forms of Racial Discrimination*. Assembly Resolution 2106 (XX). Διαθέσιμο στο: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cerd.aspx>

²⁰ United Nations General Assembly (1966). *International Covenant on Economic, Social, and Cultural Rights*. Assembly Resolution 2200A (XXI). Διαθέσιμο στο: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cescr.aspx>

²¹ United Nations General Assembly (1966). *International Covenant on Civil and Political Rights*. Assembly Resolution 2200A(XXI). Διαθέσιμο στο: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx>

²² United Nations General Assembly (1979). *International Convention on Elimination of all Forms of Discrimination Against Women*. Assembly Resolution 34/180. Διαθέσιμο στο: <https://www.ohchr.org/documents/professionalinterest/cedaw.pdf>

²³ United Nations General Assembly (1984). *The Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment*. Διαθέσιμο στο: <https://treaties.un.org>

²⁴ United Nations General Assembly (1984). *International Convention for the Protection of all Persons from Enforced Disappearance Against Torture*. Διαθέσιμο στο: https://treaties.un.org/doc/source/docs/A_61_448-E.pdf

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8J2 Αναθ. : 00 Σελ : 19 από 101
---	--	--

- Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (The International Convention on Rights of the Child)²⁵

Διεθνής Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους (The International Convention on the Protection of the Rights of all Migrant Workers and Members of their Families)²⁶

Συμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (The Convention on the Rights of Persons with Disabilities)²⁷

Όσον αφορά στα διεθνή πρότυπα εργασίας, η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ) έχει υιοθετήσει 189 συμβάσεις και 202 συστάσεις οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων που σχετίζονται με την πολιτική απασχόλησης, την ανάπτυξη ανθρωπίνου δυναμικού, τους μισθούς, τον χρόνο εργασίας και την ασφάλεια και υγεία στην εργασία.²⁸ Μεταξύ των συμβάσεων της ΔΟΕ,²⁹ οκτώ έχουν αναγνωριστεί ως θεμελιώδεις, καθώς καλύπτουν θέματα που θεωρούνται θεμελιώδεις αρχές και δικαιώματα στην εργασία.

Ο Πίνακας Κ.2.2-1 παρουσιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα που περιλαμβάνονται στον Διεθνή Χάρτη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, τις θεμελιώδεις συμβάσεις της ΔΟΕ και άλλα βασικά διεθνή κείμενα για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, ανά κατηγορία δικαιώματος.

Πίνακας Κ.2.2-1 Ανθρώπινα δικαιώματα που περιλαμβάνονται στα βασικά διεθνή κείμενα για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

Είδος δικαιώματος	Κείμενο	Ανθρώπινα Δικαιώματα
Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα	Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (αρ. 2200 Α (XXI) απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, 1966)	Δικαίωμα αυτοδιάθεσης Δικαίωμα στη ζωή Δικαίωμα του ατόμου να μην υποβάλλεται σε βασανιστήρια ούτε σε σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία

²⁵ United Nations General Assembly (1989). *International Convention on Rights of the Child*. Assembly Resolution 44/25. Διαθέσιμο στο: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=IV-11&chapter=4

²⁶ United Nations General Assembly (1990). *International Convention on the Protection of the Rights of all Migrant Workers and Members of their Families*. Assembly Resolution 45/158. Available at: <https://www.ohchr.org>

²⁷ United Nations General Assembly (2006). *Convention on the Rights of Persons with Disabilities*. Assembly Resolution 61/106. Available at: <https://www.un.org>

²⁸ International Training Center (2012). *International Instruments and Corporate Social Responsibility A Booklet to Accompany Training on Promoting labour standards through Corporate Social Responsibility*. International Labour Organization. Available at: <https://www.ilo.org>

²⁹ www.ilo.org/normlex

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8J2 Αναθ. : 00 Σελ : 20 από 101
---	--	--

Είδος δικαιώματος	Κείμενο	Ανθρώπινα Δικαιώματα
		Δικαίωμα του ατόμου να μην υπόκειται σε δουλεία. Η δουλεία και το δουλεμπόριο σε όλες του τις μορφές απαγορεύεται. Δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια του προσώπου Δικαίωμα των προσώπων που στερούνται της ελευθερίας τους, να αντιμετωπίζεται με ανθρωπισμό Δικαίωμα του ατόμου να μην φυλακίζεται λόγω της αδυναμίας του να εκπληρώσει συμβατική υποχρέωση Δικαίωμα ελεύθερης μετακίνησης Δικαίωμα αλλοδαπών να μην απελαύνονται χωρίς απόφαση που εκδόθηκε σύμφωνα με το νόμο Ισότητα ενώπιον των δικαστηρίων Κανείς δεν καταδικάζεται για πράξεις ή παραλείψεις, οι οποίες δεν ήταν αξιόποινες κατά το εσωτερικό ή το διεθνές δίκαιο τη στιγμή της διάπραξής τους Δικαίωμα αναγνώρισης της νομικής προσωπικότητας του ατόμου Δικαίωμα στην ιδιωτικότητα Δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας Ελευθερία άποψης και έκφρασης Ελευθερία από προπαγάνδα υπέρ του πολέμου και από επίκληση εθνικού, φυλετικού ή θρησκευτικού μίσους Δικαίωμα ειρηνικής συνάθροισης Δικαίωμα στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι Δικαίωμα προστασίας της δημιουργίας οικογένειας Προστασία του παιδιού Δικαίωμα συμμετοχής στην άσκηση δημόσιας εξουσίας Ισότητα ενώπιον του νόμου και ίση προστασία του νόμου χωρίς διακρίσεις Δικαιώματα μειονοτήτων
Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα	Διεθνές σύμφωνο για τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα (αρ. 2200 Α (XXI) απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, 1966)	Δικαίωμα αυτοδιάθεσης Δικαίωμα στην εργασία Δικαίωμα σε δίκαιους και ευνοϊκούς όρους εργασίας Δικαίωμα στη σύσταση συνδικάτων και τη συμμετοχή σε αυτά και δικαίωμα απεργίας Δικαίωμα κοινωνικής ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών ασφαλίσεων Δικαίωμα στην οικογενειακή ζωή Δικαίωμα για επαρκές επίπεδο διαβίωσης και για συνεχή βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης Δικαίωμα στην καλύτερη δυνατή σωματική και ψυχική υγεία

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0 Annex8J2 Αναθ. : 00 Σελ : 21 από 101
---	--	--

Είδος δικαιώματος	Κείμενο	Ανθρώπινα Δικαιώματα
		Δικαίωμα εκπαίδευσης Δικαίωμα συμμετοχής στην πολιτισμική ζωή και στην αποκόμιση ωφέλους από την επιστημονική πρόοδο και από την προστασία των ηθικών και υλικών συμφερόντων τα οποία προκύπτουν από κάθε επιστημονικό ή καλλιτεχνικό έργο.
Θεμελιώδη Πρότυπα Εργασίας	8 Θεμελιώδεις Συμβάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ)	Συνδικαλιστική ελευθερία και προστασία συνδικαλιστικού δικαιώματος (ΔΣΕ 87/1948) Συνδικαλιστικό δικαίωμα και συλλογικές διαπραγματεύσεις (ΔΣΕ 98/1949) Αναγκαστική εργασία (ΔΣΕ 29/1930) Κατάργηση της αναγκαστικής εργασίας (ΔΣΕ 105/1957) Ελάχιστη ηλικία απασχόλησης (ΔΣΕ 138/1973) Χειρότερες μορφές παιδικής εργασίας (ΔΣΕ 182/1999) Ίση αμοιβή (ΔΣΕ 100/1951) Διακρίσεις (εργασία και απασχόληση) (ΔΣΕ 111/1958)
Προστασία Ευπαθών Ομάδων	Εξειδικευμένες συμβάσεις του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ευπαθών ομάδων	Διεθνής Σύμβαση για την Κατάργηση Κάθε Μορφής Φυλετικών Διακρίσεων (1965) Διεθνής Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών (1979) Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (1989) Διεθνής Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων όλων των Μεταναστών Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους (1990) Διακήρυξη για τα δικαιώματα των ατόμων που ανήκουν σε εθνικές, ή εθνοτικές, θρησκευτικές και γλωσσικές μειονότητες (1992) Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (2006) Διακήρυξη για τα δικαιώματα των αυτοχθόνων πληθυσμών (2007)

Προετοιμασία από: (ΑΣΠΡΟΦΟΣ, 2022).

Το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΣΑΔ)³⁰ που ιδρύθηκε το 2006, είναι ένα διεθνές φόρουμ για διάλογο και συντονισμό των δραστηριοτήτων των οργάνων του ΟΗΕ σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αποτελούμενο από 47 εκλεγμένα κράτη - μέλη, υπεύθυνα για την προώθηση και

³⁰ Βλ. <https://www.ohchr.org/en/hrbodies/hrc/pages/home.aspx>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 22 από 101
---	--	---

προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων παγκοσμίως. Ο μηχανισμός Οικουμενικής Περιοδικής Ανασκόπησης (ΟΠΑ), μια καινοτόμος διαδικασία του ΣΑΔ για την ανασκόπηση των εκθέσεων των 193 κρατών - μελών του ΟΗΕ σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, παρέχει την ευκαιρία σε όλα τα κράτη – μέλη να δηλώσουν ποια μέτρα λάβει για τη βελτίωση της κατάστασης σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα στη χώρα τους και να μοιραστούν καλές πρακτικές πάνω στο θέμα.

Όπως είναι προφανές, οι δραστηριότητες των έργων υποδομής μπορούν να έχουν ευρύ φάσμα επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι κατευθυντήριες αρχές των Ηνωμένων Εθνών για τις επιχειρήσεις και τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (2011),³¹ (βλ. Πλαίσιο 2-1), εισήγαγαν τα διεθνή πρότυπα στα οποία καλούνται να ανταποκριθούν παρόμοια έργα. Οι αρχές αυτές έχουν ενσωματωθεί και σε πολλά άλλα πλαίσια ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των κατευθυντήριων γραμμών του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) για τις πολυεθνικές επιχειρήσεις, των Προτύπων Επιδόσεων του Διεθνούς Οργανισμού Χρηματοδότησης (ΔΟΧ) και της Πολιτικής Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.³²

Αυτά τα πρότυπα βασίζονται σε τρεις αλληλένδετους πυλώνες («Προστασία, Σεβασμός και Αποκατάσταση»), οι οποίοι αναγνωρίζουν τους διακριτούς και συμπληρωματικούς ρόλους των κρατών και των επιχειρήσεων στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων:

- την υποχρέωση των κρατών να σέβονται, να προστατεύουν και να εκπληρώνουν τα ανθρώπινα δικαιώματα μέσω αποτελεσματικών πολιτικών, νομοθετικών, κανονιστικών και δικαστικών αποφάσεων
- την εταιρική ευθύνη για σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που σημαίνει ότι οι επιχειρήσεις πρέπει να αποφεύγουν την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να διαχειρίζονται τις δυσμενείς επιπτώσεις των έργων με τα οποία εμπλέκονται, στα ανθρώπινα δικαιώματα και
- την ανάγκη μεγαλύτερης πρόσβασης σε αποτελεσματική επανόρθωση για όσους έχουν υποστεί παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους, μέσω δικαστικών, διοικητικών, νομοθετικών ή άλλων κατάλληλων μέσων.

³¹ United Nations Human Rights Council (2011). Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations 'Protect, Respect and Remedy' Framework. Available at: https://www.ohchr.org/documents/publications/guidingprinciplesbusinessshr_en.pdf

³² United Nations Human Rights Council (2011), op. cit.

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0 Annex8J2 Αναθ. : 00 Σελ : 23 από 101
---	--	--

Πλαίσιο 2.1: Οι κατευθυντήριες αρχές των Ηνωμένων Εθνών για τις επιχειρήσεις και τα ανθρώπινα δικαιώματα (2011)

Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες αρχές του ΟΗΕ, όταν μια επιχείρηση αξιολογεί τις επιπτώσεις της στα ανθρώπινα δικαιώματα, χρειάζεται:

- Να αξιοποιήσει εσωτερικούς και / ή ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα
- Να πραγματοποιήσει ουσιαστική διαβούλευση με δυνητικά επηρεασμένους κατόχους δικαιωμάτων και άλλα σχετικά μέρη
- Να διατηρήσει μια προσέγγιση ευαίσθητη σε θέματα φύλου και να δώσει ιδιαίτερη προσοχή στις επιπτώσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε άτομα και ομάδες που ενδέχεται να διατρέχουν αυξημένο κίνδυνο ευπάθειας ή περιθωριοποίησης
- Να αξιολογήσει τις επιπτώσεις από την προοπτική του κινδύνου για τα άτομα και όχι για τις επιχειρήσεις.
- Να επαναλαμβάνει τον καθορισμό και την εκτίμηση των κινδύνων και επιπτώσεων σε τακτά χρονικά διαστήματα (π.χ., πριν ξεκινήσει μια νέα δραστηριότητα, πριν από σημαντικές αποφάσεις σχετικά με αλλαγές στις δραστηριότητες και περιοδικά καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής του έργου).

Οι διεθνείς και ευρωπαϊκές συνθήκες και το εθνικό δίκαιο μπορούν να θεωρηθούν ότι συνιστούν «τη ραχοκοκαλιά του δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα»,³³ ενώ άλλα μη δεσμευτικά έγγραφα όπως διακηρύξεις, κατευθυντήριες γραμμές και αρχές, συμβάλλουν στην κατανόηση, την εφαρμογή και την ανάπτυξη του σε διεθνές επίπεδο. Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι επίσης συνυφασμένα με την εφαρμογή των στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης,³⁴ οι οποίοι λαμβάνονται υπόψη στην ΜΕΑΔ, καθώς το πρόγραμμα της ΒΑ έχει βασιστεί στις διεθνείς συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα και περιλαμβάνει στοιχεία σχετικά με ζητήματα όπως η φτώχεια, η ανισότητα, η πρόσβαση στην εκπαίδευση κ.λπ. (Πλαίσιο 2-2). Τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν καθολική φύση, αλλά η υλοποίησή τους με βάση το εκάστοτε πλαίσιο και μέσω της εθνικής νομοθεσίας, δημιουργεί κάποιες διαφοροποιήσεις ανάλογα με το πλαίσιο.³⁵ Για παράδειγμα, η υλοποίηση των ψηφισμάτων του ΟΗΕ

³³ United Nations (2012). Human Rights Indicators. A Guide to measurement and Implementation (p. 22). Διαθέσιμο στο: <https://www.ohchr.org>

³⁴ United Nations (2015). Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. New York and Geneva: UN. Διαθέσιμο στο: <https://sustainabledevelopment.un.org>

³⁵ Mantelero, A. & Esposito, M.S. (2021). An evidence-based methodology for human rights impact assessment (HRIA) in the development of AI data-intensive systems. Computer Law & Security Review, 41, 105561, ISSN 0267-3649. Διαθέσιμο στο: <https://doi.org/10.1016/j.clsr.2021.105561>.

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0 Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 24 από 101
---	--	--

και του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (βλ. Ενότητα 8 Κ.2.2.3), εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις πολιτικές επιλογές των κυβερνήσεων των κρατών - μελών. Το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα διακρίνει μεταξύ των άμεσων υποχρεώσεων του κράτους και εκείνων των υποχρεώσεων που μπορεί να εκπληρωθούν σταδιακά εάν λείπουν οι ανάλογοι πόροι, ώστε η υλοποίηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορεί να γίνει κατανοητή ως μια συνεχιζόμενη διαδικασία.³⁶

Πλαίσιο 2-2 Οι Στόχοι της Βιώσιμης Ανάπτυξης

- Εξάλειψη της φτώχειας σε όλες τις μορφές της παγκοσμίως **(ΣΒΑ 1)**
- Εξάλειψη της πείνας, πρόσβαση σε ασφαλείς τροφές, προώθηση βιώσιμης αγροτικής παραγωγής **(ΣΒΑ 2)**
- Διασφάλιση της υγείας και προώθηση της ευημερίας για όλους σε όλες τις ηλικίες **(ΣΒΑ 3)**
- Διασφάλιση ποιοτικής και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευσης και προώθηση της δια βίου μάθησης για όλους **(ΣΒΑ 4)**
- Επίτευξη της ισότητας των φύλων και ενδυνάμωση των γυναικών και των κοριτσιών **(ΣΒΑ 5)**
- Πρόσβαση σε νερό, βιώσιμη διαχείρισή του και δημιουργία αποχετευτικών συστημάτων για όλους **(ΣΒΑ 6)**
- Πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή, αξιόπιστη, βιώσιμη και σύγχρονη ενέργεια για όλους **(ΣΒΑ 7)**
- Προώθηση της βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς οικονομικής ανάπτυξης, της πλήρους και παραγωγικής απασχόλησης και αξιοπρεπούς εργασίας για όλους **(ΣΒΑ 8)**
- Κατασκευή ανθεκτικών υποδομών, προώθηση της βιώσιμης εκβιομηχάνισης και ενθάρρυνση της καινοτομίας **(ΣΒΑ 9)**
- Μείωση των ανισοτήτων εντός και μεταξύ των κρατών **(ΣΒΑ 10)**
- Δημιουργία ανοικτών, ασφαλών, ανθεκτικών και βιώσιμων πόλεων **(ΣΒΑ 11)**
- Διασφάλιση βιώσιμης κατανάλωσης και προτύπων παραγωγής **(ΣΒΑ 12)**
- Ανάληψη επείγουσας δράσης για την κλιματική αλλαγή και τις επιπτώσεις της **(ΣΒΑ 13)**
- Η διατήρηση και η βιώσιμη χρήση των ωκεανών, των θαλασσών και των θαλάσσιων πόρων με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη **(ΣΒΑ 14)**
- Προώθηση της βιώσιμης χρήσης, προστασίας και αποκατάστασης των επίγειων οικοσυστημάτων, η βιώσιμη διαχείριση των δασών, η καταπολέμηση της ερημοποίησης και η διακοπή της υποβάθμισης του εδάφους και της μείωσης της βιοποικιλότητας **(ΣΒΑ 15)**
- Προώθηση δίκαιων, ειρηνικών και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών, πρόσβαση στη δικαιοσύνη για όλους και εγκαθίδρυση αποτελεσματικών και υπεύθυνων θεσμών σε όλα τα επίπεδα **(ΣΒΑ 16)**
- Ενδυνάμωση των μεθόδων εφαρμογής των Στόχων και η εκ νέου προώθηση των παγκόσμιων συνεργιών για τη βιώσιμη ανάπτυξη **(ΣΒΑ 17)**

³⁶ United Nations (2012). Human Rights Indicators. A Guide to measurement and Implementation (p. 22). Διαθέσιμο στο: <https://www.ohchr.org>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0 Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 25 από 101
---	--	--

8 Κ.2.2.3. Πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην ΕΕ

Σε επίπεδο ΕΕ, υπάρχει αυξανόμενο ενδιαφέρον σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που προσεγγίζονται υπό το πρίσμα μιας συστημικής προοπτικής που προβλέπει την ένταξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις πολιτικές σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (Πίνακας Κ.2.2-2), καθορίζει τα κύρια ανθρώπινα δικαιώματα αποσκοπώντας στην ενίσχυση της προστασίας τους «υπό το πρίσμα των κοινωνικών αλλαγών, της κοινωνικής προόδου και των επιστημονικών και τεχνολογικών εξελίξεων», καθώς και «της προώθησης ισορροπημένης και βιώσιμης ανάπτυξης και της διασφάλισης της ελεύθερης κίνησης προσώπων, υπηρεσιών, αγαθών και κεφαλαίων και της ελευθερίας εγκατάστασης».³⁷

Πίνακας Κ.2.2-2 Θεμελιώδη Δικαιώματα σύμφωνα με τον Χάρτη της ΕΕ

Γενική Κατηγορία Δικαιώματος	Ανθρώπινα Δικαιώματα
ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ	Ανθρώπινη αξιοπρέπεια Δικαίωμα στη ζωή Ακεραιότητα του προσώπου Απαγόρευση των βασανιστηρίων και των απάνθρωπων ή εξευτελιστικών ποινών ή μεταχείρισης Απαγόρευση της δουλείας και της αναγκαστικής εργασίας
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ	Δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια Σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής Προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα Δικαίωμα γάμου και δικαίωμα δημιουργίας οικογένειας Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας Ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης Ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι Ελευθερία της τέχνης και της επιστήμης Δικαίωμα εκπαίδευσης Ελευθερία του επαγγέλματος και δικαίωμα προς εργασία Επιχειρηματική ελευθερία Δικαίωμα ιδιοκτησίας Δικαίωμα ασύλου Προστασία σε περίπτωση απομάκρυνσης, απέλασης και έκδοσης
ΙΣΟΤΗΤΑ	Ισότητα έναντι του νόμου Απαγόρευση διακρίσεων

³⁷ European Union (2012). Charter Of Fundamental Rights Of The European Union. Διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0 Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 26 από 101
---	--	--

Γενική Κατηγορία Δικαιώματος	Ανθρώπινα Δικαιώματα
	Πολιτιστική, θρησκευτική και γλωσσική πολυμορφία Ισότητα γυναικών και ανδρών Δικαιώματα του παιδιού Δικαιώματα των ηλικιωμένων Ένταξη των ατόμων με αναπηρίες
ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ	Δικαίωμα των εργαζομένων στην ενημέρωση και τη διαβούλευση στο πλαίσιο της επιχείρησης Δικαίωμα διαπραγμάτευσης και συλλογικών δράσεων Δικαίωμα πρόσβασης στις υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας Προστασία σε περίπτωση αδικαιολόγητης απόλυσης Δίκαιες και πρόσφορες συνθήκες εργασίας Απαγόρευση της εργασίας των παιδιών και προστασία των νέων στην εργασία Οικογενειακή ζωή και επαγγελματική ζωή Κοινωνική ασφάλιση και κοινωνική αρωγή Προστασία της υγείας Πρόσβαση σε υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος Προστασία του περιβάλλοντος Προστασία του καταναλωτή
ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ (ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ)	Δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές Δικαίωμα χρηστής διοίκησης Δικαίωμα πρόσβασης σε έγγραφα Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής Δικαίωμα αναφοράς Ελευθερία κυκλοφορίας και διαμονής Διπλωματική και προξενική προστασία
ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ	Δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου Τεκμήριο αθωότητας και δικαιώματα της υπεράσπισης Αρχές της νομιμότητας και της αναλογικότητας αξιοποιώνων πράξεων και ποινών Δικαίωμα του προσώπου να μη δικάζεται ή να μην τιμωρείται ποινικά δύο φορές για την ίδια αξιόποινη πράξη

Προετοιμασία από: (ΑΣΠΡΟΦΟΣ, 2022).

Ο Χάρτης προστατεύει την άσκηση πολιτικών, κοινωνικών και διαδικαστικών δικαιωμάτων από φυσικά και νομικά πρόσωπα και καλύπτει ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, από την ανθρώπινη ζωή και ακεραιότητα, τα δικαιώματα ιδιοκτησίας και ιδιωτικής ζωής, τα δικαιώματα επιχειρηματικής δραστηριότητας, την ελεύθερη κυκλοφορία, την ίση μεταχείριση, τα δικαιώματα των παιδιών, έως

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8J2 Αναθ. : 00 Σελ : 27 από 101
---	--	---

τα δικαιώματα των πολιτών στις σχέσεις τους με τα θεσμικά όργανα κ.α.³⁸ Τα δικαιώματα που περιλαμβάνονται στον Χάρτη αφορούν όλες τις πολιτικές της ΕΕ και τα θεσμικά της όργανα υποχρεούνται να σέβονται τις διατάξεις του, τόσο στις εσωτερικές, όσο και στις εξωτερικές στρατηγικές δράσης.

Ορισμένα από τα δικαιώματα που περιλαμβάνονται στον Χάρτη θεωρούνται απόλυτα και δεν επιδέχονται περιορισμό, ανεξάρτητα από το πόσο σημαντικός θα είναι ο επιδιωκόμενος στόχος. Ο ίδιος ο Χάρτης δεν αναφέρει ρητά ποια δικαιώματα είναι τα απόλυτα, ωστόσο η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου υποδεικνύει ότι η απαγόρευση των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, καθώς και η απαγόρευση της δουλείας (Άρθρα 4 και 5 του Χάρτη) προστατεύονται με απόλυτους όρους.

Άλλα δικαιώματα είναι δυνατόν να υπόκεινται σε περιορισμούς, εφόσον αποβεί αναγκαίο, αλλά μόνο στο βαθμό που αυτοί οι περιορισμοί πληρούν τις προϋποθέσεις του Άρθρου 52 του Χάρτη, σύμφωνα με το οποίο, «Κάθε περιορισμός στην άσκηση των δικαιωμάτων και ελευθεριών που αναγνωρίζονται στον παρόντα Χάρτη πρέπει να προβλέπεται από το νόμο και να σέβεται το βασικό περιεχόμενο των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών. Τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, περιορισμοί επιτρέπεται να επιβάλλονται μόνον εφόσον είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε στόχους γενικού ενδιαφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων".

Το επίπεδο προστασίας που προσφέρει ο Χάρτης δεν μπορεί να είναι μικρότερο από εκείνο που προβλέπεται από τις διεθνείς συμφωνίες τις οποίες έχουν επικυρώσει η Ένωση ή τα κράτη μέλη και σε αυτήν την περίπτωση ο Χάρτης πρέπει να ερμηνεύεται σύμφωνα με τις εν λόγω συμφωνίες.³⁹

Για να διασφαλιστεί η προώθηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων, η ΕΕ ανέπτυξε μια μεθοδολογία αξιολόγησης,⁴⁰ η οποία παρέχει μια επισκόπηση των πιο σημαντικών σημείων που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σε μια εκτίμηση επιπτώσεων, για τον εντοπισμό ζητημάτων που σχετίζονται με τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα.⁴¹ Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (ΟΘΔ)⁴² παρέχει επίσης πολύτιμες πηγές πληροφόρησης σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα, καθώς και

³⁸European Commission (2015). Better Regulation "Toolbox". Available at: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/better-regulation-toolbox-2015_0.pdf

³⁹European Commission (2015), op. cit.

⁴⁰European Commission (2021). Impact Assessment. Διαθέσιμο στο: <http://ec.europa.eu>
βλ. επίσης European Commission (2015). Better Regulation Toolbox. Available at: <https://ec.europa.eu>

⁴¹Όπως προτείνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2015, όπ.π.), κατά την αξιολόγηση των επιπτώσεων των έργων με αντίκτυπο εκτός της ΕΕ, εκτός από τις απαιτήσεις του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων πρόσθετη προσοχή πρέπει να δίδεται και στα διεθνή εργαλεία για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

⁴² <http://fra.europa.eu/en>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 28 από 101
---	--	--

έναν «Κατάλογο Ελέγχου Θεμελιωδών Δικαιωμάτων» που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τον έλεγχο των επιλεγμένων στρατηγικών ενός έργου.

Επιπλέον, στον Οδηγό της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα στα έργα επιχειρήσεων που σχετίζονται με το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο (2012),⁴³ εφαρμόζονται οι Κατευθυντήριες Αρχές του ΟΗΕ για τις επιχειρήσεις σε σχέση με τα ανθρώπινα δικαιώματα (όπως αναφέρονται στην ενότητα 8 Κ.2.2.4) και προσφέρεται μια σειρά από ιδέες και παραδείγματα για την πρακτική εφαρμογή των κατευθυντήριων αρχών στον συγκεκριμένο τομέα. Ο Οδηγός αυτός δεν είναι νομικά δεσμευτικός, ούτε προτείνει ένα συγκεκριμένο σύστημα διαχείρισης, αλλά αφήνει στις εταιρείες την ευελιξία να εφαρμόσουν στα δικά τους συστήματα, συνθήκες και «εταιρικές κουλτούρες», τις Αρχές που περιλαμβάνει σε σχέση με τα ανθρώπινα δικαιώματα.

8 Κ.2.2.4. Το εθνικό πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Η Ελληνική πολιτική σε σχέση με τα Ανθρώπινα Δικαιώματα είναι εδραιωμένη: (α) στις θεμελιώδεις αρχές του Ελληνικού Συντάγματος και στο ειδικό κεφάλαιο περί Ατομικών και Κοινωνικών Δικαιωμάτων (Μέρος Β', άρθρα 4-25), (β) τις διεθνείς συμβάσεις που έχουν υπογραφεί και επικυρωθεί από την Ελλάδα και το δίκαιο της ΕΕ, καθώς και (γ) την ελληνική έννομη τάξη. Όσον αφορά στην επίδραση των διεθνών συμβάσεων που υπογράφηκαν και επικυρώθηκαν από την Ελλάδα, το άρθρο 28 (παρ. 1) του Συντάγματος, ορίζει ότι: «Οι γενικά παραδεγμένοι κανόνες του διεθνούς δικαίου, καθώς και οι διεθνείς συμβάσεις, από την επικύρωσή τους με νόμο και τη θέση τους σε ισχύ σύμφωνα με τους όρους καθεμιάς, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού ελληνικού δικαίου και υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου»,⁴⁴ δηλαδή, οι επικυρωμένες διεθνείς συμβάσεις υπερισχύουν κάθε ενδεχομένως αντίθετης εθνικής νομοθεσίας (εκτός από το Σύνταγμα που αποτελεί την ανώτατη πηγή δεσμευτικού νόμου).

Από τη δεκαετία του 1960 η Ελλάδα έχει υπογράψει και επικυρώσει τις κύριες διεθνείς συμβάσεις για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών⁴⁵ και

⁴³ Shift & The Institute for Human Rights and Business (IHRB) (2012). Oil and Gas Sector Guide on Implementing the UN Guiding Principles on Business and Human Rights (p. 1). Διαθέσιμο στο: <https://ec.europa.eu>

⁴⁴ <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/>

⁴⁵ Η Ελλάδα έχει υπογράψει και κυρώσει: 1965: Διεθνής Σύμβαση για την Κατάργηση Κάθε Μορφής Φυλετικών Διακρίσεων, 1966: Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (και τα Προαιρετικά Πρωτόκολλα), 1966: Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, 1979: Διεθνής Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών (και τα Προαιρετικά Πρωτόκολλα), 1984: Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και Άλλων Τρόπων Σκληρής, Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (και το Προαιρετικό Πρωτόκολλο), 1989: Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του (καθώς και τα 1ο και 2ο Προαιρετικά

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8J2 Αναθ. : 00 Σελ : 29 από 101
---	--	--

συμμετέχει ενεργά στα βασικά πολυμερή φόρα, όπως η Τρίτη Επιτροπή της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών και το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ, καθώς και σε δράσεις που σχετίζονται με την προστασία, την προώθηση και την ενσωμάτωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλες τις πολιτικές και δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εστιάζοντας σε δια-περιφερειακές πρωτοβουλίες για τη διαχείριση σημαντικών ζητημάτων πάνω σε κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα, όπως το δικαίωμα στην εργασία, το πρόβλημα των ναρκωτικών και τα ανθρώπινα δικαιώματα, η άσκηση των πολιτιστικών δικαιωμάτων και η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.⁴⁶

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ),⁴⁷ που συστάθηκε με τον Ν. 2667/1998 σύμφωνα με τις Αρχές των Παρισίων του ΟΗΕ, είναι ένα ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο του Ελληνικού Κράτους πάνω σε θέματα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τα μέλη της ΕΕΔΑ διορίζονται από ιδρύματα των οποίων οι δραστηριότητες καλύπτουν τον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: ΜΚΟ, συνδικάτα, ανεξάρτητες αρχές, πανεπιστήμια, δικηγορικοί σύλλογοι, πολιτικά κόμματα, Κοινοβούλιο και Διοίκηση. Οι αρμοδιότητές της, περιλαμβάνουν την εξέταση των τρόπων εναρμόνισης της ελληνικής νομοθεσίας με τα διεθνή πρότυπα για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τη μελέτη ζητημάτων σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα στη χώρα μας και την υποβολή συστάσεων και προτάσεων, τη διατήρηση συνεργασίας με διεθνείς οργανισμούς και την κατάρτιση ετήσιας έκθεσης για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ελλάδα.

Στη θεσμοθετημένη αποστολή της ΕΕΔΑ, περιλαμβάνεται και η ευαισθητοποίηση σε σχέση με τα ανθρώπινα δικαιώματα μέσω του εκπαιδευτικού συστήματος (Ν. 4780/2021, άρθρο 12), καθώς η εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι από μόνη της θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα. Προκειμένου να προωθήσει την ενσωμάτωση των διεθνών προτύπων για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων, η ΕΕΔΑ διοργανώνει ένα ετήσιο ανοιχτό σεμινάριο για την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα.⁴⁸

Ένας ακόμη εθνικός θεσμός για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, είναι ο Συνήγορος του Πολίτη, μια ανεξάρτητη διοικητική αρχή, που ιδρύθηκε με τον νόμο 2477/1977. Ο Συνήγορος του Πολίτη διαμεσολαβεί μεταξύ πολιτών και τοπικών αρχών, δημόσιων υπηρεσιών και φορέων ή υπηρεσιών κοινής ωφέλειας που καλύπτονται από το δημόσιο δίκαιο, «διερευνά προβλήματα που προκαλούνται από νομοθετικές ή διοικητικές πράξεις ή παραλείψεις και αναλαμβάνει στοχευμένες πρωτοβουλίες, ενεργεί ως φύλακας των δικαιωμάτων των ανθρώπων τόσο στον δημόσιο όσο και

Πρωτόκολλα), 2006: Συμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (και το Προαιρετικό Πρωτόκολλο), 2014: Διεθνής Σύμβαση για την Προστασία όλων των Προσώπων από την Αναγκαστική Εξαφάνιση.

⁴⁶Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Εξωτερικών (2021). Ανθρώπινα Δικαιώματα. Διαθέσιμο στο: <https://www.mfa.gr>

⁴⁷<https://www.nchr.gr/index.php>

⁴⁸ <https://www.nchr.gr/ekpaidefsi.html>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED		
	Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων		Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8I2
			Αναθ. : 00 Σελ : 30 από 101

στον ιδιωτικό τομέα, με ιδιαίτερη έμφαση στην παρακολούθηση και την προώθηση της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης, των δικαιωμάτων του παιδιού και των δικαιωμάτων των ευπαθών ομάδων».⁴⁹

Στα πλαίσια των παρεμβάσεων του, ο Συνήγορος του Πολίτη έχει δημιουργήσει, σε συνεργασία με δημόσιες υπηρεσίες και ΜΚΟ, ένα οδηγό δικαιωμάτων και παροχών για τις ευπαθείς ομάδες πληθυσμού, διαθέσιμο τόσο σε έντυπη όσο και σε ηλεκτρονική μορφή και έναν αντίστοιχο ιστοχώρο προκειμένου να αυξηθεί η προσβασιμότητα των ατόμων που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες στην πληροφόρηση και την αξιοποίηση των παρεχόμενων υπηρεσιών του δημοσίου.⁵⁰

8 Κ.2.2.4.1 Ειδικά θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε εθνικό επίπεδο

Όπως παρατηρεί το Υπουργείο Εξωτερικών της χώρας, το συνεχώς εξελισσόμενο πλαίσιο θεσμικών οργάνων και οι μηχανισμοί παρακολούθησης των υποχρεώσεων των κρατών σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συχνά έχουν δυσανάλογες επιπτώσεις στο πρακτικό επίπεδο.⁵¹ Η ανάπτυξη του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (2014-2016), συνέβαλε στην αύξηση της ευθυγράμμισης με τα διεθνή πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ωστόσο, επίτευξη ισορροπίας μεταξύ στρατηγικού σχεδίου - οράματος και συγκεκριμένης δράσης, δεν είναι πάντα εύκολη.

Οι πρακτικές της χώρας σε σχέση με τα διεθνώς αναγνωρισμένα ατομικά, αστικά, πολιτικά και εργατικά δικαιώματα, όπως ορίζονται στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και σε άλλες διεθνείς συμφωνίες, παρουσιάζονται στην ετήσια Έκθεση για τις Πρακτικές Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων,⁵² καθώς και στις σχετικές αναφορές που υποβάλλονται στον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΟΘΔ).⁵³

Οι πιο σημαντικές πολιτικές και νομικές εξελίξεις το 2019 και το 2020, όπως καταγράφονται στις αντίστοιχες εκθέσεις του ΟΘΔ,⁵⁴ παρατίθενται στον Πίνακα Κ.2.2-3. Η γενική εικόνα που παρουσιάζουν αυτές οι εκθέσεις είναι ότι κατά την τελευταία διετία έχουν γίνει αρκετά θετικά βήματα ως προς την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την ενδυνάμωση των ευπαθών ομάδων και την ενίσχυση της κοινωνικής ευαισθητοποίησης σε θέματα ισότητας. Ωστόσο, πολλά

⁴⁹ <https://www.synigoros.gr/?i=stp.en.home>

⁵⁰ <https://www.synigoros-solidarity.gr/kategoria/profile/rolos-stp-stin-epoxi-tis-krisis>

⁵¹ Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Εξωτερικών (2021). Ανθρώπινα Δικαιώματα. Διαθέσιμο στο: <https://www.mfa.gr>

⁵² Το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ υποβάλλει ετήσιες εκθέσεις για όλα τα κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών.

⁵³ European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) (2020). Franet National contribution to the Fundamental Rights Report 2019 – Greece. Available at: <https://fra.europa.eu>

⁵⁴ FRA (2020), op. cit and (FRA) (2021). Franet National contribution to the Fundamental Rights Report 2019 – Greece. Available at: <https://fra.europa.eu>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8J2 Αναθ. : 00 Σελ : 31 από 101
---	--	--

ακόμη χρειάζεται να γίνουν για να προωθηθεί περαιτέρω η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σύμφωνα με την Έκθεση του 2020,⁵⁵ τα βασικά ζητήματα σε σχέση με τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Ελλάδα κατά το συγκεκριμένο έτος, περιελάμβαναν το άρθρο 362 του Ποινικού Κώδικα περί δυσφήμισης, τις συνθήκες διαβίωσης των μεταναστών και των αιτούντων άσυλο σε κέντρα υποδοχής και ταυτοποίησης, καθώς και περιστατικά εντοπιζόμενης διαφθοράς.

Πίνακας Κ.2.2-3 Ζητήματα ενδιαφέροντος σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Ελλάδα, 2019-2020

Πολιτικές και νομικά ζητήματα	2019	2020
Ζητήματα σχετικά με το θεσμικό πλαίσιο θεμελιωδών δικαιωμάτων	Αναθεώρηση του Συντάγματος: Το Ελληνικό Κοινοβούλιο ψήφισε για την αναθεώρηση του Ελληνικού Συντάγματος, με τα άρθρα που προταθηκαν για αναθεώρηση να περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τα δικαιώματα ψήφου Ελλήνων πολιτών που ζουν στο εξωτερικό. Ωστόσο, καταψηφίστηκε η αναθεώρηση του άρθρου 5 παρ. 2 του Συντάγματος περί ίσης μεταχείρισης ώστε να καλύπτει τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα του φύλου.	
Ισότητα και Μη-Διάκριση	Ο Χάρτης της ΕΕ στην ελληνική νομοθετική διαδικασία: Μόνο 3 νόμοι συνοδεύονταν από εκτίμηση επιπτώσεων με ρητή αναφορά στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, 4 συνοδεύονταν από νομικό έλεγχο με ρητή αναφορά στον Χάρτη και 7 διαβουλεύσεις περιελάμβαναν αναφορά στον Χάρτη. Τέλος, 2 νόμοι αναφέρονται στον Χάρτη στο τελικό τους κείμενο. Από την 1η Ιανουαρίου έως τις 30 Νοεμβρίου 2020, το Ελληνικό Κοινοβούλιο εξέδωσε 104 νόμους. Ανάμεσα σε αυτούς, 3 αναφέρονταν στο κείμενο του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, 8 συνοδεύονται από εκτίμηση επιπτώσεων με ρητή αναφορά στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, ενώ 9 συνοδεύονταν από νομικό έλεγχο με ρητή αναφορά στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Όσον αφορά στην εθνική νομολογία, η χρήση του Χάρτη παρέμεινε περιορισμένη και στις περιπτώσεις που αναφέρονται διατάξεις του Χάρτη,	

⁵⁵ US Department Of State (2020). Country Reports On Human Rights Practices: Greece. Διαθέσιμο στο: <https://www.state.gov>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8J2 Αναθ. : 00 Σελ : 32 από 101
---	--	---

Πολιτικές και νομικά ζητήματα	2019	2020
Ισότητα και Μη-Διάκριση	Κατάργηση της αναφοράς στο θρήσκευμα των μαθητών στα απολυτήρια γυμνασίου: Ακολουθώντας τις αποφάσεις του Ελληνικού Συμβουλίου της Επικρατείας και της Εθνικής Αρχής Προστασίας Δεδομένων που έκριναν ότι η συμπερίληψη του θρησκευάτος των μαθητών στα διπλώματα και τα αντίγραφα του γυμνασίου τους ήταν αντισυνταγματική και ικανή να οδηγήσει σε διακρίσεις λόγω θρησκευάτος, το Υπουργείο Παιδείας εξέδωσε τον Σεπτέμβριο του 2019 μια υπουργική απόφαση (43479/Δ2/2019) που κατήργησε αυτήν την πρακτική.	χρησιμοποιούνται μόνο ως αναφορά. ΛΟΑΤΙ+: Σε μια προσπάθεια προώθησης της ίσης μεταχείρισης, των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των ΛΟΑΤΙ + ατόμων, οι ΜΚΟ και το προσωπικό του Εθνικού Οργανισμού Δημόσιας Υγείας εφήρμοσαν δωρεάν μοριακή εξέταση covid-19. Ηλικιωμένα άτομα: Το Συμβούλιο της Επικρατείας εξέδωσε απόφαση (υπ' αρ. 102/2020) για την κατάργηση των ανώτατων ορίων ηλικίας για την απασχόληση στον δημόσιο τομέα..
Εξελίζεις σχετικά με το ρατσισμό, τον κοιν. αποκλεισμό και την ενσωμάτωση των Ρομά	Κατάργηση του Άρθρου 361 Β του Ποινικού Κώδικα που τιμωρεί τη συμπεριφορά προκατάληψης και εισαγωγή του Άρθρου 184 που τιμωρεί την υποκίνηση μίσους: Με τη μεταρρύθμιση του Ελληνικού Ποινικού Κώδικα και του Ελληνικού Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, καταργήθηκε το άρθρο 361B του Ποινικού Κώδικα που τιμωρεί τη συμπεριφορά προκατάληψης με τον αποκλεισμό ατόμων από την παροχή αγαθών ή υπηρεσιών βάσει συγκεκριμένων χαρακτηριστικών που μπορεί να έχουν. Το Άρθρο 184 παρ. 2 του ΠΚ που εισήχθη, τιμωρεί τη διέγερση διχόνοιας λόγω φυλής, χρώματος, εθνικής καταγωγής, θρησκείας, θρησκείας, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας και χαρακτηριστικών φύλου.	Ρατσισμός: Για πρώτη φορά το Ανώτατο Δικαστήριο του Αρείου Πάγου, εξέτασε μια υπόθεση ρητορικής διχόνοιας απευθυνόμενης στην κοινότητα, στην οποία ο κατηγορούμενος κρίθηκε ένοχος (απόφαση υπ' αρ. 858/2020). Επίσης, το 2020 η ηγεσία του ακροδεξιού εθνικοσοσιαλιστικού πολιτικού κόμματος «Χρυσή Αυγή» καταδικάστηκε σε φυλάκιση 13 ετών για σύσταση και λειτουργία εγκληματικής οργάνωσης.
	Εθνικό Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης και απονομή υπηκοότητας σε Ρομά άνευ ιθαγένειας: Τον Ιούνιο του 2019, η	Κοινωνική ένταξη των Ρομά: Έναρξη διαδικασιών για την προετοιμασία μιας νέας εθνικής στρατηγικής για την ένταξη

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8J2 Αναθ. : 00 Σελ : 33 από 101
---	--	---

Πολιτικές και νομικά ζητήματα	2019	2020
	Ειδική Γραμματεία για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά δημοσίευσε το Εθνικό Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά. Το άρθρο 46 του Ν. 4604/2019 εισήγαγε μια διάταξη για την απονομή της ελληνικής ιθαγένειας στους Ρομά άνευ ιθαγένειας που έχουν μακρά ιστορική παρουσία στην Ελλάδα. Την ίδια χρονιά, η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ελλήνων Ρομά έγινε μέλος της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, κατόπιν τροποποίησης της ιδρυτικής της πράξης.	των Ρομά (2021-2027)
Άσυλο και μετανάστευση	Ασυνόδευτοι ανήλικοι που κρατούνται σε προληπτικό περιορισμό: Στις 28 Φεβρουαρίου 2019, το Ευρ. Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων εξέδωσε απόφαση για μια υπόθεση τοποθέτησης εννέα ασυνόδευτων ανηλίκων, σε αστυνομικά τμήματα στην Ελλάδα, για διαστήματα 21 - 33 ημερών, θεωρώντας ότι η πρακτική αυτή θα μπορούσε να θεωρηθεί στέρηση της ελευθερίας κατά παράβαση του Άρθρου 5 § 1.	Παράταση των αδειών διαμονής μέχρι το τέλος του 2020: Λόγω της αναστολής των υπηρεσιών, η Ελλάδα εισήγαγε ένα μέτρο με το οποίο οι άδειες διαμονής, οι κάρτες διαμονής και οι κάρτες μόνιμης διαμονής οι οποίες είχαν λήξει ή θα είχαν μεταξύ 1ης Δεκεμβρίου 2019 και 30 Ιουνίου 2020 και υπό κανονικές συνθήκες θα μπορούσαν να ανανεωθούν, συνέχισαν να ισχύουν έως τις 31 Δεκεμβρίου 2020. Το άρθρο 156 του Ν. 4764/2020 παρέτεινε την ημερομηνία αυτή στις 31 Μαρτίου 2021.
Προστασία προσωπικών δεδομένων και ψηφιακή κοινωνία	Υιοθέτηση νόμου για την εφαρμογή και εισαγωγή του ΓΚΠΔ (GDPR): Στις 28 Αυγούστου 2019, εγκρίθηκε ο Ν. 4624/2019 που περιείχε μέτρα για την εφαρμογή και την εισαγωγή του ΓΚΠΔ.	Μεταφορά των οδηγιών της ΕΕ: Με τον Ν. 4727/2020, η Ελλάδα μετέφερε τις διατάξεις των οδηγιών της ΕΕ 2016/2102 (σχετικά με την προσβασιμότητα των ιστοτόπων και των κινητών εφαρμογών φορέων του δημόσιου τομέα), 2019/1024 (σχετικά με τα ανοιχτά δεδομένα και την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα) και 2018/1972 (Ευρωπαϊκός Κώδικας Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών - Αναδιאτύπωση)
Δικαιώματα του παιδιού	Η Εισαγγελία του Αρείου Πάγου εκδίδει εγκύκλιο σχετικά με την εφαρμογή του	Μεταφορά της οδηγίας της ΕΕ για τους υπόπτους / κατηγορούμενους ανηλίκους:

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8J2 Αναθ. : 00 Σελ : 34 από 101
---	--	--

Πολιτικές και νομικά ζητήματα	2019	2020
	αναμορφωτικού μέτρου της συνδιαλλαγής ανηλίκου δράστη και θύματος: Στις 25 Ιουνίου 2019 η Εισαγγελία του Ανωτάτου Δικαστηρίου (Άρειος Πάγος) εξέδωσε την εγκύκλιο αριθ. 7/2019 που απευθύνεται σε όλους τους Έλληνες εισαγγελείς και περιέχει διευκρινίσεις για την εφαρμογή την εφαρμογή του αναμορφωτικού μέτρου της συνδιαλλαγής ανηλίκου δράστη και θύματος (σύμφωνα με το άρθρο 122 του Ελληνικού Ποινικού Κώδικα).	Ο Ν. 4689/2020 μετέφερε, μεταξύ άλλων, την οδηγία της ΕΕ 2016/800 σχετικά με τις διαδικαστικές εγγυήσεις για παιδιά που είναι ύποπτα ή κατηγορούμενα στις ποινικές διαδικασίες. Ο νόμος εισάγει διατάξεις σχετικά με ορισμένα δικαιώματα των παιδιών που είναι ύποπτα ή κατηγορούνται στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας ή που υπόκεινται σε διαδικασία ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης.
Πρόσβαση στη δικαιοσύνη	Νέα μέτρα για τα δικαιώματα των θυμάτων: Στις 30 Οκτωβρίου 2019 τα άρθρα του Ν 4478/2017 τροποποιήθηκαν με το άρθρο 164 του Ν. 4635/2019, βελτιώνοντας την πρόσβαση των θυμάτων στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης. Εκδόθηκε Υπουργική Απόφαση (αρ. 7320/2019) σχετικά με τη ρύθμιση θεμάτων που αφορούν στη λειτουργία της υπηρεσίας «Σπίτι του Παιδιού» και των ανεξάρτητων αρχών Προστασίας των Παιδιών που είναι υπεύθυνα για τα ανήλικα θύματα.	Τροποποίηση των κανόνων αποζημίωσης των θυμάτων εγκληματικών πράξεων: Το 2020, η Ελλάδα τροποποίησε τη νομοθεσία της σχετικά με τις διατάξεις για την αποζημίωση των θυμάτων εγκληματικών πράξεων, μέσω του άρθρου 54 του Ν. 4689/2020. Υπό την αιγίδα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, ιδρύθηκε μια νέα εθνική αρχή για την αποζημίωση των θυμάτων εγκληματικών πράξεων.
Δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία	Καμία εξέλιξη το 2019.	Νέα Εθνική Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία: Το «Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία» δημοσιεύθηκε σε μορφή προσχεδίου στον ιστότοπο δημόσιας διαβούλευσης της ελληνικής κυβέρνησης.

Προετοιμασία από: (ΑΣΠΡΟΦΟΣ, 2022). Πηγή: Franet National contribution to the Fundamental Rights, Report 2020, 2021.

Σύμφωνα με το Παρατηρητήριο Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, το 2021 η πανδημία covid-19 είχε σημαντικό αντίκτυπο στα ανθρώπινα δικαιώματα στην Ελλάδα, με προβλήματα πρόσβασης στο διαδικτυακό σχολείο και ελλιπή προστασία των γυναικών από την ενδοοικογενειακή βία, καθώς και

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8J2 Αναθ. : 00 Σελ : 35 από 101
---	--	--

ανησυχία σε σχέση με ζητήματα μεταναστευτικής πολιτικής.⁵⁶ Σύμφωνα με την έκθεση του ευρωπαϊκού δικτύου MKO SOLIDAR,⁵⁷ ο χώρος δράσης της Κοινωνίας των Πολιτών περιορίστηκε το 2020. Επίσης, παρά το γεγονός ότι οι Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών συμμετέχουν ενεργά στον κοινωνικό διάλογο, η Εθνική Ομάδα Στρατηγικής εξέφρασε ανησυχίες ότι οι απόψεις τους σπανίως ακούγονται και ζήτησαν τη συμπερίληψη των οργανώσεων αυτών στον σχεδιασμό προτάσεων για πολιτικές και κανονισμούς σε ισότιμη βάση με διεθνείς οργανισμούς, όπως η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες.

Όσον αφορά στα ανθρώπινα δικαιώματα στο πλαίσιο της επαγγελματικής ζωής, σύμφωνα με τον Αστικό Κώδικα και τον Ν. 3304/2005 περί ίσης μεταχείρισης στην απασχόληση, η αρχή της ίσης μεταχείρισης αφορά τόσο στους μισθούς όσο και στις συνθήκες εργασίας (συστήματα προαγωγής, ώρες εργασίας, οφειλόμενη αποζημίωση λόγω συνταξιοδότησης), καθώς και τις εθελοντικές παροχές των εργοδοτών. Η διάκριση στη βάση του φύλου απαγορεύεται από τον Ν. 3769/2009 για την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών όσον αφορά την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες, τον Ν. 3896/2010 για την εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών στο χώρο εργασίας και τον Ν. 4097/2012 σχετικά με την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών στην άσκηση δραστηριοτήτων αυτοαπασχόλησης.

Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις παρατηρούνται ασυνέπειες μεταξύ του νομικού πλαισίου που υποστηρίζει τα αναγνωρισμένα εργασιακά δικαιώματα και των πραγματικών εργασιακών πρακτικών.⁵⁸ Έρευνα της ΕΛΣΤΑΤ που πραγματοποιήθηκε το 2015, μεταξύ εργαζομένων ηλικίας 15 ετών και άνω, αξιολόγησε τον βαθμό στον οποίο οι εργαζόμενοι έχουν τη δυνατότητα να επηρεάσουν το περιεχόμενο της εργασίας τους και τη σειρά εκτέλεσης των καθηκόντων τους και να καθορίσουν τον χρόνο εργασίας τους και εάν υποχρεούνται να εργάζονται κάτω από χρονική πίεση ή πέραν του κανονικού τους ωραρίου. Σύμφωνα με τα κύρια ευρήματα της έρευνας, οι ώρες εργασίας καταγράφονται για περίπου επτά στους δέκα εργαζόμενους και η εργασία κάτω από πίεση χρόνου ήταν ένα ζήτημα για όλους τους υπαλλήλους («σε κάποιο βαθμό», ή «σε μεγάλο βαθμό»), αλλά περισσότερο για τους μισθωτούς (67,7%) και τους αλλοδαπούς (68,7%).⁵⁹

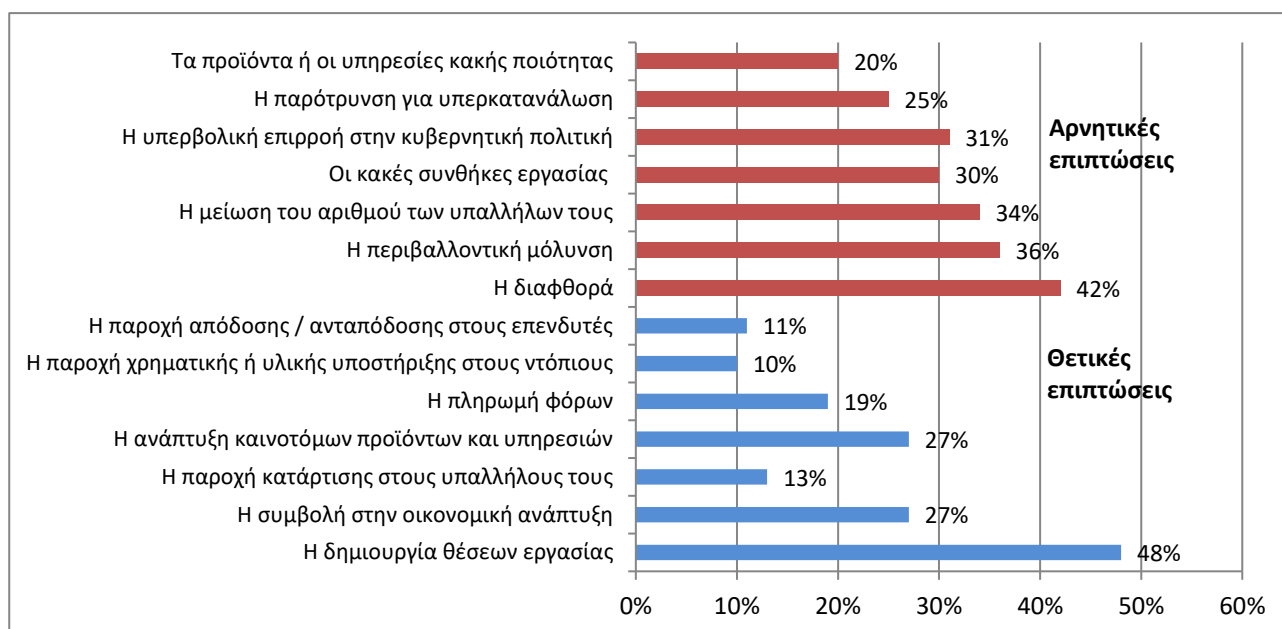
⁵⁶Human Rights Watch (2021). Country overviews – Greece. Available at: <https://www.hrw.org/europe/central-asia/greece>

⁵⁷SOLIDAR (2020). Παρατηρητήριο Κοινωνικών Δικαιωμάτων 2020. Διαθέσιμο στο: https://www.solidar.org/system/downloads/attachments/000/001/201/original/02_SRM2020_Greece_R3_online.pdf?1611044085

⁵⁸SOLIDAR (2020). Παρατηρητήριο Κοινωνικών Δικαιωμάτων 2020. Διαθέσιμο στο: <https://www.solidar.org>

⁵⁹ Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) (2015). Ειδική Έρευνα για την Οργάνωση της Εργασίας και τη Ρύθμιση του Χρόνου Εργασίας (Ad hoc 2015). Διαθέσιμο στο: <https://www.statistics.gr>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8J2 Αναθ. : 00 Σελ : 36 από 101
---	--	---

Προετοιμασία από: (ΑΣΠΡΟΦΟΣ, 2022). Πηγή: Eurobarometer 363, Οκτ. 2012.

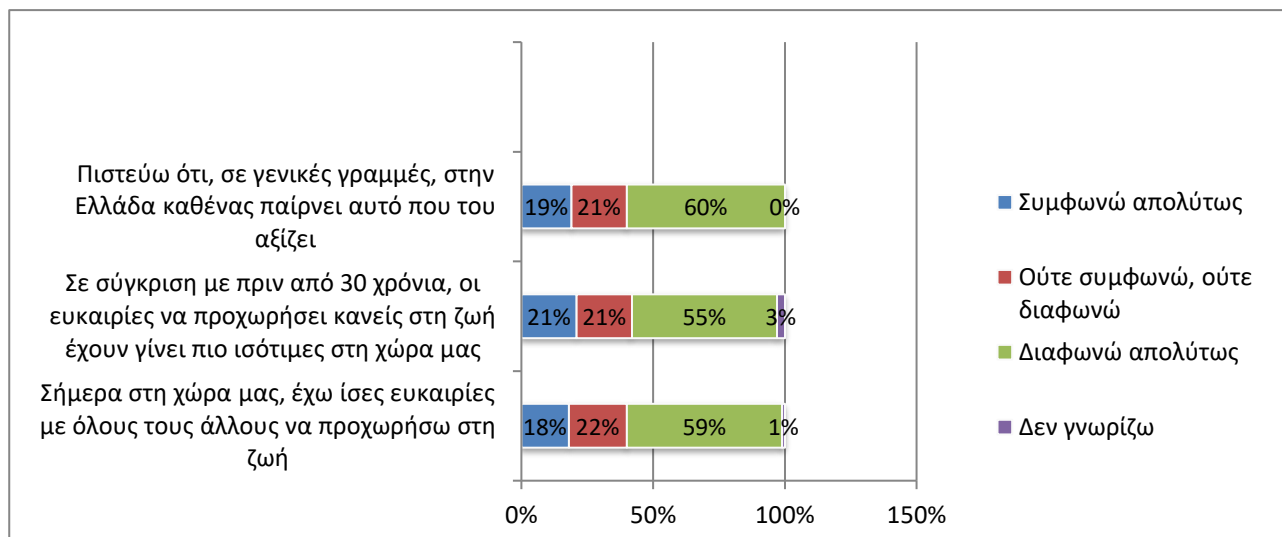
Σχήμα Κ.2.2-1 Κοινή γνώμη για τις επιδράσεις των εταιρειών στην ελληνική κοινωνία.

Μια πρόσφατη δημοσκόπηση του Ευρωβαρόμετρου (2020),⁶⁰ δείχνει ότι ο Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων ήταν γνωστός σε ένα σχετικά μικρό ποσοστό των ερωτηθέντων (14%), ενώ η συντριπτική πλειοψηφία δήλωσε ότι δεν είχε ακούσει, διαβάσει ή δει ποτέ τίποτα για τον Πυλώνα (47 %), ή ότι το είχε ακουστά αλλά δεν γνώριζε πραγματικά τι ήταν (39%). Σε άλλη σχετική έρευνα του 2017,⁶¹ όσον αφορά στις απόψεις των ατόμων σχετικά με τις ίσες ευκαιρίες, στην πλειοψηφία τους οι ερωτηθέντες (59%) δεν θεωρούσαν ότι έχουν ίσες ευκαιρίες για να προχωρήσουν στη ζωή και δεν πίστευαν (55%) ότι οι ευκαιρίες κατανέμονται πιο δίκαια, σε σύγκριση με 30 χρόνια πριν (Σχήμα Κ.2.2-2), ενώ το 80% συμφωνούσε ότι υπάρχουν πολύ μεγάλες εισοδηματικές διαφορές μεταξύ των Ελλήνων. Στην ίδια έρευνα, το 88% των ερωτηθέντων ανέφεραν ότι δεν ένιωσαν να υφίστανται διακρίσεις για κανέναν λόγο κατά τους τελευταίους 12 μήνες. Ωστόσο, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το δείγμα ενδέχεται να μην ήταν αντιπροσωπευτικό ομάδων του πληθυσμού που είναι πιο ευπαθείς στις διακρίσεις.

⁶⁰Special Eurobarometer 509 (2020). Social issues. Διαθέσιμο στο: <https://data.europa.eu>

⁶¹Special Eurobarometer 471 (2017). Fairness, inequality and inter-generational mobility. Διαθέσιμο στο: <https://data.europa.eu>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8J2 Αναθ. : 00 Σελ : 37 από 101
---	--	--

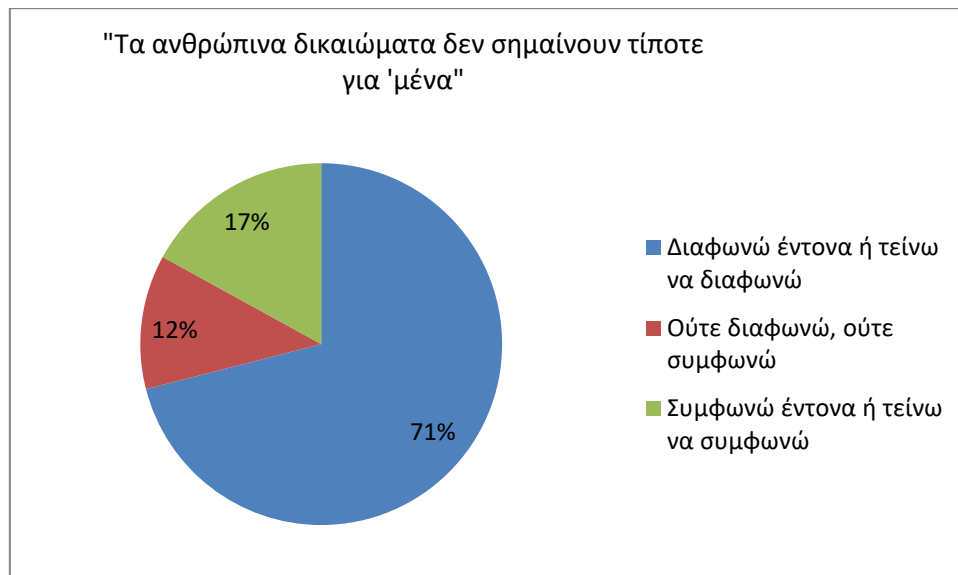
Προετοιμασία από: (ΑΣΠΡΟΦΟΣ, 2022). Πηγή: Special Eurobarometer 471, 2017.

Σχήμα Κ.2.2-2 Κοινωνικές αντιλήψεις για τις ίσες ευκαιρίες στην Ελλάδα.

Η πρώτη έρευνα που συνέλεξε πλήρη δεδομένα σχετικά με τις εμπειρίες και τις απόψεις των ατόμων σε σχέση με τα δικαιώματά τους στα κράτη μέλη της ΕΕ,⁶² με αντιπροσωπευτικό δείγμα 1.000 - 3.000 συμμετεχόντων από κάθε χώρα, δείχνει ότι, σε θεωρητικό επίπεδο, η συντριπτική πλειοψηφία των Ελλήνων ερωτηθέντων εκδήλωσε ισχυρό ενδιαφέρον για τα ανθρώπινα δικαιώματα (Σχήμα Κ.2.2-3). Παρά το ενδιαφέρον αυτό, λίγοι σχετικά ερωτηθέντες γνώριζαν τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (39%), ή την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (42%) και την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (40%). Τα ποσοστά αυτά είναι πιθανώς πολύ χαμηλότερα για τα άτομα που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες, καθώς έχουν λιγότερη πρόσβαση στην εκπαίδευση και σε πηγές πληροφόρησης.

⁶²FRA (2021). the Fundamental Rights Survey. Διαθέσιμο στο: <https://fra.europa.eu>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 38 από 101
---	--	--

Προετοιμασία από: (ΑΣΠΡΟΦΟΣ, 2022). Πηγή: FRA (2021). the Fundamental Rights Survey. Διαθέσιμο στο: <https://fra.europa.eu>.

Σχήμα Κ.2.2-3 Αντιδράσεις των Ελλήνων ερωτηθέντων στη δήλωση «Τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν σημαίνουν τίποτε για 'μένα».

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 39 από 101
---	--	--

8 Κ.2.3. ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΓΟ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

8 Κ.2.3.1. Η Δέουσα Επιμέλεια για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΔΕΑΔ)

Η ευθύνη όλων των Έργων για σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα, ανεξάρτητα από την ευθύνη του κράτους για την προστασία τους, καθορίζεται από τις Κατευθυντήριες Αρχές του ΟΗΕ προς τις επιχειρήσεις σχετικά με τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (2011).⁶³ Στις Κατευθυντήριες Αρχές, ο όρος «δέουσα επιμέλεια για τα ανθρώπινα δικαιώματα» (human rights due diligence), χρησιμοποιείται για να περιγράψει έναν τρόπο αναγνώρισης, αντιμετώπισης και προληπτικής διαχείρισης πιθανών και πραγματικών δυσμενών επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα από τα Έργα στα οποία συμμετέχουν οι επιχειρήσεις, είτε άμεσα, είτε μέσω των επιχειρηματικών τους σχέσεων, συμπεριλαμβανομένων των αλυσίδων εφοδιασμού τους.⁶⁴ Οι Εταιρείες και οι Οργανισμοί αναμένεται να γνωρίζουν και να παρουσιάζουν τις δράσεις μέσω των οποίων θα προστατεύσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, δηλαδή, να εφαρμόσουν τη δέουσα επιμέλεια, εντοπίζοντας και αντιμετωπίζοντας τους κινδύνους και τις πραγματικές επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα που απορρέουν από τις λειτουργίες και τις επιχειρηματικές τους σχέσεις.⁶⁵

Η δέουσα επιμέλεια σχετίζεται με κάθε στάδιο του κύκλου ζωής ενός έργου, από τη λήψη αποφάσεων και τον σχεδιασμό, μέχρι την κατασκευή, τη λειτουργία και το στάδιο του παροπλισμού του. Τα τέσσερα βασικά συστατικά στοιχεία της δέουσας επιμέλειας, είναι: (α) Προσδιορισμός και αξιολόγηση πραγματικών ή πιθανών δυσμενών επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα, που μπορεί να προκαλέσει το έργο, ή να συμβάλει σε αυτές μέσω των δραστηριοτήτων του, (β) Ενσωμάτωση ευρημάτων από τις εκτιμήσεις επιπτώσεων των σχετιζόμενων δραστηριοτήτων και ανάληψη κατάλληλων δράσεων, (γ) Παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων και διαδικασιών για την αντιμετώπιση των πιθανών δυσμενών επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα και (δ) Κοινοποίηση του τρόπου αντιμετώπισης των πιθανών επιπτώσεων, ενημερώνοντας τους

⁶³ United Nations (2011). Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations 'Protect, Respect and Remedy' Framework (document ref. A/HRC/17/31, March 2011). Available at: www.ohchr.org/documents/issues/business/A.HRC.17.31.pdf

⁶⁴ OECD (2018). OECD Due Diligence Guidance for Responsible Business Conduct. Available at:

<http://mneguidelines.oecd.org/OECD-Due-Diligence-Guidance-for-Responsible-Business-Conduct.pdf>

⁶⁵ International Petroleum Industry Environmental Conservation Association (IPIECA) (2021). Human Rights Due Diligence Guidance. A practical guidance for the oil and gas, and alternative energy industry. Available at: <https://www.ipieca.org/resources/good-practice/human-rights-due-diligence-guidance/>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 40 από 101
---	--	---

δικαιούχους (και κυρίως εκείνους που αναμένεται να επηρεαστούν από το Έργο) για την ύπαρξη επαρκών στρατηγικών και διαδικασιών.⁶⁶

Η καθιέρωση μηχανισμών παραπόνων είναι απαραίτητη για την υλοποίηση της δέουσας επιμέλειας, καθώς επιτρέπει την έγκαιρη, δίκαιη και συνεπή αντιμετώπιση καταγγελιών από τις επηρεαζόμενες κοινότητες και τους εργαζομένους, ώστε να προωθούνται οι καλές σχέσεις με τους δικαιούχους.⁶⁷ Οι μηχανισμοί παραπόνων πρέπει να είναι προσβάσιμοι (π.χ. όσον αφορά τη γλώσσα και τη διαδικασία, τα σημεία πρόσβασης κ.λπ.), να χαίρουν εμπιστοσύνης από όλους τους δικαιούχους (συμπεριλαμβανομένων των μελών της τοπικής κοινότητας και των ευπαθών ομάδων, των εργολάβων και των εργαζομένων στις αλυσίδες εφοδιασμού) και θα πρέπει να διασφαλίζουν την ανωνυμία και τη μη επιθετική ανταπόκριση προς εκείνους που αναφέρουν παράπονα.⁶⁸

Όταν ένα Έργο έχει προκαλέσει ή έχει συμβάλει σε δυσμενείς επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα, θα πρέπει να επανορθώσει αυτές τις επιπτώσεις. Η επανόρθωση μπορεί να γίνει μέσω ισότιμης και αποτελεσματικής πρόσβασης στη δικαιοσύνη, μέσω επαρκούς, αποτελεσματικής και έγκαιρης αποκατάστασης βλαβών που προκλήθηκαν και μέσω πρόσβασης σε πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες αποκατάστασης.⁶⁹ Ως εκ τούτου, η απόφαση για το ποιο μέσο επανόρθωσης θα εφαρμοστεί, σχετίζεται με τη δέουσα επιμέλεια. Σε περιπτώσεις όπου η βλάβη συνδέεται άμεσα με τις δραστηριότητες του Έργου, αλλά δεν προκλήθηκε από το ίδιο το Έργο, με βάση τις Κατευθυντήριες Αρχές του ΟΗΕ, «η ευθύνη για σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν απαιτεί από την ίδια την επιχείρηση να επανορθώσει, αν και θα μπορούσε να αναλάβει κάποιον ενεργητικό ρόλο σε αυτή τη διαδικασία».⁷⁰ Δηλαδή, αν και σε αυτήν την περίπτωση η εταιρεία δεν είναι υπεύθυνη για την επανόρθωση, ωστόσο μπορεί να αποφασίσει εάν είναι εφικτό και πρόσφορο να υποστηρίξει τη διαδικασία.

Η IGI POSEIDON έχει επίσης υιοθετήσει τις Απαιτήσεις Απόδοσης της ETAA (AA)⁷¹ ως διεθνές πρότυπο αναφοράς για τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές στρατηγικές της και θα τηρήσει αυτές τις απαιτήσεις σε όλα τα στάδια του έργου. Μεταξύ των δεσμεύσεων που θέτει η ETAA είναι ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η αποτροπή παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

⁶⁶United Nations (2011), op. cit.

⁶⁷EBDR (2012). Grievance Management. Διαθέσιμο στο: <https://www.ebrd.com>

⁶⁸International Petroleum Industry Environmental Conservation Association (IPIECA) (2015). Community Grievance Mechanisms in the Oil and Gas Industry. Διαθέσιμο στο: <http://www.ipieca.org>

⁶⁹Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (2005). Basic Principles and Guidelines on the Right to a Remedy and Reparation for Victims of Gross Violations of International Human Rights Law and Serious Violations of International Humanitarian Law. Διαθέσιμο στο: <https://www.ohchr.org>

⁷⁰United Nations (2011), op. cit.

⁷¹European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) (2019). Environmental and Social Policy. Διαθέσιμο στο: <https://www.ebrd.com>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 41 από 101
---	--	--

άλλων και η αντιμετώπιση των δυσμενών πιθανοτήτων και επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα που προκαλούνται από τα έργα που χρηματοδοτεί. Για τους σκοπούς αυτούς, η ΕΤΑΑ καθοδηγείται από τον Διεθνή Χάρτη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και τις οκτώ Θεμελιώδεις Συμβάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας. Η δέσμευση στα ανθρώπινα δικαιώματα αντικατοπτρίζεται στις ΑΑ που καλύπτουν βασικές προϋποθέσεις περιβαλλοντικής και κοινωνικής βιωσιμότητας τους οποίους πρέπει να πληρούν τα έργα (Πίνακας Κ.2.3-1).

Πίνακας Κ.2.3-1 Περιβαλλοντικές και Κοινωνικές Απαιτήσεις Απόδοσης (PR) της ΕΤΑΑ

Αρ. ΑΑ	Θέμα
PR1	Αξιολόγηση και Διαχείριση Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων
PR2	Εργασία και Εργασιακές Συνθήκες
PR3	Πρόληψη και Μείωση της Ρύπανσης
PR4	Υγεία, Ασφάλεια και Προστασία της Κοινότητας
PR5	Απόκτηση Γης, Ακούσια Επανεγκατάσταση και Οικονομική Μετατόπιση
PR6	Διατήρηση της Βιοποικιλότητας και Αειφόρος Διαχείριση των Ζώντων Φυσικών Πόρων
PR7	Αυτόχθονες Πληθυσμοί
PR8	Πολιτισμική Κληρονομιά
PR9	Ενδιάμεσοι Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί
PR10	Αποκάλυψη Πληροφοριών και Συμμετοχή Ενδιαφερομένων Μερών

Προετοιμασία από : (ΑΣΠΡΟΦΟΣ, 2022).

Πρόσφατα (τον Μάρτιο του 2021), η Νομική Επιτροπή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ενέκρινε το προσχέδιο οδηγίας για την Εταιρική Δέουσα Επιμέλεια και την Εταιρική Ευθύνη (“Draft Directive on Corporate Due Diligence and Corporate Accountability”), καλώντας την Ευρωπαϊκή Ένωση να απαιτήσει νομικά από τις εταιρείες να επιδεικνύουν σεβασμό προς τα ανθρώπινα δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων των εργασιακών δικαιωμάτων (όπως το κατώτατο όριο ηλικίας και η ασφάλεια στον χώρο εργασίας) στην αλυσίδα εφοδιασμού τους.⁷² Εάν η ΕΕ υιοθετήσει την παραπάνω Οδηγία, τότε αυτή θα πρέπει να μεταφερθεί στις εθνικές νομοθεσίες των κρατών μελών της ΕΕ για την εφαρμογή κανόνων που θα διασφαλίζουν ότι οι εταιρείες τηρούν αποτελεσματικά τη

⁷² Η Επιτροπή Νομικών Θεμάτων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου χρησιμοποιεί τον ευρύτερο όρο “value chain” («αλυσίδα αξίας») αντί του “supply chain” («αλυσίδα εφοδιασμού»), ορίζοντας την αλυσίδα αξίας ως «όλες τις οντότητες με τις οποίες η εταιρεία έχει άμεση ή έμμεση επιχειρηματική σχέση και αφορά είτε (i) στην προμήθεια προϊόντων ή υπηρεσιών που συμβάλλουν στα προϊόντα ή τις υπηρεσίες της εταιρείας, ή (ii) στην αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών από την εταιρεία”.

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED		 	
	Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη		Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2	
	Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων		Αναθ. :	00
			Σελ :	42 από 101

δέουσα επιμέλεια και να διοριστούν ανεξάρτητες εθνικές αρχές που θα είναι υπεύθυνες για την παρακολούθηση της εφαρμογής της οδηγίας και για τη διάδοση των βέλτιστων πρακτικών.⁷³

8 Κ.2.3.2. Βασικές πτυχές του Έργου που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα

Οι κύριες πτυχές ενός έργου μεταφοράς φυσικού αερίου κατά τη διάρκεια του κύκλου ζωής του (σχεδιασμός, κατασκευή, λειτουργία και παροπλισμός) που σχετίζονται με ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως υποδεικνύεται από διάφορες πηγές (UNEPFI,⁷⁴ IPIECA,⁷⁵ EBRD⁷⁶), είναι οι εξής:

- Περιβαλλοντική απόδοση και διαχείριση (περιβαλλοντικές επιπτώσεις στις κοινότητες που διασχίζει ο αγωγός, συμπεριλαμβανομένου του θορύβου, των αποβλήτων και άλλων μορφών ρύπανσης, τόσο κατά τη διάρκεια της κατασκευής, όσο και μετά την κατασκευή).
- Εργασιακές πρακτικές και διαχείριση ανθρωπίνων πόρων (επιπτώσεις σε εργαζόμενους, επιχειρήσεις ή αλυσίδες εφοδιασμού)
- Πρότυπα υγείας και ασφάλειας στην εργασία
- Τοπικές κοινότητες που επηρεάζονται από τη χρήση της γης ή από τον καθορισμό θαλάσσιων ζωνών αποκλεισμού
- Αντίκτυπος στα παραδοσιακά μέσα διαβίωσης των τοπικών κοινοτήτων, στην υγεία και την ασφάλειά τους, στην πρόσβασή τους σε πόρους και υποδομές
- Αντίκτυπος από πιθανή εισροή εργαζομένων στις τοπικές κοινότητες κατά τη φάση της κατασκευής.

⁷³ Sharma, D. & Kaps, F. (2021). Human Rights and Environmental Due Diligence Legislation in Europe – Implications for Global Supply Chains. Διαθέσιμο στο: <https://www.dlapiper.com>

⁷⁴ United Nations Environment Programme Finance Initiative (UNEPFI) (2014). Infrastructure. Διαθέσιμο στο: <https://www.unepfi.org/>

⁷⁵ International Petroleum Industry Environmental Conservation Association (IPIECA) (2021). Human Rights Due Diligence Guidance. A practical guidance for the oil and gas, and alternative energy industry. Διαθέσιμο στο: <https://www.ipieca.org>

⁷⁶ European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) Guidance Note on Category A projects for FI clients. <https://www.ebrd.com>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED		
	Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων		Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 43 από 101

8 Κ.2.3.2.1 Επιπτώσεις στο περιβάλλον και ανθρώπινα δικαιώματα

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΕ ΕΝΑ ΥΓΙΕΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΑ ΒΙΩΣΙΜΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών έχει χαρακτηρίσει τη διατήρηση της φύσης «προϋπόθεση για τη φυσιολογική ζωή του ανθρώπου». ⁷⁷ Η περιβαλλοντική αειφορία και τα ανθρώπινα δικαιώματα, είναι αλληλένδετα και συμπληρωματικά στοιχεία της αειφόρου ανάπτυξης. ⁷⁸ Ορισμένα διεθνή νομικά πρότυπα, όπως η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης και η Σύμβαση της Βέρνης για τη διατήρηση της ευρωπαϊκής άγριας ζωής και των φυσικών οικοτόπων, συμμερίζονται αυτήν την προοπτική και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναμένεται επί του παρόντος να καταθέσει Οδηγία για την εισαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δέουσας επιμέλειας για το περιβάλλον, για τις επιχειρήσεις που εδρεύουν και λειτουργούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. ⁷⁹ Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχει ήδη εφαρμόσει έννοιες όπως το δικαίωμα στη ζωή, το δικαίωμα στην οικογενειακή ζωή και την ελευθερία του λόγου, σε διάφορες υποθέσεις που σχετίζονται με το περιβάλλον, όπως η ρύπανση, οι ανθρωπογενείς ή φυσικές καταστροφές και η πρόσβαση σε περιβαλλοντικές πληροφορίες. ⁸⁰

Σε εθνικό επίπεδο, το Άρθρο 24 του Ελληνικού Συντάγματος έχει θεσπίσει το δικαίωμα όλων στην προστασία του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος και την υποχρέωση του Κράτους να προστατεύει και να λαμβάνει προληπτικά ή εκτελεστικά μέτρα σύμφωνα με την αρχή της αειφορίας, μεταφέροντας έτσι την προληπτική αρχή του Διεθνούς Περιβαλλοντικού Δικαίου στο εθνικό δίκαιο. Το δικαίωμα στο περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένης της διατήρησης των φυσικών πόρων και της οικολογικής ισορροπίας, εκτός από τη διασφάλιση της ανθρώπινης υγείας και της ποιότητας ζωής για τις σημερινές και τις μελλοντικές γενιές, θεωρείται επίσης αυθύπαρκτο δικαίωμα ή «ανεξάρτητο προστατευόμενο αγαθό». ⁸¹

Παρά την έλλειψη εκπαιδευτικών προγραμμάτων που να υποστηρίζουν την ανάπτυξη περιβαλλοντικής ευαισθησίας στις τοπικές κοινότητες της περιοχής μελέτης, οι ντόπιοι συνδέονται στενά με το φυσικό περιβάλλον, όχι μόνο για την επιβίωση αλλά και ως μέρος του πολιτισμού τους και το δικαίωμά τους σε ένα υγιές και οικολογικά βιώσιμο περιβάλλον (και κατά συνέπεια το

⁷⁷GA Res. 35/48 of 30 Oct. 1980

⁷⁸United Nations Environment Programme (UNEP) (2015). Factsheet on Human Rights and the Environment Διαθέσιμο στο: <https://wedocs.unep.org>

⁷⁹CIDSE (2021). Putting the Environment in Human Rights and Environmental Due Dilligence. Διαθέσιμο στο: <https://www.cidse.org>

⁸⁰Council of Europe (2021). Protecting the Environment Using Human Rights Law. Διαθέσιμο στο: <https://www.coe.int>

⁸¹Υπουργείο Δικαιοσύνης, Γενική Γραμματεία Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (2014). Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου 2014-2016 (σελ. 304). Διατίθεται στο: <https://www.coe.int/>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 44 από 101
---	--	--

δικαίωμά τους στο υψηλότερο δυνατό επίπεδο διαβίωσης, καθώς και το πολιτιστικό δικαίωμα) πρέπει να προστατεύεται.

Σύμφωνα με τα δεδομένα της ΜΠΚΕ σχετικά με τον πιθανό αντίκτυπο του Έργου στα μορφολογικά στοιχεία και χαρακτηριστικά του τοπίου, η κατασκευή των προσωρινών και μόνιμων στοιχείων του Έργου ενδέχεται να έχει αντίκτυπο στο φυσικό τοπίο, συμπεριλαμβανομένης της απώλειας δέντρων σε δασικές περιοχές και της απώλειας θάμνων και πεδινής βλάστησης, με αποτέλεσμα κάποιες επιπτώσεις στην ενότητα του τοπίου. Η επιλογή των περιοχών κατασκευής έλαβε υπόψη τα κριτήρια ευαισθησίας του τοπίου και συνεπώς οι επιπτώσεις αυτές αναμένεται να είναι περιορισμένες και τοπικές.

Μετά την ολοκλήρωση του έργου, όλοι οι χώροι των εργοταξίων θα αποκατασταθούν όσο γίνεται πληρέστερα στις συνθήκες προ-κατασκευής, μέσω φύτευσης στη ζώνη εργασίας (με εξαίρεση τη ζώνη ασφαλείας 8 μέτρων), αναδάσωσης, ή άλλων σχετικών μέτρων, σύμφωνα με τις θεσμικές απαιτήσεις και τις ανάγκες των δασικών υπηρεσιών. Σε πυκνές δασικές περιοχές, η ενότητα του τοπίου θα διαταραχθεί από τη ζώνη προστασίας που θα παραμείνει χωρίς βαθύρριζη βλάστηση, ωστόσο, το πλάτος της ζώνης (8 m) είναι πολύ μικρότερο από αυτό της ζώνης εργασίας, το υπόλοιπο της οποίας θα αποκατασταθεί με τοπικά είδη, με βάση τις μελέτες αποκατάστασης τοπίου και σε συνεργασία με αρμόδιες αρχές και φορείς. Πιο έντονο αντίκτυπο στο τοπίο ενδεχομένως να έχουν οι σταθμοί μέτρησης και συμπίεσης, δεδομένου του μεγέθους τους, ωστόσο αυτοί θα βρίσκονται σε τοπία χαμηλής ευαισθησίας και υψηλής αφομοίωσης (αγροτικά τοπία), σε περιοχές με ελάχιστη ορατότητα από ευαίσθητους υποδοχείς και χωρίς περιβαλλοντικά στοιχεία υψηλής αισθητικής αξίας.

Η χάραξη της όδευσης πραγματοποιήθηκε έτσι ώστε να ελαχιστοποιηθεί ο αντίκτυπος στα οικοσυστήματα και ιδιαίτερα σε φυσικούς οικοτόπους προτεραιότητας της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, ενώ περιορισμένη είναι και η πιθανότητα παρουσίας ειδών προτεραιότητας της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ στη ζώνη διέλευσης. Το έργο θα υλοποιηθεί με τη συγκατάθεση των φορέων διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών με τις οποίες αλληλεπιδρά το έργο και με βάση τις μελέτες αξιολόγησης για τις Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΔΖ) και τις Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) του δικτύου Natura 2000. Η τοπική παρουσία των εργοταξίων είναι περιορισμένης διάρκειας (περίπου 3 μήνες), με εξαίρεση ορισμένες ειδικές περιοχές κατασκευής (π.χ. διέλευση ποταμών, αυτοκινητόδρομοι) και τις τοποθεσίες των μόνιμων εγκαταστάσεων, ώστε η κύρια πηγή όχλησης στη βιοποικιλότητα να είναι βραχυπρόθεσμης φύσης. Κατά τη διάρκεια της λειτουργίας του έργου, η ζώνη ασφαλείας που θα παραμείνει καθαρή από βαθύρριζα είδη δεν αναμένεται να προκαλέσει κατακερματισμό των οικοτόπων για την πανίδα ή τη χλωρίδα και η πιθανή όχληση από τη λειτουργία των σταθμών συμπίεσης, εκτιμάται ότι δεν θα είναι σημαντική.

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8J2 Αναθ. : 00 Σελ : 45 από 101
---	--	---

Οι βενθικές κοινότητες φυτών αναμένεται να επηρεαστούν από τις μηχανικές εργασίες στον βυθό της θάλασσας και από τη διασπορά ιζημάτων. Ωστόσο, με την ολοκλήρωση των κατασκευαστικών εργασιών, θα υπάρξει σταδιακή αποκατάσταση. Θα πραγματοποιηθούν εξειδικευμένες μελέτες, συμπεριλαμβανομένης της χημικής ανάλυσης των ιζημάτων και του μοντέλου διασποράς ιζημάτων που προκαλείται από παρέμβαση στον βυθό κατά τη διάρκεια των κατασκευαστικών δραστηριοτήτων, οι οποίες θα ενημερώσουν το Σχέδιο Διαχείρισης, όπως απαιτηθεί. Ο συνολικός αντίκτυπος στη θαλάσσια βιοποικιλότητα και ιδιαίτερα στα είδη προτεραιότητας θα μετριάσει, δεδομένου ότι οι κατασκευαστικές εργασίες θα έχουν περιορισμένη διάρκεια και το υπεράκτιο τμήμα θα είναι μετακινούμενο (με ρυθμό περίπου 2km / ημέρα).

Συνολικά, οι επιπτώσεις του Έργου στο φυσικό περιβάλλον θα είναι περιορισμένες σε διάρκεια και έκταση και ως επί το πλείστον αναστρέψιμες, επομένως, λαμβάνοντας τα προαναφερόμενα προληπτικά και αντισταθμιστικά μέτρα, δεν αναμένεται σημαντική αρνητική επίπτωση στο ανθρώπινο δικαίωμα σε ένα υγιές και οικολογικά βιώσιμο περιβάλλον.

ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΙΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Οι κλιματικές και ατμοσφαιρικές αλλαγές σε μια αγροτική περιοχή, ενδέχεται να έχουν αντίκτυπο στο γεωργικό εισόδημα, την παροχή νερού, την ασφάλεια των τροφίμων, τη σωματική υγεία και τον τρόπο ζωής, με τα πιο ευπαθή μέλη της κοινωνίας (όπως τα παιδιά, οι ηλικιωμένοι και οι τυχόν περιθωριοποιημένες ομάδες) να διατρέχουν συνήθως μεγαλύτερο κίνδυνο. Οι αγροτικές περιοχές είναι ευάλωτες στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής λόγω της μεγαλύτερης εξάρτησής τους από τη γεωργία και τους φυσικούς πόρους και του παράλληλους παράγοντες ευπάθειας λόγω χαμηλότερων επιπέδων εκπαίδευσης, φτώχειας και, σε ορισμένες περιπτώσεις, γεωγραφικής απομόνωσης.⁸² Οι αρνητικές επιπτώσεις στο κλίμα και την ατμόσφαιρα επηρεάζουν το δικαίωμά τους στο υψηλότερο εφικτό (ή στο επαρκές) βιοτικό επίπεδο και μπορεί να έχουν έμμεσο αντίκτυπο σε μια σειρά άλλων δικαιωμάτων, όπως το δικαίωμα στην υγεία, το δικαίωμα στην τροφή, το δικαίωμα στο νερό και την αποχέτευση και το δικαίωμα ιδιοκτησίας.

Όπως αναγνωρίζεται από τη Διακυβερνητική Επιτροπή για την Αλλαγή του Κλίματος (ΔΕΑΚ) και την Παγκόσμια Τράπεζα, η κλιματική αλλαγή θα επιδεινώσει την υφιστάμενη φτώχεια και ανισότητα,⁸³

⁸² United Nations Environment Programme (UNEP, 2015). Climate Change and Human Rights (p. 6). Available at: https://web.law.columbia.edu/sites/default/files/microsites/climate-change/climate_change_and_human_rights.pdf

⁸³ Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) (2018). Special Report: Global Warming of 1.5 °C. Available at: <https://www.ipcc.ch/sr15/pp.447,452,464.> "Special Report" p. 451.

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 46 από 101
---	--	---

με τον πιο σοβαρό αντίκτυπο στις φτωχές χώρες και περιοχές, καθώς και στις περιοχές που ζουν και εργάζονται οι φτωχοί και με τις αναπτυσσόμενες χώρες να υπολογίζεται ότι θα επωμιστούν το 75-80% του κόστους της κλιματικής αλλαγής.⁸⁴ Αυτή η ασυμμετρία αναγνωρίστηκε από την Επιτροπή Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Ασφάλειας των Τροφίμων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η οποία κάλεσε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προετοιμάσει μια ολοκληρωμένη στρατηγική για την επιδίωξη της μείωσης των παγκόσμιων εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και τη μείωση των γενικών και ειδικών παραγόντων ευπάθειας.⁸⁵

Κατά τη φάση κατασκευής του Έργου, οι επιπτώσεις από τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου (καυσαέρια από τη χρήση οχημάτων μεταφοράς και εξοπλισμού, ή σκαφών που θα χρησιμοποιηθούν για τις κατασκευαστικές δραστηριότητες), θα είναι τοπικά περιορισμένες και προσωρινές, παρόμοιες με εκείνες της καθημερινής κυκλοφορίας. Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάζονται στην ΜΠΚΕ, οι πιθανές επιπτώσεις από τις κατασκευαστικές δραστηριότητες και τη λειτουργία των Σταθμών Συμπίεσης, εκτιμάται ότι δεν είναι σημαντικές ως προς το ισοζύγιο αερίων του θερμοκηπίου της περιοχής και οι συνολικές συγκεντρώσεις θα παραμείνουν κάτω από τη καθορισμένη από το νόμο οριακή τιμή.

Άλλες επιπτώσεις του Έργου που σχετίζονται με την ατμόσφαιρα, αφορούν στην αναμενόμενη δημιουργία σκόνης κατά τη φάση κατασκευής. Πολλές κοινές εργασίες κατασκευής μπορούν να δημιουργήσουν υψηλά επίπεδα σκόνης, ενώ η κατασκευή των Σταθμών αποτελεί την κύρια δραστηριότητα δημιουργίας σκόνης λόγω της διάρκειας και της σταθερής γεωγραφικής της θέσης. Οι επιπτώσεις άλλων δραστηριοτήτων δημιουργίας σκόνης στην ποιότητα του αέρα θα διαρκέσουν για ορισμένες ημέρες σε κάθε περιοχή (2-3 μήνες σε κάθε ενότητα), ενώ οι εκπομπές σκόνης αναμένεται να είναι υψηλότερες κατά τους ξηρούς καλοκαιρινούς μήνες. Η εφαρμογή ειδικών μέτρων (μέθοδοι εργασίας, υλικά και εργαλεία), θα επιτρέψει την πρόληψη ή τον επαρκή έλεγχο των κινδύνων από τη σκόνη κατά την κατασκευή.

Όσον αφορά στα ηλεκτρομαγνητικά πεδία, τα στοιχεία για τις πιθανές επιπτώσεις της έκθεσης σε ηλεκτρομαγνητικά πεδία στην υγεία παραμένουν ασαφή.⁸⁶ Ωστόσο, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της ΜΠΚΕ, η κατασκευή του έργου και η λειτουργία των εγκαταστάσεων του έργου δεν σχετίζεται

⁸⁴World Bank (2010). World Development Report: Development and Climate Change. Available at: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/4387>

⁸⁵EU Committee on the Environment, Public Health and Food Safety (2020). Opinion for the Committee on Development on the Impacts of Climate Change on Vulnerable Populations in Developing Countries (2020/2042(INI)). Available at: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2021-0115_EN.html#title3

⁸⁶ WHO (2019). Electromagnetic Fields (EMF) and Public Health. Shaping Research Agenda in the Wake of 5G Tech. Available at: <https://www.itu.int/en/ITU-T/studygroups/2017-2020/20/sg20rgafr/20190827/Documents/s1-p1-edeh-EMF.pdf>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 47 από 101
---	--	---

με πηγή ηλεκτρομαγνητικών πεδίων που θα μπορούσαν να έχουν αντίκτυπο στην υγεία και την ευημερία του πληθυσμού.

Ο θόρυβος είναι ένας άλλος «φυσικός ρύπος»⁸⁷ που μπορεί να προκαλέσει μια σειρά από δυσμενείς επιπτώσεις στην υγεία από την απλή ενόχληση και τη διαταραχή του ύπνου, έως και καρδιαγγειακές ή ανοσολογικές επιπτώσεις.⁸⁸ Ο κατασκευαστικός θόρυβος είναι επίσης ένας κοινός κίνδυνος στον χώρο εργασίας, αν και η μη μόνιμη απασχόληση των εργαζομένων στον κατασκευαστικό κλάδο συχνά συγκαλύπτει τον κίνδυνο από την έκθεση στον επαγγελματικό θόρυβο.⁸⁹ Η πιθανότητα πρόκλησης θορύβου και δονήσεων κατά τη φάση κατασκευής θεωρείται βέβαιη και μπορεί να προκαλέσει και να επηρεάσει την ευημερία του εργατικού δυναμικού και του τοπικού πληθυσμού, ιδιαιτέρως δε των ευαίσθητων υποδοχέων (σχολεία, νοσοκομεία, άτομα με αυξημένα επίπεδα στρες).

Ο αντίκτυπος αυτός θα μειωθεί με τη λήψη προληπτικών μέτρων εντός των ορίων της ζώνης εργασίας (εφαρμογή κατάλληλου εξοπλισμού και μέτρων μείωσης του θορύβου), αύξηση της απόστασης από ευαίσθητους υποδοχείς και αποφυγή εντατικής εργασίας τη νύχτα ή νωρίς το πρωί. Η αναμενόμενη επίδραση από τον θόρυβο που προκαλείται από τη λειτουργία των Σταθμών Συμπίεσης δεν θεωρείται σημαντική, δεδομένου ότι οι Σταθμοί Συμπίεσης βρίσκονται σε επαρκή απόσταση από οικισμούς και ευαίσθητους υποδοχείς. Στο υποθαλάσσιο τμήμα, αναμένεται να προκληθεί θόρυβος κατά τη φάση κατασκευής από τα σκάφη και τη λειτουργία των μηχανημάτων. Τα επίπεδα θορύβου αναμένεται επίσης να αυξηθούν κοντά στην ακτή, αλλά το αποτέλεσμα θα είναι τοπικό και με μικρή διάρκεια. Ο θόρυβος κατά τη φάση συντήρησης από σκάφη εκτιμάται αμελητέος. Σε όλες τις φάσεις και σε όλες τις χωρικές ενότητες, το Έργο θα συμμορφώνεται με τα μέγιστα όρια θορύβου, όπως ορίζονται από το Προεδρικό Διάταγμα 1180/81 (ΦΕΚ 293/Α/6-10-1981) και με τα όρια που έχουν τεθεί για τη λειτουργία των σταθμών συμπίεσης από τις αρμόδιες αρχές.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, η κατασκευή και λειτουργία του αγωγού αναμένεται να προκαλέσει ένα βαθμό προσωρινής όχλησης στους τοπικούς περιβαλλοντικούς πόρους, αλλά εκτιμάται ότι δεν θα οδηγήσει σε εξάντληση των πόρων ή σε σημαντική αύξηση των τεχνητών πιέσεων στην ευρύτερη περιοχή του έργου, και συνεπώς ούτε και σε δυσμενείς επιπτώσεις στο ανθρώπινο δικίωμα σε ένα υγιές περιβάλλον. Επιπλέον, το φυσικό αέριο θεωρείται ως καύσιμο μετάβασης για τον αειφόρο μετασχηματισμό των περιοχών έντασης άνθρακα, ως εναλλακτική λύση που θα μπορούσε να

⁸⁷ Fernández, M.D., Quintana, S., Chavarría, N. & Ballesteros, J.A. (2009). Noise exposure of workers of the construction sector. *Applied Acoustics*, 70(5):753-760, Διαθέσιμο στο <https://www.sciencedirect.com>

⁸⁸ Li, X., Song, Z., Wang, T., Zheng, Y. & Ning, X. (2016). Health impacts of construction noise on workers: A quantitative assessment model based on exposure measurement. *Journal of Cleaner Production*, 135: 721-731. Διαθέσιμο στο: <https://www.sciencedirect.com>

⁸⁹ Li et al. (2016), op. cit.

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 48 από 101
---	--	--

οδηγήσει σε σημαντική μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου και να ανοίξει το δρόμο για την απαλλαγή από τον άνθρακα και την πράσινη μετάβαση, με όλα τα σχετικά οφέλη για τα δικαιώματα που σχετίζονται με το υγιές περιβάλλον.⁹⁰ Το δικαίωμα των ανθρώπων να έχουν λόγο στις περιβαλλοντικές πολιτικές⁹¹ (δικαίωμα ενημέρωσης, δικαίωμα έκφρασης, δικαίωμα επανόρθωσης), πρέπει επίσης να προστατευθεί μέσω πολιτικών διαφάνειας και συμμετοχής (βλ. Ενότητα 8 Κ.2.3.2.5).

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ, ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΗΣ ΡΥΠΑΝΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Το βιοτικό επίπεδο των τοπικών κοινοτήτων, καθώς και των εργαζομένων για το Έργο, θα μπορούσε να τεθεί σε κίνδυνο ως αποτέλεσμα περιβαλλοντικής υποβάθμισης λόγω ρύπανσης. Τα επικίνδυνα απόβλητα και η μόλυνση του νερού και του εδάφους αποτελούν περιβαλλοντικές απειλές με εμφανείς επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα.⁹² Πρόσφατα, η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών αναγνώρισε ότι η ρύπανση απειλεί το δικαίωμα στη ζωή και το δικαίωμα σε μια ζωή με αξιοπρέπεια⁹³ και ότι τα κράτη έχουν την υποχρέωση να προλαμβάνουν και να μειώνουν την έκθεση του πληθυσμού σε επικίνδυνες ουσίες (συμπεριλαμβανομένων των αποβλήτων), είτε προέρχονται από το περιβάλλον, είτε από τον χώρο εργασίας.

Η UNICEF επισημαίνει ότι τα δικαιώματα των παιδιών πλήττονται περισσότερο από τέτοιους περιβαλλοντικούς κινδύνους σε σύγκριση με τους ενήλικες, «λόγω του φυσικού τους μεγέθους, των αναπτυσσόμενων σωμάτων, του μεταβολικού ρυθμού, της φυσικής περιέργειας και της έλλειψης γνώσης σχετικά με τις απειλές στο περιβάλλον τους και λόγω του ότι τα κοινά περιστατικά

⁹⁰ Neel, F. (2021). There is no Green Transition without Natural Gas. Energy Industry Review, Apr. 2021. Available at: <https://energyindustryreview.com/opinion/there-is-no-green-transition-without-natural-gas/>

⁹¹ Το 2012, η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για την Αειφόρο Ανάπτυξη επιβεβαίωσε εκ νέου την Αρχή 10 της Διακήρυξης του Ρίο (1992), αναφέροντας ότι «Τα περιβαλλοντικά ζητήματα αντιμετωπίζονται καλύτερα με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων πολιτών, στο αντίστοιχο επίπεδο. Σε εθνικό επίπεδο, κάθε άτομο πρέπει να έχει κατάλληλη πρόσβαση στην πληροφόρηση που αφορά στο περιβάλλον και βρίσκεται στα χέρια των δημόσιων αρχών, συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών για επικίνδυνα υλικά και δραστηριότητες στις κοινότητές τους, καθώς και την ευκαιρία να συμμεχει στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Τα κράτη θα πρέπει να διευκολύνουν και να ενθαρρύνουν τη δημόσια ενημέρωση και συμμετοχή, καθιστώντας ευρέως διαθέσιμες τις πληροφορίες. Θα πρέπει επίσης να παρέχεται αποτελεσματική πρόσβαση σε δικαστικές και διοικητικές διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένης της επανόρθωσης και της αποκατάστασης».

⁹² UN Human Rights Council (2011). Analytical Study on the Relationship between Human Rights and the Environment. Nineteenth Session, Agenda items 2 and 3. Available at: https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/RegularSession/Session19/A-HRC-19-34_en.pdf

⁹³ UN Human Rights Committee (2018). General comment No. 36 on article 6 of the International Covenant on Civil and Political Rights, on the right to life. Available at: <https://tbinternet.ohchr.org>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 49 από 101
---	--	---

επηρεάζουν τα παιδιά διαφορετικά και σοβαρότερα απ' ό,τι τους ενήλικες [...] για παράδειγμα, εάν τα παιδιά εκτίθενται σε ρύπους απορροφούν υψηλότερο ποσοστό τοξινών και είναι λιγότερο ικανά να τους αποβάλουν από το σώμα τους [...]. Όταν τα παιδιά παίζουν στο έδαφος, αυξάνεται η πιθανή πρόσληψη μολυσμένου εδάφους και σκόνης. Εάν το νερό περιέχει κατάλοιπα φυτοφαρμάκων ή άλλων χημικών ουσιών, τα βρέφη, για παράδειγμα, θα λάβουν περισσότερο από το διπλάσιο της δόσης που λαμβάνεται από έναν ενήλικα που πίνει το ίδιο νερό [...] Καθώς τα παιδιά αναπνέουν, προσλαμβάνουν περισσότερο αέρα ανά μονάδα σωματικού βάρους απ' ό,τι οι ενήλικες, με αποτέλεσμα τη μεγαλύτερη έκθεσή τους σε παθογόνα και ρύπους».⁹⁴

Κατά την κατασκευή και λειτουργία του Έργου, θα παραχθούν ορισμένες ποσότητες αποβλήτων (ανασκαμμένα απόβλητα, υλικά συσκευασίας, ανταλλακτικά, αναλώσιμα κ.λπ.). Οι μονάδες επεξεργασίας στερεών αποβλήτων που βρίσκονται στην περιοχή του Έργου θα βοηθήσουν στην ταχύτερη και ασφαλή διάθεση των αποβλήτων. Κατά τη λειτουργία του, ο αγωγός δεν περιλαμβάνει δραστηριότητες δημιουργίας στερεών αποβλήτων, ενώ οι σταθμοί μέτρησης αναμένεται επίσης να παράγουν ελάχιστες ποσότητες αποβλήτων. Αξιοσημείωτα στερεά απόβλητα θα παραχθούν μόνον από τους Σταθμούς Συμπίεσης, οι οποίοι θα βρίσκονται σε περιοχές που συνδέονται με επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας και δημοτικά δίκτυα διαχείρισης αποβλήτων.

Η διαχείριση αποβλήτων θα πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τα κατάλληλα πρωτόκολλα ασφάλειας, ακολουθώντας τις στρατηγικές και τις πολιτικές του Εθνικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ), του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Πρόληψης της Δημιουργίας Αποβλήτων και των εγκεκριμένων Περιφερειακών Σχεδίων Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΣΔΑ) στις περιοχές που διασχίζονται από τον αγωγό. Η διαχείριση των αποβλήτων θα δεσμευτεί στην τήρηση των κανόνων υγείας και ασφάλειας στους χώρους εργασίας και στην προώθηση της υγείας και ασφάλειας των τοπικών κοινοτήτων.

Η ρύπανση του εδάφους κατά μήκος της διαδρομής και από τις εγκαταστάσεις εδάφους θα μπορούσε να οφείλεται σε άμεση διαρροή υλικών, όπως λάδι ή υδραυλικά υγρά από οχήματα και μηχανήματα, απορροή επιφανειών και λύματα από τα εργοτάξια. Εάν υπάρξουν τέτοιες πιθανές διαρροές θα είναι γενικά πολύ χαμηλής ποσότητας και τοπικού χαρακτήρα, επομένως η έκταση αυτής του δυνητικής επίπτωσης θεωρείται χαμηλή.

Όσον αφορά στους υδάτινους πόρους, όπως αναγνωρίζεται από το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών,⁹⁵ η ανάπτυξη και το υδάτινο περιβάλλον είναι αλληλένδετα, με την υποβάθμιση της ποιότητας των υδάτων, την έλλειψη πόσιμου νερού και τις πιέσεις στους

⁹⁴ UNICEF (2014). Children's Rights In Impact Assessments. A guide for integrating children's rights into impact assessments and taking action for children (pp. 5, 40). UNICEF in collaboration with the Danish Institute for Human Rights. Available at: https://sites.unicef.org/csr/css/Children_s_Rights_in_Impact_Assessments_Web_161213.pdf

⁹⁵ UN Human Rights Council (2011), op. cit.

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 50 από 101
---	--	---

ωκεανούς, να αποτελούν βασικά περιβαλλοντικά προβλήματα με πιθανές επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα. Η πρόσβαση σε ασφαλές, προσιτό και αξιόπιστο πόσιμο νερό θεωρείται απαραίτητη για τη διατήρηση υγιών μέσων διαβίωσης, καθώς και για τη διατήρηση της αξιοπρέπειας, την οικοδόμηση ευημερούντων κοινωνιών, την εξάλειψη της φτώχειας και τη διασφάλιση ότι «κανείς δεν μένει πίσω στο δρόμο προς την αειφόρο ανάπτυξη».⁹⁶

Το κύριο νομικό πλαίσιο για τη ρύθμιση της διαχείρισης και της προστασίας των υδάτων στην ΕΕ, είναι η Ευρωπαϊκή Οδηγία - Πλαίσιο για τα Ύδατα.⁹⁷ Άλλοι συναφείς νομοί και στρατηγικές της ΕΕ περιλαμβάνονται στην Ανακοίνωση για τη Λειψυδρία και την Ξηρασία⁹⁸ τη Λευκή Βίβλο για την Προσαρμογή του Κλίματος⁹⁹ και το Έγγραφο Καθοδήγησης υπ' αρ. 24 «Διαχείριση Λεκάνης Απορροής Ποταμών σε Μεταβαλλόμενο Κλίμα».¹⁰⁰

Οι επιπτώσεις του Έργου στην ποιότητα του νερού στην περιοχή μελέτης, θα μπορούσαν να προέλθουν από πιθανά ατυχήματα λόγω κακής διαχείρισης και συντήρησης των μηχανημάτων (π.χ., μη ελεγχόμενη αλλαγή λαδιού σε φορτηγά και χωματουργικά μηχανήματα και απόρριψη απευθείας στο έδαφος). Η απόρριψη λαδιών στο έδαφος θα μπορούσε να έχει αντίκτυπο στους πλησίον υδάτινους πόρους ή στον τοπικό υδροφορέα υπόγειων υδάτων, με αποτέλεσμα τη χημική ρύπανση. Για την ελαχιστοποίηση / αποφυγή αυτού του κινδύνου, χρειάζεται να αναπτυχθούν ειδικά προληπτικά μέτρα, σχέδια έκτακτης ανάγκης και μέτρα αντιστάθμισης. Κατά τη φάση της λειτουργίας του Έργου, καμία εργασία ή δραστηριότητα δεν θα μπορούσε να επηρεάσει τους υδάτινους πόρους, ώστε οι επιπτώσεις στους υδάτινους πόρους μπορούν να θεωρηθούν επί πραγματικού αμελητέες. Τα λύματα που παράγονται από τις διαδικασίες λειτουργίας και συντήρησης του έργου, θα απορρίπτονται μετά από επεξεργασία, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

Ορισμένες επιπτώσεις στα υδρόβια οικοσυστήματα, την ποιότητα του νερού και τη μορφολογία των επιφανειακών υδάτων, μπορεί να προκληθούν στις διασταυρώσεις με το έργο. Οι διασταυρώσεις με επιφανειακά υδάτινα σώματα αποφεύχθηκαν σκόπιμα και όπου η διέλευση από υδάτινα σώματα είναι αναπόφευκτη, θα εφαρμοστούν μέτρα για τον μετριασμό και την ελαχιστοποίηση της

⁹⁶ UN Human Rights Council (2021). OHCHR and the Rights to Water and Sanitation. Available at: <https://www.ohchr.org>

⁹⁷ European Council (2000). Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2000, Official Journal of the European Communities, L 327/1.

⁹⁸ European Council (2007). Directive 2007/60/EC of the European Parliament and of the Council on the assessment and management of flood risks. Official Journal of the European Union, L 288/27.

⁹⁹ European Council (2009). Directive 2009/125/EC of the European Parliament and of the Council of 21 October 2009, Official Journal of the European Union, L 285/10.

¹⁰⁰ European Council (2009). Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2000, Official Journal of the European Union, L 327.

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 51 από 101
---	--	---

επίπτωσης στους υδάτινους πόρους και των περιβαλλοντικών απειλών για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Ο Πίνακας Κ.2.3-2 συνοψίζει τις πιθανές περιβαλλοντικές επιπτώσεις με προεκτάσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα, μαζί με τις σχετικές πολιτικές που θα υιοθετήσει το Έργο.

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED	 	
		Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex&I2	
	Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	Αναθ. :	00
		Σελ :	52 από 101

Πίνακας Κ.2.3-2 Πιθανές περιβαλλοντικές επιπτώσεις με προεκτάσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα και αντίστοιχα μέτρα και πολιτικές του Έργου

Δραστηριότητες του Έργου	Δικαιώματα που επηρεάζονται	Πιθανές αρνητικές επιπτώσεις	Μέτρα εντοπισμού, πρόληψης ή μετριασμού των πιθανών επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα	Σχετικά πρότυπα αναφοράς	Σχετικές πολιτικές του Έργου
Κατασκευή των προσωρινών και μόνιμων χαρακτηριστικών του Έργου	Δικαίωμα σε υγιές περιβάλλον / στην προστασία του περιβάλλοντος Δικαίωμα στη ζωή Δικαίωμα σε μια αξιοπρεπή ζωή Δικαίωμα στο υψηλότερο δυνατό επίπεδο διαβίωσης Δικαίωμα στον πολιτισμό	Πιθανή επίπτωση στα μορφολογικά χαρακτηριστικά του τοπίου - τροποποιήσεις στην ενότητα του τοπίου (εκτιμάται μη σημαντική) Περιορισμένης διάρκειας και έκτασης και κυρίως αναστρέψιμες επιπτώσεις στο οικοσύστημα	Κριτήρια ευαισθησίας τοπίου Τοποθέτηση των σταθμών συμπίεσης σε τοπία χαμηλής ευαισθησίας και υψηλής αφομοίωσης Μόνιμες κατασκευές σε περιοχές με ελάχιστη ορατότητα και χωρίς φυσικά στοιχεία υψηλής αισθητικής αξίας. Αποκατάσταση των χώρων των εργοταξίων σε συνθήκες προ κατασκευής	• Απαιτήσεις Απόδοσης ΕΤΑΑ¹ (PR 6) • ΧΘΔ² ΕΕ (37) • Οδηγία 92/43 ΕΚ • Οδηγία 2008/56 ΕΚ • Άρθρο 12(β) ΔΣΟΚΠΔ³ • Εθνικές θεσμικές απαιτήσεις και διατάξεις Δασικής Νομοθεσίας • Ν. 3983 (17/06/2011) • Εθνική Στρατηγική για την προστασία και τη διαχείριση του θαλάσσιου περιβάλλοντος	Εφαρμογή Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης
Λειτουργία του Έργου		Εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου	Μέσα παρακολούθησης, αναφοράς και		

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED		
	Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων		Αρ. Εγγ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0 Annex8J2
			Αναθ. : 00 Σελ : 53 από 101

Δραστηριότητες του Έργου	Δικαιώματα που επηρεάζονται	Πιθανές αρνητικές επιπτώσεις	Μέτρα εντοπισμού, πρόληψης ή μετριασμού των πιθανών επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα	Σχετικά πρότυπα αναφοράς	Σχετικές πολιτικές του Έργου
Εργασίες κατασκευής		(εκτιμούνται μη σημαντικές)	ελέγχου ματα τη λειτουργία	Οδηγία 2008/50 ΕΚ	
Εργασίες κατασκευής		Θόρυβος και δονήσεις Επίπτωση των υψηλών επιπέδων σκόνης στην ποιότητα του αέρα	Κατάλληλα εξαρτήματα και μέτρα μείωσης θορύβου Αυξημένη απόσταση από ευαίσθητους υποδοχείς	- ΧΘΔ (37) - Οδηγία 2002/49 ΕΚ όπως τροποποιήθηκε με τον Κανονισμό 1137/2008 ΕΚ και Οδηγία 2015/99 ΕΕ - Άρθρο 12(β) ΔΣΟΚΠΔ - ΠΔ 1180/1981 (ΦΕΚ 293/Α/6-10-1981) - ΠΔ 149/2006 (ΦΕΚ 159/Α/28-7-2006)	
Εργασίες κατασκευής Λειτουργία του Έργου		Ατυχήματα από κακή διαχείριση και συντήρηση μηχανημάτων ή διαρροή του αγωγού, μπορεί να οδηγήσουν σε ρύπανση του εδάφους /	Τεχνικά μέτρα πρόληψης / αποφυγής πιθανών ατυχημάτων Σχεδιασμός για τον άμεσο εντοπισμό και διαχείριση πιθανών ατυχημάτων	- Οδηγία 2000/60 ΕΚ - Οδηγία 2004/35 ΕΚ	Πρωτόκολλα Ασφαλείας Σχέδιο Αντιμετώπισης Έκτακτων Περιστατικών Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED		
	Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων		Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8J2
			Αναθ. : 00 Σελ : 54 από 101

Δραστηριότητες του Έργου	Δικαιώματα που επηρεάζονται	Πιθανές αρνητικές επιπτώσεις	Μέτρα εντοπισμού, πρόληψης ή μετριασμού των πιθανών επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα	Σχετικά πρότυπα αναφοράς	Σχετικές πολιτικές του Έργου
		υποβάθμιση της ποιότητας των υδάτων.			
Παραγωγή αποβλήτων κατά την κατασκευή και λειτουργία του Έργου		Παραγωγή περιορισμένης ποσότητας αποβλήτων που πρέπει να υπόκεινται σε ορθή διαχείριση	Διαχείριση αποβλήτων με τα κατάλληλα πρωτόκολλα ασφάλειας	• Οδηγία 2008/1/ΕΚ για την Ολοκληρωμένη Πρόληψη και τον Έλεγχο της Ρύπανσης • Οδηγία 85/337/ΕΟΚ • Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων • Περιφερειακά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων	
¹ ΕΤΑΑ: Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (European Bank for Reconstruction and Development) ² ΧΘΔ/ChFR: Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων/The Charter of Fundamental Rights ³ ΔΣΟΚΠΑ/ICESCR: Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα / The International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights					

Προετοιμασία από: ΑΣΠΡΟΦΟΣ, 2022.

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED		
	Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων		Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 55 από 101

8 Κ.2.3.2.2 Εργασιακές πρακτικές, διαχείριση ανθρώπινων πόρων και ανθρώπινα δικαιώματα

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ

Σύμφωνα με το Ελληνικό Σύνταγμα, η εργασία αποτελεί «δικαίωμα που προστατεύεται από το κράτος, που μεριμνά για τη δημιουργία συνθηκών απασχόλησης όλων των πολιτών και για την ηθική και υλική εξύψωση του εργαζόμενου αγροτικού και αστικού πληθυσμού» (Άρθρο 22(1)).¹⁰¹ Το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (Κυρωτικός Νόμος 1532/1985), προστατεύει επίσης το δικαίωμα στην εργασία και υπαγορεύει την υποχρέωση των κρατών - μελών του ΟΗΕ να αναπτύξουν προγράμματα απασχόλησης. Οι Συμβάσεις της ΔΟΕ αρ. 122, σχετικά με την πολιτική απασχόλησης, αρ. 111 σχετικά με τις ίσες ευκαιρίες και την απαγόρευση των διακρίσεων στην απασχόληση και το επάγγελμα και αρ. 150 για τη διαχείριση της εργασίας, έχουν κυρωθεί στη χώρα μας με το Ν.Δ. 1423/84, τον Ν. 1424/84 και τον Ν. 1546/1985. Άλλες διατάξεις σχετικά με το δικαίωμα στην εργασία και την ασφάλιση, περιλαμβάνονται στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (άρθρα 27- 34), που κυρώθηκε με τον Ν. 1426/1484.

Το δικαίωμα στην εργασία είναι το θεμέλιο για την υλοποίηση πολλών άλλων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Για την προστασία αυτού του δικαιώματος, πρέπει να λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να παρέχονται παραγωγικές ευκαιρίες απασχόλησης και να διασφαλίζεται η μη διάκριση σε όλες τις πτυχές της εργασίας. Διεθνείς εμπειρικές μελέτες καταδεικνύουν μια θετική και στατιστικά σημαντική επίδραση στην απασχόληση από τις δραστηριότητες των έργων μεταφοράς φυσικού αερίου.¹⁰² Το παρόν Έργο έχει τη δυνατότητα θετικής συμβολής στο δικαίωμα στην εργασία, ως αποτέλεσμα των αναγκών του για εργατικό δυναμικό κατά την κατασκευή και τη λειτουργία του. Το Έργο προσφέρει ευκαιρίες για συνεχή απασχόληση (περίπου 1200 θέσεις για ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό), ενώ η διάρκεια απασχόλησης για το κατασκευαστικό εργατικό δυναμικό θα είναι σχετικά μικρή, με τις πιο μακροχρόνιες αναθέσεις να αφορούν στους σταθμούς συμπίεσης (24-36 μήνες). Ωστόσο, αναμένεται να υπάρξει θετικός αντίκτυπος τόσο στην άμεση, όσο και στην έμμεση προσωρινή απασχόληση, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων που θα απασχοληθούν άμεσα από τον κύριο εργολάβο και των τοπικών εταιρειών που θα παρέχουν τα αγαθά και τις υπηρεσίες που απαιτούνται για την υποστήριξη της κατασκευαστικής διαδικασίας

¹⁰¹<https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/f3c70a23-7696-49db-9148-f24dce6a27c8/FEK%20211-A-24-12-2019%20NEO%20SYNTAGMA.pdf>

¹⁰²Mayfield, E.N., Cohon, J.L., Muller, N.Z., Azevedo, I. & Robinson, A.L. (2019). Cumulative environmental and employment impacts of the shale gas boom. *Nature Sustainability*, 2:1122–1131. <https://doi.org/10.1038/s41893-019-0420-1>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 56 από 101
---	--	--

(αλυσίδα εφοδιασμού). Επιπροσθέτως, η απασχόληση σε ένα διεθνές έργο θα δώσει στο τοπικό εργατικό δυναμικό την ευκαιρία να αποκτήσει νέες δεξιότητες και αυξημένες προοπτικές μελλοντικής απασχόλησης.

Δεδομένων των υψηλών ποσοστών ανεργίας, οι τοπικές κοινότητες ενδέχεται να διατηρούν πολύ υψηλές προσδοκίες για (άμεση ή έμμεση) απασχόληση από το Έργο. Η Εταιρεία πρέπει να ενημερώνει όλους τους υπαλλήλους για την περιορισμένη διάρκεια των συμβάσεων εργασίας και η διαδικασία πρόσληψης πρέπει να διασφαλίζει τη μη διάκριση ή μεροληψία υπέρ μιας συγκεκριμένης εθνοτικής ή κοινωνικής ομάδας. Οι αποφάσεις για την απασχόληση πρέπει να λαμβάνονται ανάλογα με την καταλληλότητα των ατόμων για κάθε θέση, ανεξάρτητα από τη φυλή, το χρώμα, το φύλο, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, τη σχέση, την οικογενειακή κατάσταση, την ηλικία, την εθνικότητα, την αναπηρία, ή άλλα χαρακτηριστικά του,¹⁰³ όπως ορίζεται από την ευρωπαϊκή και εθνική νομοθεσία περί μη διακρίσεων. Η αξιοπιστία και η διαφάνεια της διαδικασίας πρόσληψης θα μπορούσε να περιλαμβάνει τη συμμετοχή ανεξάρτητων τρίτων μερών και τοπικών εταιριών.

Επίσης, όπως προαναφέρθηκε, οι δραστηριότητες προμηθειών μπορούν να συμβάλουν θετικά στην τοπική απασχόληση και στο δικαίωμα των κατοίκων των τοπικών κοινοτήτων στην εργασία. Ωστόσο, εάν οι τοπικές επιχειρήσεις δεν έχουν τη δυνατότητα να λειτουργήσουν στην απαραίτητη κλίμακα και επιλεγούν μη τοπικοί προμηθευτές, αυτό θα μειώσει τη συμβολή που θα μπορούσε να έχει το Έργο στην τοπική οικονομία. Ιδανικά, οι πολιτικές και οι διαδικασίες προμηθειών θα πρέπει να ενθαρρύνουν τη συνεργασία με τοπικούς προμηθευτές και τη μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Οι επιχειρήσεις και οι προμηθευτές που έχουν πιθανότητα να εμπλέκονται σε περιστατικά παιδικής εργασίας, ή να εφαρμόζουν καταχρηστικές πρακτικές, πρέπει να εντοπίζονται και να αποκλείονται μέσω μιας αποτελεσματικής αρχικής διαδικασίας ελέγχου.

¹⁰³Σύμφωνα με τον Ν. 4443/2016, η αρχή της ίσης μεταχείρισης ισχύει για όλα τα άτομα, τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα, όσον αφορά στους όρους πρόσβασης στην απασχόληση και στην απασχόληση γενικά και περιλαμβάνει την ίση μεταχείριση όσον αφορά στα κριτήρια επιλογής και τους όρους πρόσληψης, την πρόσβαση σε όλους τους τύπους και τα επίπεδα επαγγελματικής κατάρτισης και τις εργασιακές συνθήκες. Παράλληλα το άρθρο 21 του ΧΘΔ της ΕΕ απαγορεύει «κάθε διάκριση ιδίως λόγω φύλου, φυλής, χρώματος, εθνοτικής καταγωγής ή κοινωνικής προέλευσης, γενετικών χαρακτηριστικών, γλώσσας, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών φρονημάτων ή κάθε άλλης γνώμης, ιδιότητας μέλους εθνικής μειονότητας, περιουσίας, γέννησης, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού»

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 57 από 101
---	--	--

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΕ ΔΙΚΑΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Το εργατικό δίκαιο στην Ελλάδα διέπεται από τις συλλογικές διαπραγματεύσεις μεταξύ του κράτους και της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργαζομένων (ΓΣΕΕ). Ωστόσο, μετά τις μεταρρυθμίσεις του 2010, ο ρόλος των κεντρικών συλλογικών συμβάσεων στη διαμόρφωση του περιεχομένου των εργασιακών σχέσεων έχει μειωθεί, ευνοώντας τις συμβάσεις σε επιχειρησιακό επίπεδο.¹⁰⁴ Σύμφωνα με τον Ν. 4093/2012, ο εθνικός κατώτατος μισθός καθορίζεται από την κυβέρνηση μετά από διαβούλευση με εργοδότες και συνδικάτα, ενώ οι όροι που αφορούν άλλα θέματα (εκτός των αμοιβών), εξακολουθούν να έχουν καθολική ισχύ στον ιδιωτικό τομέα. Τα άρθρα 480 - 680 του ελληνικού Αστικού Κώδικα («Σύμβαση Εργασίας») περιλαμβάνουν τις κύριες διατάξεις που διέπουν τις εργασιακές σχέσεις.

Η Ελλάδα έχει επίσης υιοθετήσει τις οδηγίες 78/2000/ΕΚ και 43/2000/ΕΚ σχετικά με την ίση μεταχείριση στην απασχόληση ανεξάρτητα από το φύλο, την εθνικότητα, τη φυλή, τις θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις, την αναπηρία, την ηλικία ή τον σεξουαλικό προσανατολισμό. Ένας αριθμός αρμόδιων Αρχών έχει την ευθύνη για την επιθεώρηση συγκεκριμένων ζητημάτων σχετικά με τις συνθήκες εργασίας, όπως η Γενική Διεύθυνση Συνθηκών και Υγιεινής στην Εργασία, το Τμήμα Συνθηκών Εργασίας, η Διεύθυνση Διαχείρισης της Πληροφόρησης, Επιμόρφωσης και Παρακολούθησης Πολιτικής Συνθηκών Εργασίας για Θέματα Ασφάλειας και Υγείας κ.λπ.¹⁰⁵

Το δικαίωμα για δίκαιες και πρόσφορες εργασιακές συνθήκες, σχετίζεται με μια σειρά εργασιακών πρακτικών, συμπεριλαμβανομένου του μέγιστου ορίου ωρών εργασίας, των ημερήσιων και εβδομαδιαίων περιόδων ανάπαυσης, της πρόσβασης σε υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας, της ετήσιας άδειας με αποδοχές, καθώς και το δικαίωμα των εργαζομένων (ή των εκπροσώπων τους) στην ενημέρωση και διαβούλευση στο εργασιακό πλαίσιο.

Οι εργολάβοι, οι υπερεργολάβοι και οι προμηθευτές πρέπει να διασφαλίσουν ότι όλοι οι εργαζόμενοι τους αντιμετωπίζονται δίκαια όσον αφορά στις ώρες εργασίας, στις αμοιβές, στην ανάπαυση ή τις άδειες, τη στέγαση και την ελευθερία του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι.

Η Εταιρεία θα διατηρήσει πολιτικές και διαδικασίες που θα απαγορεύουν όλες τις μορφές καταναγκαστικής εργασίας και θα διασφαλίζουν ότι όλοι οι εργαζόμενοι (συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών) προστατεύονται και διαμένουν σε επαρκείς εγκαταστάσεις. Για τον σκοπό αυτόν, μια ηθική και περιβαλλοντικά βιώσιμη πολιτική επιλογής προμηθευτών, θα καλύψει τα ζητήματα εργασιακών δικαιωμάτων, βιώσιμης / ηθικής προμήθειας υλικών και διαφάνειας. Η Εταιρεία θα

¹⁰⁴ Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων (2012). Οι Εργασιακές Σχέσεις στην Ευρώπη και στην Ελλάδα. Ετήσια Έκθεση 2012. Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ. Διαθέσιμο στο: <https://ineobservatory.gr/wp-content/uploads/2014/11/report8.pdf>

¹⁰⁵ <https://osha.europa.eu/en/about-eu-osha/national-focal-points/greece>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 58 από 101
---	--	---

πρέπει να κοινοποιεί τις πολιτικές της σχετικά με τη δεοντολογία και τα εργατικά δικαιώματα σε όλους τους συνεργαζόμενους εργολάβους και προμηθευτές και να διαθέτει συστήματα για την παρακολούθηση και αξιολόγηση της συμμόρφωσης των εργολάβων και των προμηθευτών με αυτές τις πολιτικές. Ένας μηχανισμός υποβολής παραπόνων από τους εργαζόμενους, στη βάση των διεθνών προτύπων βέλτιστων πρακτικών, συμπεριλαμβανομένων των προτύπων ΕΤΑΑ / ΔΟΧ, θα συντελέσει επίσης στον έγκαιρο εντοπισμό και τη διαχείριση τυχόν αρνητικών επιπτώσεων στο δικαίωμα όλων των εργαζομένων σε δίκαιες και πρόσφορες συνθήκες εργασίας.

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Όλοι οι εργαζόμενοι έχουν το δικαίωμα σε συνθήκες εργασίας που σέβονται την υγεία και την ασφάλειά τους. Το 2019, το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών αναγνώρισε την ευθύνη των επιχειρήσεων να αποτρέπουν την επιβλαβή έκθεση των εργαζομένων σε επικίνδυνες ουσίες.¹⁰⁶ Ωστόσο, σύμφωνα με τα στοιχεία της Χρηματοοικονομικής Πρωτοβουλίας του Περιβαλλοντικού Προγράμματος του ΟΗΕ για το Περιβάλλον (UNEPFI),¹⁰⁷ ο κατασκευαστικός κλάδος έχει ένα από τα χειρότερα αρχεία υγείας και ασφάλειας του βιομηχανικού τομέα.

Πιθανά ζητήματα υγείας και ασφάλειας που θα μπορούσαν να προκύψουν κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων του Έργου, περιλαμβάνουν:

- Ατυχήματα ή τραυματισμοί λόγω αδυναμίας τήρησης των καθορισμένων διαδικασιών, ανεπαρκούς αξιολόγησης κινδύνου, κακής διαχείρισης κινδύνου, ελαττωματικών ή ακατάλληλων εργαλείων και εξοπλισμού, ή υπερβολικών ωραρίων και πιεστικών συνθηκών εργασίας.
Προκειμένου να αποφευχθούν τα ατυχήματα στο χώρο εργασίας, όλοι οι εργαζόμενοι θα πρέπει να έχουν επαρκή προετοιμασία, ενημέρωση και εκπαίδευση για την κατάλληλη χρήση των προστατευτικών ενδυμάτων / εξοπλισμού, καθώς και για τη διαχείριση δυνητικών κινδύνων. Ένα Σχέδιο Υγείας και Ασφάλειας θα πρέπει να κοινοποιηθεί σε όλους τους εργαζομένους και να εφαρμοστεί από όλες τις πλευρές στο χώρο εργασίας. Θα πρέπει επίσης να υπάρχει Σχέδιο Αντιμετώπισης Έκτακτων Περιστατικών, ώστε να διασφαλίζεται η ασφάλεια των εργαζομένων σε περίπτωση έκτακτου σοβαρού συμβάντος και να περιορίζονται όσο το δυνατόν περισσότερο οι συνέπειες του συμβάντος. Σε χώρους εργασίας με περισσότερους

¹⁰⁶ UN Human Rights Council (2019). Resolution on protection of the rights of workers exposed to hazardous substances (HRC/RES/42/21). Διαθέσιμο στο: <https://www.ohchr.org>

¹⁰⁷ United Nations Environment Programme Finance Initiative (UNEPFI) (2014). Human Rights Guidance tools. Διαθέσιμο στο: <https://www.unepfi.org>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 59 από 101
---	--	--

από 20 υπαλλήλους, μπορούν να εκλεγούν Εκπρόσωποι Υγείας και Ασφάλειας με συμβουλευτικό ρόλο πάνω σε συναφή θέματα και σε χώρους εργασίας με περισσότερους από 50 υπαλλήλους μπορεί να συσταθεί Επιτροπή Υγείας και Ασφάλειας (Ν. 1568/1985).

- Διάδοση μεταδοτικών ασθενειών μεταξύ των εργαζομένων λόγω έλλειψης πληροφοριών, συμβουλευτικής, ή / και λόγω άσχημων συνθηκών διαβίωσης.
Οι συνθήκες στέγασης των εργαζομένων πρέπει να διασφαλίζουν την υγεία και την ασφάλειά τους, σύμφωνα με την πολιτική στέγασης της Εταιρείας και βάσει των διεθνών προτύπων βέλτιστων πρακτικών, συμπεριλαμβανομένων των προτύπων και οδηγιών της ΕΤΑΑ (ΑΑ 4). Όλοι οι εργαζόμενοι θα πρέπει να κάνουν αρχικούς και επακόλουθους ελέγχους κατάστασης υγείας και να λάβουν πληροφορίες για την πρόληψη μεταδοτικών ασθενειών, συμπεριλαμβανομένων μέτρων προστασίας κατά του covid-19, σύμφωνα με την επιδημιολογική κατάσταση κατά την εποχή της κατασκευής του Έργου και τις σχετικές συστάσεις του ΠΟΥ και της Ελληνικής Κυβέρνησης. Οι κατασκευαστικές εργασίες ταξινομούνται από τον ΠΟΥ ως «μεσαίου κινδύνου»,¹⁰⁸ όσον αφορά στην εγγύτητα και συχνότητα επαφής με το ευρύ κοινό ή άλλους εργαζομένους. Ο ΠΟΥ¹⁰⁹ προτείνει ότι οι χώροι εργασίας θα πρέπει να αναπτύξουν συγκεκριμένα σχέδια δράσης για την πρόληψη και τον μετριασμό του Covid-19, με τακτική παρακολούθηση και ανανέωση αυτών των σχεδίων. Συμβάσεις με τοπικές υπηρεσίες υγείας θα διασφαλίσουν τη διαθεσιμότητα των εξετάσεων, της επείγουσας περίθαλψης και των ιατρικών θεραπειών, σε περιπτώσεις όπου είναι απαραίτητο.
- Η έλλειψη αποτελεσματικής φύλαξης των εργοταξίων μπορεί επίσης να οδηγήσει σε κλοπή δυνητικά επικίνδυνου εξοπλισμού και σε ένα μη ασφαλές περιβάλλον για τους εργαζόμενους. Το προσωπικό ασφαλείας που θα μπορούσε να προσληφθεί για την προώθηση της ασφάλειας στο χώρο εργασίας, θα πρέπει να έχει επαρκή εκπαίδευση και να είναι εξοικειωμένο με τα διεθνή πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τις Εθελοντικές Αρχές για την ασφάλεια και τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον τρόπο εφαρμογής τους στα πρακτικά τους καθήκοντα (βλ. Ενότητα 3.3.3.2).
- Έκθεση εργαζομένων σε διαμαρτυρίες από κατοίκους των τοπικών κοινοτήτων που αντιτίθενται στο έργο.
Η επίδραση αυτή είναι μη-αναμενόμενη, καθώς οι τοπικές κοινότητες διατηρούν μια γενικώς θετική στάση προς το Έργο. Ωστόσο, οι κατάλληλες διαδικασίες εμπλοκής των

¹⁰⁸WHO (2020). Coronavirus Disease (COVID-19): Health and Safety in the Workplace. Διαθέσιμο στο:

<https://www.who.int>

¹⁰⁹ WHO (2020), op. cit.

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 60 από 101
---	--	--

ενδιαφερομένων μερών σε όλες τις φάσεις του έργου, θα προστατεύσουν τους εργαζόμενους από το να γίνουν αποδέκτες τέτοιων διαμαρτυριών.

Ο σχεδιασμός του έργου θα διασφαλίσει ότι σε όλες τις φάσεις πληρούνται όλα τα πρότυπα ασφαλείας, σε πλήρη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις που απορρέουν από τις διεθνείς, ευρωπαϊκές και εθνικές δεσμεύσεις σχετικά με την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων. Οι αποτελεσματικές διαδικασίες υγείας και ασφάλειας θα ήταν σκόπιμο να ενσωματωθούν στα συμβόλαια με τους εργολάβους / υπεργολάβους.

ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΗ – ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ

Τα δεδομένα σχετικά με την επαγγελματική κατανομή των μεταναστών εργαζομένων ανά εθνικότητα στην Ελλάδα, δείχνουν τους άνδρες μετανάστες από τη Ρουμανία να έχουν το υψηλότερο ποσοστό απασχόλησης στον κατασκευαστικό τομέα, ακολουθούμενοι από τους μετανάστες από την Πολωνία, την Αλβανία και την Ουκρανία (45%, 51% και 50% αντίστοιχα). Αντίθετα, οι μετανάστες από χώρες της Ασίας και της Αφρικής έχουν χαμηλά ποσοστά συμμετοχής σε αυτόν τον τομέα.¹¹⁰ Η ένταξη των μεταναστών στην ελληνική αγορά εργασίας επηρεάστηκε από την οικονομική ύφεση και η επακόλουθη αύξηση της ανεργίας σε τομείς όπως οι κατασκευές, οι μεταφορές και το λιανικό εμπόριο, όπου απασχολούνταν κυρίως άντρες μετανάστες, μεγέθυνε τα εμπόδια στην ένταξή τους στην αγορά εργασίας.¹¹¹

Οι μετανάστες εργαζόμενοι ενδέχεται να είναι περισσότερο ευπαθείς, καθώς συχνά έχουν περιορισμένη εκπαίδευση και γλωσσικές δεξιότητες και επισφαλές νομικό καθεστώς (συχνά χωρίς έγγραφα), ή ακόμη ενδέχεται να αγνοούν την εθνική νομοθεσία, ή να έχουν περιορισμένες πιθανότητες να εκφράσουν διαμαρτυρίες λόγω του φόβου απώλειας της εργασίας τους.¹¹² Μπορεί επίσης να υπάρχει έλλειψη ίσων ευκαιριών και διάκριση όσον αφορά στο ωράριο εργασίας, τις αμοιβές, τις συνθήκες στέγασης και την πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη, εκπαίδευση,

¹¹⁰ Eurofound (2007). Employment and Working Conditions of Migrant Workers — Greece. Available at: <https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2007/employment-and-working-conditions-of-migrant-workers-greece>

¹¹¹ Skills and Integration of Migrants, Refugees and Asylum Applicants in European Labour Markets (SIRIUS) (2019). Labour Market Integration in Greece: Policy Barriers and Enablers. Available at: <https://www.sirius-project.eu/news/greece-policy-barriers-and-enablers-wp3>

¹¹² International Petroleum Industry Environmental Conservation Association (IPIECA) (2021). Labour Rights Risk Identification in the Supply Chain. Guidance document for identifying and screening labour rights risks in supply chains. Available at: <https://www.ipieca.org/resources/good-practice/labour-rights-risk-identification-in-the-supply-chain/>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 61 από 101
---	--	--

επαγγελματική ανάπτυξη, ή προαγωγή. Σε αυτή τη βάση, η ΔΟΕ¹¹³ σημειώνει ότι σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες έχει αναπτυχθεί μια «αγορά εργατικού δυναμικού» (“a buyers' market”), που χαρακτηρίζεται από συνεχή πτωτική πίεση στους μισθούς και τις συνθήκες εργασίας.

Ειδικά για τους νεότερους εργαζομένους μετανάστες, η UNICEF συμβουλεύει τις εταιρείες ότι «οι νέοι μετανάστες εργαζόμενοι είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι σε καταχρηστικές εργασιακές ρυθμίσεις και εμπορία επειδή βρίσκονται εκτός του προστατευτικού περιβάλλοντος της κοινότητάς τους και (...) εκτός της χώρας καταγωγής τους. Επιπλέον, συχνά δεν γνωρίζουν πολλά για τα δικαιώματά τους και είναι πιο ευάλωτοι σε αρνητικές επιπτώσεις που προκύπτουν από τις επιχειρήσεις, σε αθέμιτους μισθούς και σε συνθήκες που εκμεταλλεύονται την ηλικία, την απειρία και την αδυναμία τους».¹¹⁴

Επίσης, κατά τη διάρκεια της πανδημίας covid-19, η ξενοφοβία έναντι των μεταναστών εργαζομένων (πιθανοί φορείς του ιού) αυξήθηκε, ενώ ταυτόχρονα οι μετανάστες εργαζόμενοι αντιμετώπισαν εμπόδια στην άμβλυνση των κινδύνων έκθεσης στον covid-19, συμπεριλαμβανομένου του φόβου για απώλεια της εργασιακής τους απασχόλησης, της έλλειψης πρόσβασης σε ιδιωτικά μεταφορικά μέσα και των γλωσσικών εμποδίων.¹¹⁵

Μέχρι σήμερα η Ελλάδα δεν έχει κυρώσει τις Συμβάσεις της ΔΟΕ αρ. 97 (1949) και 143 (1975) που αφορούν συγκεκριμένα τους μετανάστες εργαζόμενους, έχει ωστόσο υπογράψει τη Διεθνή Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεων (1965) που έχει προεκτάσεις στην προστασία των μεταναστών από διακρίσεις και εκμετάλλευση, καθώς και τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, με διατάξεις που ισχύουν για όλα τα άτομα ανεξάρτητα από την εθνικότητά τους.¹¹⁶ Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Ν. 3996/2011 («Αναμόρφωση του Σώματος Επιθεωρητών Εργασίας, ρυθμίσεις θεμάτων Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλες διατάξεις»), η Επιθεώρηση Εργασίας παρακολουθεί «την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού λαμβάνοντας υπόψη και τις περιπτώσεις πολλαπλής διάκρισης».

¹¹³ https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_008082/lang--en/index.htm

¹¹⁴ UNICEF (2014). Children's Rights In Impact Assessments. A guide for integrating children's rights into impact assessments and taking action for children (pp. 24-25). UNICEF in collaboration with the Danish Institute for Human Rights. Available at: https://sites.unicef.org/csr/css/Children_s_Rights_in_Impact_Assessments_Web_161213.pdf

¹¹⁵ Hennebry, J. & Harri, K.C. (2020). Quarantined! Xenophobia and migrant workers during the COVID-19 pandemic. International Organization for Migration (IOM). Geneva. Available at: <https://publications.iom.int/system/files/pdf/quarantined.pdf>

¹¹⁶ Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE) (2015). International Legal Framework for the Protection of Migrant Workers. Available at: <https://www.osce.org/files/f/documents/b/a/19246.pdf>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 62 από 101
---	--	---

Η Εταιρεία θα πρέπει να υιοθετήσει πολιτικές και διαδικασίες για την καταπολέμηση των διακρίσεων, προκειμένου να διασφαλίσει ότι οι μετανάστες εργαζόμενοι έχουν εξίσου καλές συνθήκες εργασίας, μοιράζονται τα ίδια πρότυπα υγείας και ασφάλειας με όλους τους άλλους εργαζομένους και μπορούν να ασκήσουν τα ανθρώπινα δικαιώματά τους μέσω ασφαλούς πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες.

Πίνακας Κ.2.3-3 συνοψίζει τις πιθανές επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα του εργατικού δυναμικού και τις σχετικές πολιτικές του Έργου.

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0 Annex8J2 Αναθ. : 00 Σελ : 63 από 101
---	--	--

Πίνακας Κ.2.3-3 Πιθανές επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα του εργατικού δυναμικού και αντίστοιχα μέτρα και πολιτικές του Έργου

Δραστηριότητες του Έργου	Δικαιώματα που επηρεάζονται	Πιθανές αρνητικές επιπτώσεις	Μέτρα εντοπισμού, πρόληψης ή μετριασμού των πιθανών επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα	Σχετικά πρότυπα αναφοράς	Σχετικές πολιτικές του Έργου
- Πρόσληψη και διοίκηση εργαζομένων, κυρίως μέσω εργολάβων και υπεργολάβων (εσωτερικοί και εξωτερικοί μετανάστες και κάτοικοι τοπικών κοινοτήτων) - Προμήθεια κατασκευαστικών υλικών, αγαθών και υπηρεσιών από επιχειρήσεις της περιοχής	Ελευθερία αναζήτησης απασχόλησης, δικαίωμα στην εργασία	Ελλιπείς πρακτικές πρόσληψης / διακρίσεις	Διαχείριση της αλυσίδας προμηθειών και εξέταση /αξιολόγηση εργολάβων και προμηθευτών ως προς την ικανότητά τους να τηρήσουν την εργατική νομοθεσία	- Απαιτήσεις Απόδοσης ETAA1 (1) and (2) - ΧΘΔ ΕΕ 15(2), 15(3) - ΣΛΕΕ, Άρθρα 26, 45, 49, 56	- Πολιτικές Ανθρώπινου Δυναμικού, σε συμφωνία με τις απαιτήσεις της ETAA (AA 1 και AA2) και την εθνική νομοθεσία - Διαχείριση και Στρατηγική Προμηθειών - Εφαρμογή Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης - Κώδικας Δεοντολογίας
	- Εργατικά δικαιώματα στην αλυσίδα προμηθευτών και τους εργολάβους - Δικαίωμα σε δίκαιες και πρόσφορες συνθήκες εργασίας - Δικαίωμα ελευθερίας	- Καταναγκαστική εργασία και καταχρηστικές πρακτικές - Πρόσληψη ανηλίκων εργαζομένων / παράνομη διακίνηση εργατών (trafficking) - Παρενόχληση στο χώρο εργασίας - Κακές εργασιακές συνθήκες λόγω μη	- Απαγόρευση της καταναγκαστικής εργασίας σε κάθε μορφή της, όπως η καταναγκαστική ακούσια υπερωριακή εργασία και η παράνομη διακίνηση εργατών - Κοινοποίηση των προσδοκιών της Εταιρείας ως προς τον Κώδικα Δεοντολογίας και τους κανονισμούς του σε εργολάβους / προμηθευτές	- Απαιτήσεις Απόδοσης ETAA (1) και (2) - ΧΘΔ ΕΕ 5(1), 5(2), 5(3), 31(1) – 33(2) - Απόφαση-πλαίσιο της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (OJ L 203, 1.8.2002, σ. 1) - ΔΣΑΠΔ, Άρθρο 8 (1) και (2)	

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED	 	
		Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex&I2	
	Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	Αναθ. : 00	
		Σελ : 64 από 101	

Δραστηριότητες του Έργου	Δικαιώματα που επηρεάζονται	Πιθανές αρνητικές επιπτώσεις	Μέτρα εντοπισμού, πρόληψης ή μετριασμού των πιθανών επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα	Σχετικά πρότυπα αναφοράς	Σχετικές πολιτικές του Έργου
	• Δικαιώματα του παιδιού • Ελευθερία του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι	τήρησης της εργατικής νομοθεσίας από τους εργολάβους και/ή τους προμηθευτές αγαθών και υπηρεσιών (υπερβολική υπερωριακή απασχόληση, μη δίκαιη αμοιβή, μη τακτική ή καθυστερημένη καταβολή μισθών, διακρίσεις, παρεμπόδιση του δικαιώματος του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι κ.λπ.)	• Ευαισθητοποίηση εργολάβων /προμηθευτών στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων • Διαχείριση της αλυσίδας εφοδιασμού και έλεγχος εργολάβων και προμηθευτών προκειμένου να διασφαλιστεί ότι είναι σε θέση να συμμορφωθούν με τις δεσμεύσεις του Έργου • Παρακολούθηση εργολάβων και προμηθευτών για επαλήθευση της συμμόρφωσης με τις πολιτικές της Εταιρείας	• Κατευθυντήριες Αρχές ΟΗΕ για τις επιχειρήσεις και τα ανθρώπινα δικαιώματα (Αρχή 11) • Απαιτήσεις Απόδοσης ΕΤΑΑ (1) και (2) • ΧΘΔ 12(1), 24, 28 • ΣΔΠ Άρθρα 3, 9, 12, 13, 15 • ΔΣΑΠΔ, Άρθρα 8, 21, 22, 24 • ΔΣΚΦΔ Άρθρο 5(δ) • Ελληνική νομοθεσία και πρακτικές	

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED	 	
		Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8J2	
	Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	Αναθ. :	00
		Σελ :	65 από 101

Δραστηριότητες του Έργου	Δικαιώματα που επηρεάζονται	Πιθανές αρνητικές επιπτώσεις	Μέτρα εντοπισμού, πρόληψης ή μετριασμού των πιθανών επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα	Σχετικά πρότυπα αναφοράς	Σχετικές πολιτικές του Έργου
	- Ελευθερία έκφρασης - Δικαίωμα των εργαζομένων στην πληροφόρηση και τη συμβουλευτική στο χώρο εργασίας τους	Inability to voice concerns and grievances	- Περιοδική συγκέντρωση σχολίων από τους εργαζόμενους (π.χ. μέσω ερωτηματολογίων, επιτροπών εργαζομένων κ.λπ.) - Μηχανισμός αναφοράς παραπόνων εργαζομένων	- Απαιτήσεις Απόδοσης ETAA (1) and (2) - ΧΘΔ 11(1), 27 - ΔΣΑΠΔ, Άρθρο 19 - Συμβάσεις ΔΟΕ	Μηχανισμός Αναφοράς Παραπόνων Τρίτων Μερών
	Δικαίωμα στην υγεία και την ασφάλεια	Μη ασφαλείς ή ανθυγιεινές συνθήκες εργασίας (π.χ. ανεπαρκή μέτρα για την πρόληψη μεταδοτικών ασθενειών, χρήση δυνητικά επικίνδυνων ουσιών χωρίς εκπαίδευση,	Εφαρμογή πολιτικών και διαδικασιών υγείας και ασφάλειας στο χώρο εργασίας (διαχείριση υγείας και ασφάλειας)	- Απαιτήσεις Απόδοσης ETAA (2) and (4) - ΧΘΔ 35 - Ελληνική νομοθεσία	Σχέδιο Υγείας και Ασφάλειας

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED		 	
	Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων		Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0 Annex8J2	
			Αναθ. : 00	
				Σελ : 66 από 101

Δραστηριότητες του Έργου	Δικαιώματα που επηρεάζονται	Πιθανές αρνητικές επιπτώσεις	Μέτρα εντοπισμού, πρόληψης ή μετριασμού των πιθανών επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα	Σχετικά πρότυπα αναφοράς	Σχετικές πολιτικές του Έργου
Στέγαση εργαζομένων (χώροι διαμονής εργαζομένων κατά την κατασκευή ή πιθανή στέγαση στις τοπικές κοινότητες)	- Δικαίωμα σε ένα επαρκές επίπεδο διαβίωσης - Δικαίωμα στην υγεία και την ασφάλεια	υπερβολική πίεση χρόνου και άγχος κ.λπ.) Κίνδυνος στέγασης εργαζομένων κακής ποιότητας καταλύματα, ανασφαλείς ή ανθυγιεινές συνθήκες διαβίωσης με αρνητικό αντίκτυπο στην απόλαυση των δικαιωμάτων εργασίας και στέγασης για όσους εργάζονται για το Έργο	- Έλεγχοι στο χώρο διαμονής των εργαζομένων - Εφαρμογή πολιτικής στέγασης εργαζομένων βάσει διεθνών προτύπων βέλτιστων πρακτικών (συμπεριλαμβανομένων των προτύπων ETAA / ΔΟΧ)	- Απαιτήσεις Απόδοσης ETAA (2) - Ελληνική νομοθεσία	Εφαρμογή Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης
¹ ETAA: Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης					

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED		
	Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων		Αρ. Εγγ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex&I2
			Αναθ. : 00
			Σελ : 67 από 101

Δραστηριότητες του Έργου	Δικαιώματα που επηρεάζονται	Πιθανές αρνητικές επιπτώσεις	Μέτρα εντοπισμού, πρόληψης ή μετριασμού των πιθανών επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα	Σχετικά πρότυπα αναφοράς	Σχετικές πολιτικές του Έργου
² ΧΘΔ/ ChFR: Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων / The Charter of Fundamental Rights ³ ΣΛΕΕ/ TFEU: Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης / Treaty on the Functioning of the European Union ⁴ ΔΣΑΠΔ/ ICCPR: Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα / The International Covenant on Civil and Political Rights ⁵ ΣΔΠ/ CRC: Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού / The Convention on the Rights of the Child ⁶ ΔΣΚΦΔ/ ICERD: Διεθνής Σύμβαση για την Κατάργηση Κάθε Μορφής Φυλετικών Διακρίσεων / The International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination					

Προετοιμασία από: (ΑΣΠΡΟΦΟΣ, 2022).

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED		
	Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων		Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 68 από 101

8 Κ.2.3.2.3 Ανθρώπινα δικαιώματα που σχετίζονται με τα μέσα και το επίπεδο διαβίωσης της τοπικής κοινότητας

ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΓΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΣΑ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ

Το επαρκές επίπεδο διαβίωσης, αναγνωρίζεται ως θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα από το άρθρο 11 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα το οποίο επικυρώθηκε από την Ελλάδα με τον Νόμο 1532/1985, ενώ το άρθρο 17 του Ευρωπαϊκού Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων αναγνωρίζει το δικαίωμα στην ιδιοκτησία και αναφέρει ότι «Κανείς δεν μπορεί να στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνον για λόγους δημόσιας ωφέλειας, στις περιπτώσεις και υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο νόμο και έναντι δίκαιης και έγκαιρης αποζημίωσης για την απώλειά της».

Όσον αφορά αυτά τα δικαιώματα, η προσωρινή κατοχή γης από το Έργο και η συνακόλουθη απώλεια πόρων διαβίωσης που σχετίζονται με γεωργικές / κτηνοτροφικές δραστηριότητες, είναι ένα από τα κύρια ζητήματα που ενδέχεται να προκύψουν κατά τη φάση κατασκευής οποιουδήποτε έργου υποδομής. Η προσωρινή διακοπή των παραδοσιακών δραστηριοτήτων διαβίωσης μπορεί να αντιμετωπιστεί ως απειλή προς το δικαίωμα των τοπικών πληθυσμών στην εργασία και την ιδιοκτησία τους, πολύ δε μάλλον για τα ευάλωτα άτομα που δεν διαθέτουν εναλλακτικά μέσα διαβίωσης.

Τις περισσότερες φορές, ορισμένες γεωργικές δραστηριότητες περιορίζονται ή ακόμη και διακόπτονται από την προετοιμασία των χώρων εργασίας και τις κατασκευαστικές δραστηριότητες. Ανάλογα με το χρονοδιάγραμμα της κατασκευής του έργου, σε κάθε συγκεκριμένη γεωργική έκταση 1-3 καλλιεργητικές περίοδοι ενδέχεται να χαθούν, κάτι που μπορεί να επιφέρει σημαντική απώλεια μέσων διαβίωσης για τους αγρότες της περιοχής, καθώς και τους εποχικά εργαζόμενους στις συγκεκριμένες καλλιέργειες. Θα πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη τυχόν δευτερογενείς επιπτώσεις στην κοινότητα. Για παράδειγμα, η απώλεια των μέσων διαβίωσης ενός ατόμου θα μπορούσε επίσης να υπονομεύσει τον ρόλο του μέσα στην οικογένεια ή στην κοινότητα.

Η κατασκευή του αγωγού μπορεί επίσης να επηρεάσει την παραγωγικότητα του εδάφους στη ζώνη εργασίας, λόγω της συμπίκνωσης του εδάφους, της ανάμειξης του εδάφους και της απώλειας του άνω στρώματος του εδάφους. Οι σωστές τεχνικές χειρισμού του εδάφους θα επιτρέψουν την αποκατάστασή του μετά την ολοκλήρωση της κατασκευής, με ικανότητα ισοδύναμη της προγενέστερης.

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 69 από 101
---	--	---

Όσον αφορά τις πιθανές επιπτώσεις στις αλιευτικές δραστηριότητες, η δημιουργία της ζώνης ασφάλειας (αποκλεισμού) κατά μήκος της διαδρομής του αγωγού κατά τη φάση της κατασκευής και της λειτουργίας του, μπορεί να θέσει σε κίνδυνο το δικαίωμα εργασίας των επαγγελματιών στον τομέα της αλιείας. Ωστόσο, δεδομένης της μικρής διάρκειας της φάσης κατασκευής, καθώς και του γεγονότος ότι οι ζώνες ασφαλείας θα καταλάβουν ένα μικρό μέρος των υφιστάμενων αλιευτικών περιοχών και θα κινηθούν με την πρόοδο της εγκατάστασης του αγωγού (2 χλμ/ημέρα), αυτός ο αντίκτυπος είναι εκτιμάται ότι είναι χαμηλός και δεν αναμένεται να επηρεάσει το δικαίωμα σε ένα επαρκές επίπεδο διαβίωσης.

Καθώς η κατάληψη γης κατά την κατασκευή είναι η μόνη πτυχή του Έργου με προσωρινές αλλά δυνητικά σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα, σύμφωνα με τα πρότυπα βέλτιστων πρακτικών, οι αθροιστικές επιπτώσεις πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη (για όλες τις σημαντικές επιπτώσεις που έχουν εντοπιστεί). Όσον αφορά τις αθροιστικές επιπτώσεις στη γεωργική πρακτική και τα μέσα διαβίωσης, οι παρελθούσες επιζήμιες επιπτώσεις των πυρκαγιών στην περιοχή της Πελοποννήσου στο περιβάλλον και στα μέσα διαβίωσης ορισμένων τοπικών κοινοτήτων (βλ. Παράρτημα 8.J.1, Μελέτη Ευπαθών Ομάδων) καθιστούν τον πληγέντα πληθυσμό ευάλωτο και ευαίσθητο σε νέες απώλειες και πολύ περισσότερο τα νοικοκυριά που βασίζονται στη γη για την επιβίωσή τους.

Το σχέδιο εμπλοκής των ενδιαφερόμενων μερών, πρέπει να διασφαλίζει ουσιαστική και αποτελεσματική διαβούλευση με όλους τους δικαιούχους, συμπεριλαμβανομένων των μελών ευάλωτων ομάδων και χρειάζεται να υπάρχει διαθέσιμος μηχανισμός παραπόνων για τις τοπικές κοινότητες. Η πολιτική και οι διαδικασίες διαβούλευσης, καθώς και η ελεύθερη, εκ των προτέρων και ενημερωμένη συγκατάθεση των τοπικών πληθυσμών, θα αποτρέψει τις αρνητικές επιπτώσεις στο βιοτικό επίπεδο των τοπικών πληθυσμών.

Το πλαίσιο που σχετίζεται με την κτήση γης στην περιοχή, πρέπει να ανιχνευθεί ώστε να εντοπιστούν πιθανά ζητήματα τίτλων.¹¹⁷ Η απογραφή των ατόμων που επηρεάζονται από το Έργο, σύμφωνα με τις Απαιτήσεις Απόδοσης της ETAA (PR 5), θα επιτρέψει τον εντοπισμό των ατόμων που επηρεάζονται από το έργο και τον προσδιορισμό των ατόμων που θα είναι επιλέξιμα για αποζημίωση και υποστήριξη. Η απογραφή πρέπει επίσης να λαμβάνει υπόψη τους εποχικά εργαζόμενους στη γεωργία, ή άλλους εποχικούς χρήστες γης που ενδέχεται να μην είναι παρόντες στην περιοχή του έργου κατά τη στιγμή της απογραφής.

Τα μέσα διαβίωσης των επηρεαζόμενων από το Έργο (τόσο των ιδιοκτητών, όσο και των χρηστών γης), πρέπει να διασφαλισθούν με έγκαιρα και κατάλληλα μέσα μετριασμού, ή με αποζημίωση για

¹¹⁷ Tromp, D. (2016). Assessing Business-Related Impacts on Human Rights Indicators and Benchmarks in Standards and Practice. Institute for Development and Peace (INEP) Report 110/2016. Διαθέσιμο στο: <https://www.uni-due.de>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0 Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 70 από 101
---	--	--

τους πόρους που επηρεάζονται και την απώλεια εισοδήματος, ή με άλλη κατάλληλη εναλλακτική παροχή περιουσιακών στοιχείων, γης και πόρων που θα ήταν απαραίτητοι προκειμένου να βελτιώσουν ή τουλάχιστον να αποκαταστήσουν το βιοτικό τους επίπεδο και τα μέσα διαβίωσης. Η κλίμακα της αποζημίωσης θα πρέπει να καθοριστεί και να γνωστοποιηθεί στα ενδιαφερόμενα μέρη, πριν ξεκινήσει η κατασκευή του Έργου. Θα χρειαστεί επίσης να δημιουργηθεί ένας αποτελεσματικός μηχανισμός διαχείρισης παραπόνων, προκειμένου να αντιμετωπίζονται τυχόν συγκεκριμένες ανησυχίες, ακολουθώντας τους στόχους και τις αρχές διαχείρισης παραπόνων που περιέχονται στις Απαιτήσεις Απόδοσης της ΕΤΑΑ (10).

Όσον αφορά στην κοινή γνώμη σχετικά με τις κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις από την εγκατάσταση και λειτουργία συμβατικών και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τα αποτελέσματα εμπειρικής έρευνας¹¹⁸ σε περιοχές όπου υπήρχαν ήδη δομές παραγωγής ενέργειας (Μεγαλόπολη, Γορτυνία, Πτολεμαίδα, Εύβοια - Κεντρική Ελλάδα) μέσω συνεντεύξεων με 1.138 κατοίκους ηλικίας 18-85 ετών, υποδηλώνουν ότι η στροφή προς τις ΑΠΕ και το φυσικό αέριο είναι ευπρόσδεκτη από τις τοπικές κοινότητες (89% των ερωτηθέντων) ακόμη και στις λιγνιτοπαραγωγικές περιοχές, με εξαίρεση την περίπτωση της Πτολεμαΐδας όπου αξιοσημείωτο ποσοστό (1/3 των ερωτηθέντων) αντιτάχθηκε σε αυτήν την ιδέα. Η έρευνα δείχνει επίσης ότι οι τοπικές κοινότητες θα εμπιστεύονταν κυρίως εμπειρογνώμονες προκειμένου να λάβουν αποφάσεις σχετικά με τη δημιουργία ενεργειακής υποδομής και να διασφαλίσουν μέτρα μετριασμού των επιπτώσεων για τις τοπικές κοινότητες (39,2% των ερωτηθέντων), αναγνωρίζοντας έτσι τη σημασία των προκαταρκτικών μελετών εκτίμησης επιπτώσεων. Οι ερωτηθέντες εκτιμούσαν επίσης ότι η γνώμη των κατοίκων της περιοχής (συνολικά 15,4%) και των ηγετών της τοπικής κοινότητας (12,3%), θα έπρεπε να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με την εγκατάσταση και τη λειτουργία πηγών ενέργειας στις τοπικές περιοχές.

Με βάση τα παραπάνω δεδομένα, το Έργο πρέπει να διαθέσει αρκετό χρόνο σε ουσιαστική διαβούλευση με τις τοπικές κοινότητες ή / και τους εκπροσώπους τους, καθ' όλη τη διάρκεια του σχεδιασμού, της εφαρμογής, της παρακολούθησης και της αξιολόγησης της διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένης της βελτίωσης ή αποκατάστασης των μέσων διαβίωσης. Η ανταπόκριση και η δεκτικότητα των τοπικών κοινοτήτων είναι μείζονος σημασίας για μια βιώσιμη και ευαίσθητη στα ανθρώπινα δικαιώματα προσέγγιση. Με τη διεξαγωγή κατάλληλων διαβουλεύσεων, και τη λήψη μέτρων αντιστάθμισης και δίκαιης επανόρθωσης, δεν αναμένονται σημαντικές δυσμενείς επιπτώσεις ή αθροιστικές επιπτώσεις.

¹¹⁸Τσίγκανου, Ι. & Κίνη, Ρ. (2018). Εμπειρική διερεύνηση των κοινωνικο-οικονομικών επιπτώσεων από την εγκατάσταση και λειτουργία συμβατικών και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε τοπικό επίπεδο. Στο Ι. Τσίγκανου & Ρ. Κίνη (Επιμ.) Ενέργεια και Τοπικές Κοινωνίες (σσ. 237-310). Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ). Διαθέσιμο στο: <https://www.ekke.gr>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 71 από 101
---	--	---

ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Το δικαίωμα στην υγεία κατοχυρώνεται στο άρθρο 12 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (κυρωτικός Ν. 1532/1985), το οποίο αναγνωρίζει το δικαίωμα κάθε ατόμου να απολαμβάνει τη βέλτιστη δυνατή σωματική και ψυχική υγεία και υποδεικνύει τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν από τα κράτη - μέλη προκειμένου να επιτρέψουν στους πολίτες τους να ασκήσουν πλήρως αυτό το δικαίωμα. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, το άρθρο 35 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων ορίζει το δικαίωμα κάθε ατόμου να έχει πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας και το καθήκον κάθε κράτους να προστατεύει αυτό το δικαίωμα.

Στο Ελληνικό Σύνταγμα, το Άρθρο 5, παρ. 5 εγγυάται το ατομικό δικαίωμα στην υγεία, καθορίζοντας ότι «καθένας έχει δικαίωμα στην προστασία της υγείας και της γενετικής του ταυτότητας», ενώ το άρθρο 21, παρ. 3 κατοχυρώνει το κοινωνικό δικαίωμα στην υγεία και την υποχρέωση του κράτους να λάβει ειδικά μέτρα για την προστασία της υγείας των πολιτών. Το νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία και την απόλαυση του δικαιώματος στην υγεία συμπληρώνεται από τους βασικούς νόμους του Εθνικού Συστήματος Υγείας.

Η υγεία θεωρείται επίσης σημαντικό αγαθό από τον γενικό πληθυσμό. Δεδομένα σχετικά με τις ανησυχίες των ανθρώπων για τις πιθανές επιπτώσεις της δημιουργίας υποδομών ΑΠΕ ή φυσικού αερίου,¹¹⁹ δείχνουν ότι το κύριο μέλημα των συμμετεχόντων ήταν ο πιθανός αντίκτυπος στην υγεία τους (87,8%), ακολουθούμενος από ανησυχίες σχετικά με τις επιπτώσεις στην καθημερινή ζωή (83,9%), στο περιβάλλον (83,1%), στην αγροτική / κτηνοτροφική παραγωγή (80,9%) και στο φυσικό τοπίο (78,7%). Οι πιθανές επιπτώσεις στα δικαιώματα υγείας και ασφάλειας της τοπικής κοινότητας θα πρέπει να προβλεφθούν και να μετριάστούν, σύμφωνα με την ιεραρχία του ελέγχου κινδύνων (ΕΤΑΑ, ΑΑ 4), ως εξής: «(i) εξάλειψη του κινδύνου, (ii) μείωση του κινδύνου αντικαθιστώντας την επικίνδυνη κατάσταση με μια μη επικίνδυνη, ή με μια ή λιγότερο επικίνδυνη, (iii) απομόνωση του κινδύνου ώστε να προληφθεί η έκθεση, (iv) εισαγωγή μηχανικών ελέγχων που προστατεύουν το εργατικό δυναμικό και ολόκληρη την κοινότητα και (v) παροχή πληροφοριών, καθοδήγησης και κατάρτισης σε εργαζόμενους και κοινότητες, ανάλογα με την περίπτωση, σχετικά με τους κινδύνους, τα ασφαλή συστήματα εργασίας, τα σχέδια έκτακτης ανάγκης, τις απαιτήσεις αναφοράς και την υποχρεωτική εποπτεία».¹²⁰

¹¹⁹Τσίγκανου, Ι. & Κίντη, Ρ. (2018), ο.π.π.

¹²⁰ European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) (2019). Environmental and Social Policy. Διαθέσιμο στο: <https://www.ebrd.com>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 72 από 101
---	--	---

Το Έργο έχει έμμεσες πιθανές επιπτώσεις στην υγεία των τοπικών κοινοτήτων, στο βαθμό που οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις (θόρυβος, σκόνη, τυχαίοι ρύποι, διαταραχές των οικοσυστημάτων κ.λπ.) μπορούν να μεταφραστούν σε κινδύνους για την υγεία για τον τοπικό πληθυσμό. Όπως αναφέρεται στις Ενότητες 3.3.1.1 - 3.3.1.3, τέτοιες επιπτώσεις εκτιμάται ότι είτε προλαμβάνονται, είτε είναι αναστρέψιμες και βραχείας διάρκειας, ώστε δεν αναμένεται να έχουν σημαντική αρνητική επίδραση στο δικαίωμα του πληθυσμού στην υγεία και ευεξία. Με την εφαρμογή κατάλληλων μέτρων πρόληψης και μετριασμού, οι περιβαλλοντικές απειλές για τα δικαιώματα υγείας θα ελαχιστοποιηθούν ή θα εξαιρεθούν.

Μια επιπρόσθετη πιθανή επίδραση του Έργου στην υγεία των τοπικών κοινοτήτων, σχετίζεται με την εισροή εργαζομένων στις τοπικές κοινότητες κατά τη διάρκεια της φάσης κατασκευής, η οποία θα μπορούσε να επιφέρει κάποιες δυσκολίες λόγω της πιθανότητας μετάδοσης ασθενειών, συμπεριλαμβανομένου του κορωνοϊού. Η συνεργασία με τις υγειονομικές αρχές, οι έλεγχοι υγείας του εργατικού δυναμικού (βλ. Ενότητα 8 Κ.2.3.2.2) και η εφαρμογή μέτρων για την πρόληψη των λοιμώξεων (π.χ. διοικητικός έλεγχος και παροχή προσωπικού προστατευτικού εξοπλισμού σύμφωνα με την εκτίμηση κινδύνου), είναι απαραίτητη για την πρόληψη που σχετίζεται με το χώρο εργασίας και τον έλεγχο του covid-19 ή άλλων μεταδοτικών ασθενειών, σύμφωνα με τα αποτελέσματα των εκτιμήσεων κινδύνου και τα πιο πρόσφατα επιδημιολογικά δεδομένα. Δεδομένου ότι η παρουσία μεγάλου αριθμού εργαζομένων στις τοπικές κοινότητες θα μπορούσε επίσης να επιβαρύνει τις τοπικές υπηρεσίες υγείας, οι διακανονισμοί και οι συμβάσεις με τις τοπικές υπηρεσίες υγείας θα διασφαλίσουν τη διαθεσιμότητα τακτικών εξετάσεων, ή έκτακτης υγειονομικής περίθαλψης, σε περίπτωση που χρειαστεί. Σε κάθε περίπτωση, οι εργασίες γίνονται συνήθως σε ανοιχτό χώρο και θα τηρούνται οποιεσδήποτε σχετικές οδηγίες ή/και περιορισμοί (π.χ. λόγω Covid-19).

Όσον αφορά άλλα μέτρα για την προστασία του δικαιώματος υγείας και ασφάλειας των κατοίκων της περιοχής, καθώς και για την ασφάλεια της κατασκευής, κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού του Έργου, αποφεύχθηκαν κατά κανόνα τοποθεσίες που παρουσιάζουν περιβαλλοντικούς περιορισμούς. Για περιοχές όπου η αποφυγή γεωλογικών κινδύνων δεν ήταν εφικτή, η επιτόπια εργασία και οι εμπεριστατωμένες αναλύσεις θα υποδείξουν τα ειδικά μέτρα προστασίας που θα εφαρμοστούν. Ο σχεδιασμός του έργου θα διασφαλίσει τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις ασφαλείας για την κατασκευή, τη λειτουργία και τη συντήρηση που απορρέουν από ευρωπαϊκές, εθνικές και τοπικές δεσμεύσεις και από τις διεθνείς ορθές πρακτικές, ώστε όλες οι πιθανές επιπτώσεις από φυσικούς κινδύνους στους οποίους θα μπορούσαν να συμβάλουν οι δραστηριότητες του έργου, θα αποφευχθούν ή / και ελαχιστοποιηθούν.

Η ασφάλεια των τοπικών πληθυσμών και των εργαζομένων σε χώρους κοντά στον αγωγό και η προστασία των περιουσιακών στοιχείων και των εγκαταστάσεων του Έργου, μπορεί να απαιτήσει τη

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 73 από 101
---	--	--

χρήση υπηρεσιών ασφαλείας, ειδικά για τους χώρους που παρουσιάζουν κάποια επικινδυνότητα. Ο αγωγός βρίσκεται όσο το δυνατόν πιο μακριά από κατοικημένες περιοχές, ωστόσο, για την αποφυγή τέτοιων κινδύνων, θα μπορούσε να απασχοληθεί προσωπικό ασφαλείας, σύμφωνα με την ορθή διεθνή πρακτική και τους ισχύοντες νόμους όσον αφορά στην πρόσληψη, τους κανόνες συμπεριφοράς, την εκπαίδευση, τον εξοπλισμό και τον έλεγχο της συμπεριφοράς του προσωπικού. Οι πολιτικές και οι διαδικασίες σχετικά με την ασφάλεια θα πρέπει να εκτιμούν την ασφάλεια των εργαζομένων και των τοπικών ανθρώπων πέρα από τα στενά όρια έργου. Οι εργολάβοι των υπηρεσιών ασφαλείας πρέπει να είναι έμπειροι και ο αριθμός του απασχολούμενου προσωπικού πρέπει να είναι ανάλογος με τις ανάγκες. Η Εταιρεία θα πρέπει να κοινοποιήσει τις πολιτικές της σχετικά με τη δεοντολογική συμπεριφορά και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στους παρόχους υπηρεσιών ασφαλείας και να διασφαλίζει ότι το προσωπικό έχει λάβει επαρκή και αποτελεσματική εκπαίδευση και θα ενεργεί με τρόπο συνεπή με τα παραπάνω.

Στη βάση της γενικής υποχρέωσης να διασφαλιστεί ότι λαμβάνονται όλα τα εύλογα μέτρα για την εξάλειψη ή τη μείωση οποιωνδήποτε κινδύνων για την υγεία και την ασφάλεια των τοπικών κοινοτήτων, καθώς και του εργατικού δυναμικού, θα πρέπει επίσης να γίνει διαχείριση της οδικής κυκλοφορίας και ασφάλειας. Η Εταιρεία θα πρέπει να αναπτύξει ένα πλήρες Σχέδιο Διαχείρισης Κυκλοφορίας με μέτρα για την ελαχιστοποίηση των κινδύνων που σχετίζονται με την κυκλοφορία, λαμβάνοντας υπόψη τα πρότυπα οδικής ασφάλειας της ΕΕ και διασφαλίζοντας ότι όλοι οι εργαζόμενοι στο Έργο, έχουν λάβει ενημέρωση ή κατάρτιση και θα τηρήσουν τις οδηγίες. Το γενικό Σχέδιο Διαχείρισης Κυκλοφορίας μπορεί να εμπλουτιστεί με λεπτομέρειες μετά από διαβούλευση με τοπικούς εργαζόμενους που είναι εξοικειωμένοι με την τοποθεσία, εκπροσώπους υγείας και ασφάλειας κ.λπ. Σε περιοχές που έχει εντοπιστεί ότι παρουσιάζονται αυξημένοι κίνδυνοι (π.χ. περιοχές όπου ενδέχεται να εμφανίζονται ζώα στο δρόμο, ή περιοχές όπου κυκλοφορούν πεζοί, ιδιαίτερα παιδιά, ή ποδηλάτες), θα πρέπει να εφαρμόζονται πρόσθετοι έλεγχοι, π.χ. προειδοποιητικά σήματα, συστήματα μείωσης ταχύτητας, ενημέρωση των οδηγών γι' αυτά τα σημεία υψηλής επικινδυνότητας κ.λπ.

Ως μέρος της πολιτικής υγείας και ασφάλειας που απευθύνεται στην κοινότητα, θα ήταν σκόπιμο να πραγματοποιηθεί ενημέρωση - ευαισθητοποίηση των ενηλίκων και των παιδιών στους οικισμούς κατά μήκος της διαδρομής του αγωγού, σε διαβούλευση σχετικά με τις προφυλάξεις και τις διαδικασίες υγείας και ασφάλειας.

Τέλος, θα πρέπει να καταρτιστεί ένα Σχέδιο Διαχείρισης Εκτάκτων Περιστατικών, όπου θα περιγράφονται οι διαδικασίες αντίδρασης που πρέπει να ακολουθούνται για τον περιορισμό, τον έλεγχο, ή τον τερματισμό ενός πιθανού έκτακτου περιστατικού, ανεξάρτητα από το πόσο χαμηλή κρίνεται η πιθανότητα ενός τέτοιου περιστατικού. Το σχέδιο για τη διαχείριση των εκτάκτων περιστατικών θα πρέπει να ακολουθεί τις ισχύουσες κανονιστικές απαιτήσεις και την ορθή διεθνή

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0 Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 74 από 101
---	--	---

πρακτική και να περιγράφει ευθύνες, διαδικασίες, επικοινωνία, πόρους και όλα τα στοιχεία που απαιτούνται για την αποτελεσματική ανταπόκριση σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης που σχετίζονται με πιθανούς κινδύνους σε σχέση με τις δραστηριότητες του έργου.

ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΑΝΩΤΕΡΟ ΔΥΝΑΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ

Το δικαίωμα των τοπικών κοινοτήτων στο ανώτερο δυνατό επίπεδο διαβίωσης, σχετίζεται επίσης με τη χρήση πεπερασμένων πόρων, όπως το νερό και η ενέργεια, καθώς και με τη χρήση των τοπικών υποδομών για τις καθημερινές δραστηριότητες, σύμφωνα με τις ανάγκες των τοπικών κοινοτήτων. Όπως αναφέρεται από την UNEPFI,¹²¹ τα έργα ευρείας κλίμακας με εθνικά ή διεθνή οφέλη, δεν πρέπει να παρεμποδίζουν την παροχή βασικών υπηρεσιών στις τοπικές κοινότητες. Η πρόσβαση των τοπικών κοινοτήτων στην ύδρευση και την ενέργεια, είναι απαραίτητη για την άσκηση όλων των άλλων δικαιωμάτων. Η πρόσβαση σε ασφαλές, επαρκές, οικονομικά προσιτό και φυσικά προσβάσιμο νερό, για προσωπικές και οικιακές χρήσεις¹²² και σε επαρκείς ενεργειακούς πόρους και υποδομές, είναι συνυφασμένη με το δικαίωμα της ζωής, της υγείας, της εκπαίδευσης κ.λπ.

Όσον αφορά στους πεπερασμένους πόρους, συμπεριλαμβανομένου του νερού και της ενέργειας, η Απαίτηση Απόδοσης 3 της ETAA, περιλαμβάνει διατάξεις για την αποδοτικότητα των πόρων, διευκρινίζοντας ότι «πρέπει να λαμβάνονται μέτρα τα οποία να είναι τεχνικώς και οικονομικώς εφικτά και αποδοτικά», για την ελαχιστοποίηση της κατανάλωσης πόρων από το Έργο και τη «βελτίωση της αποδοτικότητας στη χρήση της ενέργειας, του νερού και άλλων πόρων και υλικών».¹²³

Ο αντίκτυπος του Έργου στους τοπικούς υδάτινους και ενεργειακούς πόρους δεν θεωρείται σημαντικός, καθώς οι ποσότητες νερού που απαιτούνται για τη φάση της κατασκευής είναι γενικά μικρές και τα τοπικά δίκτυα δεν θα επιβαρυνθούν ιδιαίτερα. Ωστόσο, θα εντοπιστούν όλα τα τεχνικώς και οικονομικώς εφικτά και αποδοτικά μέσα, για ελαχιστοποίηση της χρήσης πεπερασμένων πόρων, σύμφωνα με την PR 3 της ETAA και τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές. Η εφαρμογή μέτρων για την ελαχιστοποίηση της κατανάλωσης και τη βελτίωση της αποδοτικότητας στη χρήση ενεργειακών πόρων, υδάτινων πόρων και υλικών, όπως περιγράφονται στην ΜΠΚΕ, θα επιτρέψει την αποδοτική και αποτελεσματική χρήση των πόρων.

¹²¹United Nations Environment Programme Finance Initiative(UNEPFI) (2014). Human Rights Guidance Tool. Διαθέσιμο στο: <https://www.unepfi.org>

¹²² UN Water (n.d.). Human Rights to Water and Sanitation. Διαθέσιμο στο: <https://www.unwater.org>

¹²³ European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) (2019). Environmental and Social Policy (p. 20). Διαθέσιμο στο at: <https://www.ebrd.com>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 75 από 101
---	--	--

Τα έργα για την κατασκευή του αγωγού σε διασταυρώσεις με δίκτυα ύδρευσης, αποχέτευσης, άρδευσης, με ανανεώσιμες ή παραδοσιακές ενεργειακές υποδομές και δίκτυα τηλεπικοινωνίας, είτε στο χερσαίο, είτε στο υποθαλάσσιο τμήμα του, δεν θα διαταράξουν τη λειτουργία τους. Οι αποστάσεις ασφαλείας που καθορίζονται στην ΜΠΚΕ, θα τηρηθούν σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και τους σχετικούς κανονισμούς ασφαλείας, ενώ σε διασταυρώσεις με άλλη υπάρχουσα υποδομή, θα εφαρμοστούν σχέδια ασφαλούς διέλευσης κατόπιν συμφωνίας μεταξύ του Αναδόχου και των ιδιοκτητών των εγκαταστάσεων, έτσι ώστε να μην επηρεαστεί η λειτουργία των υποδομών.

Εάν παρόλ' αυτά προκληθεί βλάβη σε κάποιο υπάρχον δίκτυο λόγω των εργασιών για την κατασκευή του αγωγού, αυτή θα αποκατασταθεί αμέσως, σε συνεργασία με τον διαχειριστή του δικτύου, ενώ θα πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα ώστε η ενόχληση που πιθανόν να προκληθεί στην τοπική κοινότητα να είναι όσο το δυνατόν συντομότερη και να ενημερώνονται εγκαίρως οι κάτοικοι της επηρεαζόμενης περιοχής.

Η κατασκευή του Έργου θα μπορούσε επίσης να προκαλέσει βραχυπρόθεσμη μικρή αύξηση της κυκλοφορίας εντός των λιμένων, λόγω της μεταφοράς υλικών, αλλά η επίδραση αυτή δεν αναμένεται να επιβαρύνει τις μετακινήσεις παρεμποδίζοντας την άσκηση κάποιου ανθρώπινου δικαιώματος και, αντιθέτως, ενδέχεται να επιφέρει μικρό όφελος στην τοπική οικονομία των θαλάσσιων μεταφορών.

Κάποιος βαθμός προσωρινής πίεσης είναι πιθανό να προκληθεί στο τοπικό οδικό δίκτυο λόγω της αυξημένης κίνησης που θα προκαλέσουν οι κατασκευαστικές εργασίες, ενώ τα βαριά κατασκευαστικά οχήματα ενδέχεται επίσης να προκαλέσουν ορισμένες φθορές στο οδικό δίκτυο. Αυτές οι επιδράσεις θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά την πρόσβαση των κατοίκων σε διάφορες υπηρεσίες και δραστηριότητες που είναι απαραίτητες για την άσκηση πολλών διαφορετικών δικαιωμάτων. Για να ελαχιστοποιηθούν οι πιθανές επιπτώσεις, κατά τη φάση του σχεδιασμού του Έργου περιορίστηκαν όσο ήταν δυνατόν οι διασταυρώσεις του αγωγού με τις υπάρχουσες υποδομές, ενώ τα αποτελέσματα της μελέτης κυκλοφορίας θα υποδείξουν τις απαραίτητες προσωρινές ρυθμίσεις, με γνώμονα τη μείωση της ενόχλησης των χρηστών του οδικού δικτύου. Οποιοσδήποτε πιθανές ζημίες στο οδικό δίκτυο θα αποκατασταθούν σύμφωνα με τις προδιαγραφές κατασκευής του και, προκειμένου να μην επιβαρυνθούν μακροπρόθεσμα τα τοπικά οδικά δίκτυα, θα κατασκευαστούν δρόμοι που θα παρέχουν μόνιμη πρόσβαση στους σταθμούς συμπίεσης, λαμβάνοντας υπόψη τις τοπικές διατάξεις χωροταξικού σχεδιασμού.

Γενικότερα, με δεδομένη τη χαμηλή ευαισθησία των ήδη υπάρχουσών και των προγραμματισμένων υποδομών και τα προαναφερόμενα μέτρα, οι πιθανές επιπτώσεις του Έργου στους πεπερασμένους πόρους και τις υποδομές, μπορούν να θεωρηθούν τοπικές, μακροπρόθεσμες και χαμηλής έντασης, ώστε το συνολικό μέγεθος αυτών των επιπτώσεων εκτιμάται ότι είναι αμελητέο.

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8/2 Αναθ. : 00 Σελ : 76 από 101
---	--	---

ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

Οι χώροι όπου θα πραγματοποιηθούν οι απαραίτητες κατασκευαστικές δραστηριότητες βρίσκονται, ως επί το πλείστον, έξω από κατοικημένες περιοχές. Κατά συνέπεια, δεν αναμένεται καμία επίπτωση, με κανένα τρόπο, στο υπάρχον οικιστικό περιβάλλον της περιοχής. Η κατασκευή του Έργου δεν αναμένεται επίσης να επηρεάσει τη δυναμική του πληθυσμού, το δημογραφικό προφίλ, ή τα κοινωνικά δίκτυα και δομές των τοπικών κοινοτήτων ή των ευπαθών ομάδων. Το προσωπικό που θα εργαστεί στην κατασκευή του Έργου θα διαμείνει στην περιοχή για περιορισμένο χρονικό διάστημα, ενώ οι τοπικές κοινότητες είναι ήδη εξοικειωμένες με την παρουσία μεταναστών ή αλλοδαπών και η παρουσία εποχικών κατοίκων μπορεί επίσης να έχει θετικό αντίκτυπο στην πολιτισμική αλληλεπίδραση και την οικονομία.

Πιθανές θετικές ή αρνητικές επιπτώσεις μπορούν να ελέγχονται με την κατάλληλη διαχείριση της αλυσίδας εφοδιασμού, των σχέσεων με την κοινότητα και τα ενδιαφερόμενα μέρη, τον μηχανισμό παραπόνων και τις πολιτικές και διαδικασίες της Εταιρείας σχετικά με την καταπολέμηση των διακρίσεων και τις ίσες ευκαιρίες (βλ. επίσης Ενότητα 3.3.2 σχετικά με τις εργασιακές πρακτικές και τη διαχείριση ανθρωπίνων πόρων).

Οι δυνητικές επιπτώσεις του Έργου στην πολιτισμική ταυτότητα θα διερευνηθούν περαιτέρω, μέσω της Μελέτης Επιπτώσεων στην Πολιτισμική Κληρονομιά και μέσω επικοινωνίας με αρμόδιες αρχές και εμπλεκόμενους πολιτιστικούς φορείς, για τη συλλογή συμπληρωματικών δεδομένων και την καταγραφή πιθανών ανησυχιών. Ιδιαίτερα μέτρα θα πρέπει να ληφθούν για την προστασία των ιστορικών, θρησκευτικών και πολιτιστικών χώρων, συμπεριλαμβανομένης της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, που αντικατοπτρίζει τη συλλογική ταυτότητα και προσδίδει συνοχή σε μια κοινότητα, π.χ. μνημεία στις άκρες των δρόμων, ή ιδιαίτερες τοποθεσίες που συνδέονται με τον παραδοσιακό, λαϊκό πολιτισμό και τις πεποιθήσεις μιας κοινότητας.¹²⁴ Εάν κατά τη διάρκεια των κατασκευαστικών εργασιών, εντοπιστούν τυχαία ευρήματα, ο χώρος θα πρέπει να αξιολογηθεί από αρχαιολόγο και να ληφθούν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία των ευρημάτων, ή την αποφυγή του χώρου εάν χρειαστεί, σύμφωνα με τις προδιαγραφές της ελληνικής νομοθεσίας.

¹²⁴Βλ. Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού, Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά Ελλάδας, στο: <http://ayla.culture.gr>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Έγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 77 από 101
---	--	---

Ο Πίνακας Κ.2.3-4 παρουσιάζει μια επισκόπηση των πιθανών επιπτώσεων του Έργου στα ανθρώπινα δικαιώματα για τις τοπικές κοινότητες στην περιοχή κατασκευής τον αγωγού και τις σχετικές πολιτικές του Έργου.

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED		 	
	Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων		Αρ. Εγγ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0 Annex8I2	Αναθ. : 00
			Σελ : 78 από 101	

Πίνακας Κ.2.3-4 Πιθανές επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα των κατοίκων των τοπικών κοινοτήτων και αντίστοιχα μέτρα και πολιτικές του Έργου

Δραστηριότητες του Έργου	Δικαιώματα που επηρεάζονται	Πιθανές αρνητικές επιπτώσεις	Μέτρα εντοπισμού, πρόληψης ή μετριασμού των πιθανών επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα	Σχετικά πρότυπα αναφοράς	Σχετικές πολιτικές του Έργου
Κατάληψη γης από το Έργο	- Δικαίωμα στην εργασία, δικαίωμα στην ιδιοκτησία - Δικαίωμα σε ένα επαρκές επίπεδο διαβίωσης	- Απώλεια μέσων διαβίωσης / οικονομικός εκτοπισμός - Έλλειψη ελεύθερης συγκατάθεσης κατόπιν ενημέρωσης	- Εντοπισμός ιδιοκτητών και χρηστών γης μέσω της απογραφής και της επαλήθευσης περιουσιακών στοιχείων - Αποκατάσταση μέσων διαβίωσης – αποκατάσταση γης που έχει διαταραχθεί ή καταληφθεί για την κατασκευή του Έργου, ανάλογα με την αναμενόμενη χρήση της γης μετά την ολοκλήρωση του Έργου - Διαδικασία εμπλοκής	- Απαιτήσεις Απόδοσης ΕΤΑΑ (5) - ΧΘΔ 17 - ΔΣΚΦΔ Άρθρο 5(δ) - Εθνική Νομοθεσία	- Απόκτηση Γης και Δικαιωμάτων Διέλευσης - Πλαίσιο Αποκατάστασης Μέσων Διαβίωσης, με ειδικές ρυθμίσεις για τις ευπαθείς ομάδες - Στρατηγική Συμμετοχής των Εμπλεκόμενων Φορέων

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED		
	Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων		Αρ. Εγγ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2
			Αναθ. : 00 Σελ : 79 από 101

Δραστηριότητες του Έργου	Δικαιώματα που επηρεάζονται	Πιθανές αρνητικές επιπτώσεις	Μέτρα εντοπισμού, πρόληψης ή μετριασμού των πιθανών επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα	Σχετικά πρότυπα αναφοράς	Σχετικές πολιτικές του Έργου
			ενδιαφερομένων μερών, καθ 'όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής του έργου - Καθορισμός και γνωστοποίηση της κλίμακας αποζημίωσης πριν από την έναρξη των εργασιών, σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές. - Ειδικά μέτρα για τις ευπαθείς ομάδες		
Χρήση οδικού δικτύου για κατασκευαστικές δραστηριότητες	Δικαίωμα ασφάλειας	- Υπερφόρτωση τοπικών οδικών δικτύων - Η αυξημένη κίνηση θα μπορούσε, δυνητικά, να	- Ενημέρωση και διαβούλευση με τον τοπικό πληθυσμό και τους χρήστες του οδικού δικτύου - Κατάλληλη σήμανση και χαμηλότερα όρια ταχύτητας σε	Απαιτήσεις Απόδοσης ETAA (4)	- Εφαρμογή Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης - Σχέδιο Διαχείρισης Κυκλοφορίας - Ευαισθητοποίηση κοινότητας

 IGI Poseidon	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED	 	
		Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2	
	Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	Αναθ. :	00
		Σελ :	80 από 101

Δραστηριότητες του Έργου	Δικαιώματα που επηρεάζονται	Πιθανές αρνητικές επιπτώσεις	Μέτρα εντοπισμού, πρόληψης ή μετριασμού των πιθανών επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα	Σχετικά πρότυπα αναφοράς	Σχετικές πολιτικές του Έργου
		οδηγήσει σε ατυχήματα • Η πρόσβαση στη γη που χρησιμοποιείται για καλλιέργεια ή σε δημόσιες υπηρεσίες θα μπορούσε να παρεμποδιστεί προσωρινά λόγω των δραστηριοτήτων του Έργου	περιοχές με υψηλότερο κίνδυνο ατυχήματος • Αποκατάσταση συγκεκριμένων υποδομών προς και εντός της κατασκευαστικής ζώνης (π.χ. αποκατάσταση χωματόδρομων σε περίπτωση ζημίας από βαριά οχήματα)		
• Χρήση τοπικών πηγών νερού / ενέργειας για την κατασκευή και τη συντήρηση του Έργου	• Η πρόσβαση στο νερό είναι προϋπόθεση της άσκησης άλλων δικαιωμάτων	• Υπερβολική χρήση ενεργειακών πόρων και νερού • Η ποιότητα και διαθεσιμότητα του νερού	• Θα εντοπιστούν και θα εφαρμοστούν όλα τα τεχνικά και οικονομικά εφικτά και αποδοτικά μέσα ελαχιστοποίησης της χρήσης νερού και ενέργειας, σύμφωνα	• Απαιτήσεις Απόδοσης ETAA (3) • Οδηγία 2004/35/ ΕΚ • ΠΔ 148/2009	• Εφαρμογή Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης • Σχέδιο Υγείας και Ασφάλειας

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED		
	Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων		Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0 Annex8I2
			Αναθ. : 00 Σελ : 81 από 101

Δραστηριότητες του Έργου	Δικαιώματα που επηρεάζονται	Πιθανές αρνητικές επιπτώσεις	Μέτρα εντοπισμού, πρόληψης ή μετριασμού των πιθανών επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα	Σχετικά πρότυπα αναφοράς	Σχετικές πολιτικές του Έργου
		επηρεάζει την παραγωγή τροφής Δυνητικά μελλοντικός θετικός αντίκτυπος στα δικαιώματα μέσω πρωτοβουλιών που αποσκοπούν στη βελτίωση των πηγών ενέργειας για τις τοπικές κοινότητες	με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές		
Παροχή υπηρεσιών ασφάλειας γύρω από τα εργοτάξια και τις εγκαταστάσεις του αγωγού	Δικαίωμα ελευθερίας και ασφάλειας	Αν και μάλλον απίθανο, υφίσταται σε κάποιο βαθμό κίνδυνος κακής	Διασφάλιση ότι η πρακτική ασφάλειας ακολουθεί τις διεθνείς αρχές ασφάλειας και τα	- Απαιτήσεις Απόδοσης ETAA (4) - Εθελοντικές Αρχές για την	- Εφαρμογή Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης - Κώδικας Δεοντολογίας

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED		
	Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων		Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0 Annex8I2
			Αναθ. : 00 Σελ : 82 από 101

Δραστηριότητες του Έργου	Δικαιώματα που επηρεάζονται	Πιθανές αρνητικές επιπτώσεις	Μέτρα εντοπισμού, πρόληψης ή μετριασμού των πιθανών επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα	Σχετικά πρότυπα αναφοράς	Σχετικές πολιτικές του Έργου
		συμπεριφοράς από την πλευρά του παρόχου ιδιωτικών υπηρεσιών ασφάλειας	πρότυπα ανθρώπινων δικαιωμάτων - Περιοδικοί έλεγχοι διαχείρισης ασφάλειας και συμμόρφωσης με τις συμφωνημένες αρχές - Παρακολούθηση και εξάλειψη πιθανών αιτιών έντασης (π.χ., τοπική απασχόληση)	Ασφάλεια και τα Δικαιώματα του Ανθρώπου - ΧΘΔ 8(1) - Ελληνική Νομοθεσία	Σχέδιο Υγείας και Ασφάλειας / Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων
-Κατασκευαστικές δραστηριότητες - Εισροή εργατών στη φάση της κατασκευής	- Δικαίωμα στο ανώτερο δυνατό επίπεδο διαβίωσης - Δικαίωμα στην υγεία - Δικαίωμα στη ζωή, την	Τροποποίηση της υπάρχουσας κοινοτικής πρόσβασης σε υγειονομική περίθαλψη, μέσα διαβίωσης και πολιτιστικά αγαθά	Παροχή καταλυμάτων ή άλλων εγκαταστάσεων (π.χ. υγειονομική περίθαλψη) στο εργατικό δυναμικό μέσω του Έργου	- ΧΘΔ 22, 34(1), 45 - Απαιτήσεις Απόδοσης ΕΤΑΑ (4), (7) - Ελληνική Νομοθεσία	- Σχέδιο Διαχείρισης Κοινωνικών Επιπτώσεων - Εφαρμογή Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης - Σχέδιο Υγείας και Ασφάλειας - Στρατηγική Συμμετοχής των

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED		
	Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων		Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0 Annex8I2
			Αναθ. : 00 Σελ : 83 από 101

Δραστηριότητες του Έργου	Δικαιώματα που επηρεάζονται	Πιθανές αρνητικές επιπτώσεις	Μέτρα εντοπισμού, πρόληψης ή μετριασμού των πιθανών επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα	Σχετικά πρότυπα αναφοράς	Σχετικές πολιτικές του Έργου
	ελευθερία και την ασφάλεια		Συμμετοχή των εμπλεκόμενων φορέων σε όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής του Έργου		Εμπλεκόμενων Φορέων Μηχανισμός διαχείρισης παραπόνων κοινότητας
Έργα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης για τις τοπικές κοινωνίες που βρίσκονται πλησίον των χώρων κατασκευής	Ίσες ευκαιρίες, μη διάκριση και ποιότητα ζωής	Ενδεχόμενος κίνδυνος οι δεσμεύσεις του Έργου για κοινωνική ανάπτυξη να εφαρμοσθούν ανομοιόμορφα μεταξύ κοινοτήτων, ως διακριτική μεταχείριση εις βάρος ομάδων που είναι ήδη σε δυσμενή θέση	- Περαιτέρω συνεργασία με αντιπροσωπευτικούς φορείς των κοινοτήτων κατά μήκος της χάραξης, ώστε να διασφαλισθεί πλήρης διαβούλευση με τους εμπλεκόμενους - Ειδικές ρυθμίσεις για τις ευπαθείς ομάδες	- ΧΘΔ 21 - Αρχές του ΔΟΧ για τις Επενδύσεις στην Κοινωνία και το Περιβάλλον	- Στρατηγική Κοινωνικών και Περιβαλλοντικών Επενδύσεων - Στρατηγική Συμμετοχής των Εμπλεκόμενων Φορέων

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED		
	Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων		Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0 Annex8I2
			Αναθ. : 00 Σελ : 84 από 101

Δραστηριότητες του Έργου	Δικαιώματα που επηρεάζονται	Πιθανές αρνητικές επιπτώσεις	Μέτρα εντοπισμού, πρόληψης ή μετριασμού των πιθανών επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα	Σχετικά πρότυπα αναφοράς	Σχετικές πολιτικές του Έργου
- Δημιουργία μόνιμων εγκαταστάσεων του Έργου - Κατασκευαστικές δραστηριότητες	- Πολιτισμικά δικαιώματα - Δικαίωμα αυτοδιάθεσης	- Πιθανή ζημία σε τόπους ή στοιχεία πολιτιστικής, θρησκευτικής ή πνευματικής αξίας – παρακώλυση συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή - Η εισροή εποχικών κατοίκων μπορεί να έχει θετικό αντίκτυπο στις πολιτισμικές συναλλαγές	Σχέδιο Διαχείρισης Πολιτιστικής Κληρονομιάς	- ΧΘΔ 22 - Απαιτήσεις Απόδοσης ΕΤΑΑ (8) - Ελληνική Νομοθεσία	Σχέδιο Διαχείρισης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED		
	Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων		Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0 Annex&I2
			Αναθ. : 00 Σελ : 85 από 101

Δραστηριότητες του Έργου	Δικαιώματα που επηρεάζονται	Πιθανές αρνητικές επιπτώσεις	Μέτρα εντοπισμού, πρόληψης ή μετριασμού των πιθανών επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα	Σχετικά πρότυπα αναφοράς	Σχετικές πολιτικές του Έργου
Συνεργασία και διαβούλευση με τους εμπλεκόμενους, συμπεριλαμβανομένων των ευπαθών ομάδων	- Δικαίωμα σε επανόρθωση - Ίσες ευκαιρίες, μη διάκριση	Ενδεχόμενος κίνδυνος ευπαθή άτομα να μην έχουν πρόσβαση σε αποτελεσματικά μέτρα επανόρθωσης σε περίπτωση παραβιάσεων δικαιωμάτων που σχετίζονται με τις δραστηριότητες του Έργου	Εφαρμογή Μηχανισμού Αναφοράς Παραπόνων Τρίτων, ο οποίος εξασφαλίζει πρόσβαση σε άτομα ή ομάδες που επηρεάζονται από τον αγωγό, μέσω μίας κατανοητής και διαφανούς διαδικασίας	- Απαιτήσεις Απόδοσης ΕΤΑΑ (10), (5) - ΧΘΔ 20, 21 - Κατευθυντήριες αρχές του ΟΗΕ για τις επιχειρήσεις και τα ανθρώπινα δικαιώματα (GP 29)	- Εφαρμογή Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης - Στρατηγική Συμμετοχής των Εμπλεκόμενων Φορέων - Μηχανισμός Παραπόνων Τρίτων Μερών

¹ΕΤΑΑ: Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης European Bank for Reconstruction and Development
²ΧΘΔ/ ChFR: Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων/The Charter of Fundamental Rights
³ΔΣΚΦΔ/ ICERD: Διεθνής Σύμβαση για την Κατάργηση Κάθε Μορφής Φυλετικών Διακρίσεων/The International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination
⁴ΔΟΧ/ IFC: Διεθνής Οργανισμός Χρηματοδότησης/International Finance Corporation

Προετοιμασία από: (ΑΣΠΡΟΦΟΣ, 2022).

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 86 από 101
---	--	--

8 Κ.2.3.2.4 Άλλα ζητήματα ισότητας και μη διάκρισης: Εξισορρόπηση των εθνικών και τοπικών αναγκών και αντιμετώπιση της ευπάθειας

Οι αρχές της ισότητας και της μη διάκρισης κατοχυρώνονται στο άρθρο 26 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, στο άρθρο 2 (παρ. 2) του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, στο άρθρο 14 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και στα άρθρα 20 - 21 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην Ελλάδα, ο Ν. 3304/2005, «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού» μετέφερε τις σχετικές κοινοτικές οδηγίες (2000/43 ΕΚ και 2000/78 ΕΚ), στο εθνικό δίκαιο.

Αρκετοί διεθνείς οργανισμοί, έχουν επισημάνει την ανάγκη για μια «δίκαιη μετάβαση» στην παγκόσμια οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα. Αν και δεν υπάρχει κανένας καθολικά αποδεκτός ορισμός της «δίκαιης μετάβασης», η έννοια εστιάζει στην επίτευξη της ενεργειακής μετάβασης χωρίς να υπεισέρχονται διακρίσεις, δηλαδή, χωρίς να επιβαρύνονται δυσανάλογα ορισμένες ομάδες και διασφαλίζοντας μακροπρόθεσμα οφέλη στα κοινωνικά, οικονομικά, περιβαλλοντικά και ανθρώπινα δικαιώματα σε όλους.¹²⁵

Το Ελληνικό Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ)¹²⁶ περιλαμβάνει τη δέσμευση να αποσυρθούν όλοι οι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής από λιγνίτη έως το 2023 (με εξαίρεση την μονάδα «Πτολεμαΐδα V» που αναμένεται να λειτουργήσει έως το 2028) και υπηρετεί προτεραιότητες που σχετίζονται με την προστασία του περιβάλλοντος, την προώθηση ανταγωνιστικών μέθοδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και τη διαφοροποίηση των περιοχών εξόρυξης λιγνίτη, συγκεκριμένα της Δυτικής Μακεδονίας και της Μεγαλόπολης. Πρόκειται για περιοχές που αντιμετωπίζουν αρνητικές κοινωνικο-οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τη μονόπλευρη εστίαση στη λιγνιτική δραστηριότητα, εις βάρος άλλων οικονομικών τομέων. Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης του νέου ΕΣΠΑ 2021-2027, το οποίο βρίσκεται υπό δημόσια διαβούλευση, στοχεύει να διασφαλίσει μια περιβαλλοντικά, οικονομική και κοινωνικά δίκαιη μετάβαση γι' αυτές τις περιοχές, μέσω της αναδιάρθρωσης του μοντέλου

¹²⁵ International Petroleum Industry Environmental Conservation Association (IPIECA) (2021). Human Rights Due Diligence Guidance. A practical guidance for the oil and gas, and alternative energy industry. Available at: <https://www.ipieca.org/resources/good-practice/human-rights-due-diligence-guidance/>

¹²⁶ Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (2019). Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα. Διατίθεται στο: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/el_final_necp_main_en.pdf

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 87 από 101
---	--	--

παραγωγής τους, τη διασφάλιση της απασχόλησης και την ανάπτυξη των ανθρώπινων και περιβαλλοντικών τους πόρων.¹²⁷

Ταυτόχρονα, η μετάβαση σε μοντέλο χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα μπορεί να έχει λιγότερο θετικές επιπτώσεις σε συγκεκριμένες ομάδες των τοπικών κοινοτήτων, που είναι λιγότερο πιθανό να έχουν πρόσβαση σε σχετικά οφέλη,¹²⁸ για παράδειγμα, ενδέχεται να μην έχουν πρόσβαση σε δίκτυα φυσικού αερίου ή να αντιμετωπίσουν δυσκολίες στην αγορά εξοπλισμού και στη δαπάνη για καθαρότερη ενέργεια στο πλαίσιο της πολιτικής μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου. Επομένως, τα φτωχότερα νοικοκυριά και τα άτομα που ζουν σε μειονεκτούσες περιοχές με σημαντικά περιβαλλοντικά και κοινωνικά προβλήματα και ανεπαρκή παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, διατρέχουν κίνδυνο να αποκλειστούν από τα οφέλη της μετάβασης στην οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα, δημιουργώντας έτσι έναν φαύλο κύκλο φτώχειας, έλλειψης πρόσβασης σε ενέργεια και τεχνολογία και μειωμένης προστασίας από ζημίες λόγω της κλιματικής αλλαγής.¹²⁹

Όπως σημειώνει η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, παρόλο που οι εταιρείες δεν είναι υπεύθυνες γι' αυτές τις ευρύτερες κοινωνικές διακρίσεις, «θα πρέπει να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στα δικαιώματα, τις ανάγκες και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ευπαθείς και περιθωριοποιημένες ομάδες, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι [οι εταιρείες] δεν θα συνεισφέρουν στην επιδείνωση, ή δεν θα επιδεινώσουν τέτοιες διακρίσεις».¹³⁰ Από αυτήν την άποψη, θα πρέπει να ληφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η δραστηριότητα του Έργου δεν θα έχει δυσανάλογο αντίκτυπο σε άτομα που ανήκουν σε συγκεκριμένες ομάδες και θα προστατεύει, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα για μη διάκριση, για ένα επαρκές βιοτικό επίπεδο και το υψηλότερο δυνατό επίπεδο υγείας, για ισότιμη προστασία βάσει του νόμου και για αποτελεσματική επανόρθωση, στις περιπτώσεις αρνητικών επιπτώσεων.

¹²⁷ <https://sdam.gr/home-page>

¹²⁸ International Petroleum Industry Environmental Conservation Association (IPIECA) & Danish Institute for Human Rights (DIHR) (2013). Integrating human rights into environmental, social and health impact assessments A practical guide for the oil and gas industry. Available at: https://www.ipieca.org/media/1571/integrating_hr_into_environmental_social_and_his.pdf

¹²⁹ Γιαννακόπουλος, Δ., Χατζηλάου, Χ., Δολιανίτης, Ι., Πλυτάς, Ν. & Καρέλλας, Σ. (2018). Κοινωνικο-οικονομικές επιπτώσεις από την εγκατάσταση και λειτουργία συμβατικών και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Βιβλιογραφική ανασκόπηση. Στο Ι. Τσίγκανου & Ρ. Κίνη (Επιμ.) Ενέργεια και Τοπικές Κοινωνίες (σσ. 53-86). Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ). Διαθέσιμο στο: <https://www.ekke.gr/services/publication/energia-kai-topikes-kinonies>

¹³⁰ United Nations, Human Rights Office (2012). The Corporate Responsibility to Respect Human Rights. An Interpretative Guide (pp. 40-41). UN, N.Y & Geneva. Available at: https://www.ohchr.org/documents/publications/hr.pub.12.2_en.pdf

Βλ. επίσης: United Nations (2011). Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations 'Protect, Respect and Remedy' Framework (document ref. A/HRC/17/31, March 2011), pp. 17-18. Available at: www.ohchr.org/documents/issues/business/A.HRC.17.31.pdf

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0 Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 88 από 101
---	--	--

Κατά συνέπεια, η ανταπόκριση του Έργου στις πιθανές επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα, θα μπορούσε να προτεραιοποιηθεί, λαμβάνοντας υπόψη τις ομάδες ή τους πληθυσμούς που ενδέχεται να έχουν αυξημένο κίνδυνο ευπάθειας ή περιθωριοποίησης και «τον κίνδυνο μια καθυστερημένη ανταπόκριση σε ορισμένες επιπτώσεις, να επηρεάσει δυσανάλογα αυτές τις ομάδες». ¹³¹ Οι ομάδες που χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής λόγω ευπάθειας περιλαμβάνουν τους μετανάστες/πρόσφυγες και ιδιαίτερα τους εποχικά εργαζόμενους στη γεωργία, τους Ρομά, καθώς και ιδιοκτήτες γης και αγρότες που έχουν ήδη επηρεαστεί από παρελθούσες φυσικές καταστροφές (πυρκαγιές και σεισμούς) και είναι ιδιαίτερα ευαίσθητοι στην απώλεια πόρων και την αποσταθεροποίηση του φυσικού και κοινωνικού περιβάλλοντος της κοινότητάς τους (βλέπε Παράρτημα 8.I.1, Μελέτη Ευπαθών Ομάδων).

Στην περιοχή της μελέτης, υπάρχουν πολλές άλλες εμπλεκόμενες ομάδες που θα μπορούσαν να θεωρηθούν ευπαθείς, όπως οι ηλικιωμένοι, τα παιδιά, οι μακροχρόνια άνεργοι, τα άτομα με χρόνια ασθένεια ή αναπηρία, τα άτομα που ζουν σε γεωγραφικά απομακρυσμένες περιοχές, οι μονογονεϊκές οικογένειες ή άτομα που, για άλλους λόγους, βρίσκονται σε μειονεκτική θέση σε σχέση με τον γενικό πληθυσμό. Ο προσδιορισμός των ομάδων προτεραιότητας λόγω υψηλής ευπάθειας, βασίστηκε σε μια αξιολόγηση της ευπάθειας με βάση το πλαίσιο και λαμβάνοντας υπόψη τις πραγματικότητες της τοπικής κατάστασης, και όχι σε τυποποιημένες δημογραφικές κατηγορίες. Όπως αναφέρει η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, ¹³² η ευπάθεια εξαρτάται από το περιβάλλον: «Για παράδειγμα, ενώ οι γυναίκες είναι πιο ευάλωτες στην κακοποίηση από τους άνδρες σε ορισμένα περιβάλλοντα, δεν είναι απαραίτητα ευάλωτες σε όλα τα πλαίσια. Αντίθετα, σε ορισμένες περιπτώσεις οι γυναίκες που ανήκουν σε περιθωριοποιημένες ομάδες μπορεί να είναι διπλά ευάλωτες: επειδή είναι περιθωριοποιημένες και ταυτόχρονα επειδή είναι γυναίκες». Συνεπώς, το γεγονός ότι ένα άτομο εμπίπτει σε μια δεδομένη δημογραφική κατηγορία που γενικά θεωρείται ευπαθής, δεν τεκμηριώνει ευπάθεια εάν δεν ληφθούν υπόψη τα χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου κοινωνικοοικονομικού, πολιτιστικού και περιβαλλοντικού πλαισίου στο οποίο ζει αυτό το άτομο. ¹³³

Στο πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι ευπαθείς ομάδες πρέπει να προστατεύονται και να ενδυναμώνονται, εφαρμόζοντας τις αρχές της μη διάκρισης και της συμμετοχής ¹³⁴ (βλ. επίσης

¹³¹United Nations Human Rights Office of the High Commissioner (2020). Identifying and Assessing Human Rights Risks related to End-Use. A B-Tech Foundational Paper. Διαθέσιμο στο: <https://www.ohchr.org>

¹³²United Nations, Human Rights Office (2012). The Corporate Responsibility to Respect Human Rights. An Interpretative Guide (p. 11). UN, N.Y & Geneva. Διαθέσιμο στο: <https://www.ohchr.org>

¹³³Tromp, D. (2016). Assessing Business-Related Impacts on Human Rights Indicators and Benchmarks in Standards and Practice. Institute for Development and Peace (INEP) Report 110/2016. Διαθέσιμο στο: <https://www.uni-due.de>

¹³⁴International Council on Human Rights (2009). Corruption and Human Rights: Making the Connection. Διαθέσιμο στο: <https://reliefweb.int>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 89 από 101
---	--	--

Ενότητα 3.3.5). Η ουσιαστική διαβούλευση με τους ευπαθείς αποδέκτες των πιθανών επιπτώσεων του Έργου, είναι απαραίτητη για την περαιτέρω επεξεργασία των σχεδίων αντιστάθμισης / μείωσης του επιπέδου τυχόν αρνητικών επιπτώσεων σε αυτές τις ομάδες. Μεταξύ των προαναφερθέντων ευπαθών ομάδων, ο λόγος των μεταναστών και των Ρομά σπανίως ακούγεται σε δημόσιες συζητήσεις και κοινοτικές διαβουλεύσεις. Οι ομάδες αυτές ή οι εκπρόσωποί τους, δεν θα πρέπει να στερούνται ευκαιρίες να υποστηρίξουν τα δικαιώματά τους και να ασκήσουν επιρροή στο σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών και προγραμμάτων που θα μπορούσαν να βελτιώσουν την κατάστασή τους.¹³⁵

Οι πρακτικές συμμετοχής που βασίζονται στη μη διάκριση, περιλαμβάνουν επίσης μια ευαίσθητη στο φύλο προσέγγιση στην εμπλοκή των ενδιαφερομένων μερών. Όσον αφορά στην ισότητα των φύλων, παρόλο που τα παραδοσιακά πρότυπα και οι οικογενειακοί ρόλοι εξακολουθούν να κυριαρχούν στην Ελλάδα, πρόσφατα υπήρξαν σημαντικές εξελίξεις στο καθεστώς των δικαιωμάτων των γυναικών. Οι γυναίκες έχουν σημειώσει πρόοδο στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση, με πάνω από το 50% των Ελληνίδων να αποκτούν πανεπιστημιακά πτυχία, ενώ οι γυναίκες σε αστικές περιοχές είναι πιο πιθανό να απορρίψουν τους στερεότυπους παραδοσιακούς ρόλους και να αναζητήσουν ευκαιρίες απασχόλησης.¹³⁶ Στις αγροτικές περιοχές, οι πολιτικές ενδογενούς και ολοκληρωμένης αγροτικής ανάπτυξης υποστηρίζουν τις πρωτοβουλίες των γυναικών για σύσταση μικρών επιχειρήσεων και των γυναικείων συνεταιρισμών και, παρά τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν αυτές οι επιχειρήσεις (μικρή οικονομική αποδοτικότητα), τείνουν να αυξάνονται σε αριθμό και ορισμένες από αυτές έχουν δώσει παραδείγματα καλών πρακτικών.¹³⁷

Αυτό όμως δεν φαίνεται να ισχύει για τις μετανάστριες και τις γυναίκες Ρομά, οι οποίες, κατά μέσο όρο, έχουν ακόμη μεγαλύτερο οικονομικό και εκπαιδευτικό μειονέκτημα από τους άνδρες. Η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών¹³⁸ και η Ελληνική Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου,¹³⁹ επισημαίνουν ότι υπάρχει έλλειψη δεδομένων σχετικά με τον κοινωνικό αποκλεισμό και τις δυσκολίες που ενδέχεται να αντιμετωπίζουν οι γυναίκες Ρομά στην πρόσβασή τους στην εκπαίδευση, την απασχόληση, την υγειονομική

¹³⁵ International Council on Human Rights (2009). Corruption and Human Rights: Making the Connection. Διαθέσιμο στο: <https://reliefweb.int>

¹³⁶ <https://borgenproject.org>

¹³⁷ Gidakou, I. (2015). Women's entrepreneurship in rural Greece. International Journal of Business and Management, 10(10):129. doi:10.5539/ijbm.v10n10p129

¹³⁸ UN, Committee on the Elimination of Discrimination against Women. (2013). Concluding Observations: Greece, CEDAW/C/GRC/CO/7, 1 March 2013, par. 26, 28, 32-33 and 36.

¹³⁹ Greek National Commission for Human Rights (GNCHR) (2016). Written Information submitted by the Greek National Commission for Human Rights (GNCHR) in relation to the implementation of the International Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination (ICERD) in Greece. Διαθέσιμο στο: <https://tbinternet.ohchr.org>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED	
	Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	Αρ. Έγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 90 από 101

περίθαψη, την πολιτική και τη συμμετοχή στη δημόσια σφαίρα και εκφράζουν ανησυχίες για τη δυσμενή θέση των γυναικών μέσα στις κοινότητες των Ρομά. Στην Ελλάδα, οι γυναίκες Ρομά έχουν υψηλότερα επίπεδα αναλφαριθμητισμού από τους άνδρες Ρομά και δεν διαθέτουν τα απαραίτητα προσόντα και εμπειρία για να συμμετάσχουν ενεργά στην επίσημη αγορά εργασίας,¹⁴⁰ ενώ ενδέχεται να αναγκαστούν να παντρευτούν και να ξεκινήσουν την οικογενειακή ζωή σε πολύ νεαρή ηλικία, «μπαίνοντας έτσι σε έναν φαύλο κύκλο εξάρτησης από παροχές πρόνοιας και αδυναμίας συμμετοχής στην αγορά εργασίας».¹⁴¹

Το Έργο πρέπει να συνεργαστεί με τοπικές αρχές, εκπροσώπους / ηγέτες αυτών των ομάδων, κοινοτικές ομάδες και αγρότες, προκειμένου να λάβει πληροφορίες για το πώς θα ήταν εφικτό να εμπλέξει αυτούς τους ευπαθείς πληθυσμούς σε διαβουλεύσεις, χωρίς παράλληλα να τους εκθέσει σε κανενός είδους κίνδυνο (π.χ., συγκρούσεις εντός της ομάδας). Κάτι τέτοιο ενδεχομένως απαιτεί τη δημιουργία ασφαλών χώρων για τις δραστηριότητες διαβούλευσης, καθώς και γνώση των πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων των συγκεκριμένων ομάδων.¹⁴²

8 Κ.2.3.2.5 Διαφάνεια, Λογοδοσία, Συμμετοχή

Κατά τα τελευταία χρόνια, χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, κυβερνητικοί οργανισμοί, διεθνείς οργανισμοί και εμπειρογνώμονες σε θέματα ανάπτυξης, ασχολήθηκαν με το θέμα της διαφθοράς, φέρνοντάς το στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος. Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της Διαφθοράς (UNCAC), το Παγκόσμιο Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών εναντίον της Διαφθοράς, η Διεθνής Διαφάνεια (TI) και άλλοι φορείς της κοινωνίας των πολιτών δημιούργησαν ένα μεγάλο φόρουμ σχετικά με το θέμα.¹⁴³

Η διαφθορά ορίζεται ως κατάχρηση εμπειστευμένης εξουσίας με σκοπό το προσωπικό όφελος.¹⁴⁴ Μια προσέγγιση στην καταπολέμηση της διαφθοράς με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα, θέτει τα διεθνώς αναγνωρισμένα ανθρώπινα δικαιώματα και τις αντίστοιχες υποχρεώσεις, στο επίκεντρο των

¹⁴⁰ European Commission against Racism and Intolerance (2009). ECRI Report on Greece (fourth monitoring cycle). ECRI Secretariat, Directorate General of Human Rights and Legal Affairs, Council of Europe.

¹⁴¹ Andrei, R. , Tkadlecova, T. & Martinidis, G. (2015). Challenges faced by Roma Women in Europe on Education, Employment, Health and Housing: focus on Czech Republic, Romania and Greece. *Balkan Social Science Review*. 4:323-351.

¹⁴² Community Tool Box (2021). Building Culturally Competent Organizations. Διαθέσιμο στο: <https://ctb.ku.edu>

¹⁴³ International Council on Human Rights (2009). Corruption and Human Rights: Making the Connection. Available at: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/9B49DD6CB2609631492575BB001B821D-Corruption_HRts.pdf

¹⁴⁴ Transparency International (2009). The Anti-Corruption Plain Language Guide. Available at” <https://www.u4.no/publications/good-practice-in-strengthening-transparency-participation-accountability-and-integrity>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 91 από 101
---	--	--

προσπαθειών κατά της διαφθοράς.¹⁴⁵ Η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών παραθέτει τρεις βασικές διαπιστώσεις για τη σχέση μεταξύ διαφθοράς και ανθρωπίνων δικαιωμάτων: (1) Η διαφθορά αποτελεί σημαντικό εμπόδιο στην υλοποίηση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων - αστικά, πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα, καθώς και το δικαίωμα στην ανάπτυξη· (2) οι προσπάθειες καταπολέμησης της διαφθοράς πρέπει να ενισχυθούν μέσω της εφαρμογής μιας προσέγγισης που βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα, σύμφωνα με τις αρχές της διαφάνειας, της λογοδοσίας, της ισότητας, της μη διάκρισης και της συμμετοχής· (3) συγκεκριμένα ανθρώπινα δικαιώματα και κυρίως το δικαίωμα ενημέρωσης, η ελευθερία έκφρασης και συνάθροισης, η ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας και η συμμετοχή στις δημόσιες υποθέσεις, διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στην καταπολέμηση της διαφθοράς.¹⁴⁶

Το Παγκόσμιο Σύμφωνο, το οποίο είναι η πρωτοβουλία Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης του ΟΗΕ, περιέχει επίσης μια γενική αρχή κατά της διαφθοράς (Αρχή 10), σύμφωνα με την οποία: «Οι επιχειρήσεις πρέπει να καταπολεμούν τη διαφθορά σε όλες τις μορφές της, συμπεριλαμβανομένων των εκβιασμών και της δωροδοκίας».¹⁴⁷ Η Παγκόσμια Τράπεζα¹⁴⁸ ενσωμάτωσε επίσης την καταπολέμηση της διαφθοράς στο έργο της από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 και υιοθέτησε τρεις αρχές ανθρωπίνων δικαιωμάτων που είναι απαραίτητες για την αντιμετώπιση της διαφθοράς, δηλαδή την κοινωνική λογοδοσία, τη διαφάνεια και τη συμμετοχή (Πλαίσιο 3-1).¹⁴⁹

¹⁴⁵United Nations Human Rights Committee (2020). The Human Rights Case Against Corruption. Available at: <https://www.ohchr.org/documents/issues/development/goodgovernance/corruption/hrcaseagainstcorruption.pdf>

¹⁴⁶United Nations Human Rights Committee (2020). The Human Rights Case Against Corruption. Available at: <https://www.ohchr.org/documents/issues/development/goodgovernance/corruption/hrcaseagainstcorruption.pdf>

¹⁴⁷United Nations Global Compact (n.d.). The 10 Principles of the UN Global Compact. Available at: <https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/mission/principles>

¹⁴⁸Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) (2013). Integrating Human Rights into Development. Donor Approaches, Experiences and Challenges. OECD and International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank.

¹⁴⁹ Raoul Wallenberg Institute of Human Rights and Humanitarian Law (2018). The Nexus Between Anti-Corruption And Human Rights. Lunde: Ministry of Foreign Affairs of Denmark. Available at: <https://rwi.lu.se/app/uploads/2018/10/Nexus-report-online.pdf>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 92 από 101
---	--	--

Box 3-1 Διαφάνεια, Λογοδοσία, Συμμετοχή

Διαφάνεια: «Το χαρακτηριστικό των κυβερνήσεων, των εταιρειών, των οργανισμών και των ατόμων να είναι ανοιχτά στη σαφή αποκάλυψη πληροφοριών, κανόνων, σχεδίων, διαδικασιών και δράσεων. Κατά κανόνα, οι δημόσιοι λειτουργοί και υπάλληλοι, οι μάντζερς και οι διευθυντές επιχειρήσεων και οργανισμών, καθώς και οι διαχειριστές συμβουλίων, έχουν καθήκον να ενεργούν ορατά, προβλέψιμα και κατανοητά, προωθώντας την αρχή της συμμετοχής και της λογοδοσίας».

Λογοδοσία: Η ιδέα ότι άτομα, υπηρεσίες και οργανισμοί (δημόσιοι, ιδιωτικοί και κοινωνία των πολιτών) θεωρούνται υπεύθυνοι για την υπεράσπιση και τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την ορθή άσκηση των εξουσιών τους.

Συμμετοχή: Η ιδέα ότι όλοι οι ενδιαφερόμενοι, συμπεριλαμβανομένων των ευπαθών ομάδων, «εμπλέκονται ουσιαστικά στη λήψη αποφάσεων για τη χρήση, προστασία, διαχείριση και διάθεση των πόρων. Η συμμετοχή δεν περιλαμβάνει μόνο δικαιώματα αλλά και υποχρεώσεις: συνεπάγεται επίσης ότι όλοι οι εμπλεκόμενοι πρέπει να σέβονται και να τηρούν τους νομικούς κανόνες και ρυθμίσεις».

Πηγή: Transparency International, 2009^{150,151}

Μεγάλος αριθμός παρεμβάσεων κατά της διαφθοράς, έχουν εστιάσει στη βελτίωση των πολιτικών για την αποκάλυψη πληροφοριών και την αύξηση της διαφάνειας των διαδικασιών σε διάφορους τομείς, ως προϋπόθεση για τη βελτίωση της εποπτείας και της δημόσιας παρακολούθησης των αναπτυξιακών έργων.¹⁵² Στην Ελλάδα, η καταπολέμηση της διαφθοράς και η ενίσχυση της διαφάνειας αποτελούν βασικούς στόχους της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας (ΕΑΔ), η οποία συστάθηκε το 2019, ως Ανεξάρτητη Αρχή.¹⁵³

Η πρόσβαση σε πληροφορίες αποτελεί η ίδια ανθρώπινο δικαίωμα, ενώ παράλληλα δίνει τη δυνατότητα για άσκηση άλλων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το δικαίωμα στην πληροφόρηση κατοχυρώνεται στο Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (άρθρο 19) και στο Ψήφισμα 59 της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, το οποίο δηλώνει ότι «Η ελευθερία της πληροφόρησης είναι θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα και λυδία λίθος όλων των ελευθεριών στις οποίες είναι αφοσιωμένες τα Ηνωμένα Έθνη».¹⁵⁴ Η ελευθερία έκφρασης και ανταλλαγής

¹⁵⁰Transparency International (2009). The Anti-Corruption Plain Language Guide. Available at” <https://www.u4.no> Also see: Transparency International (2011). Promoting Revenue Transparency. 2011 Report On Oil And Gas Companies. Available at: https://images.transparencycdn.org/images/2011_PRT_EN.pdf

¹⁵¹ Götzmann, N. (Ed.) (2019). Handbook on Human Rights Impact Assessment. The Danish Institute for Human Rights.

¹⁵²Transparency International (2009), op. cit.

¹⁵³ <https://aead.gr/nta/apostoli-kai-armodiotites>

¹⁵⁴ United Nations General Assembly (1966). *International Covenant on Civil and Political Rights*. Assembly Resolution 2200A(XXI). Available at: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 93 από 101
---	--	--

πληροφοριών ή ιδεών διασφαλίζεται στο άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, στο άρθρο 11 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και στα άρθρα 5 και 14 του Ελληνικού Συντάγματος. Το δικαίωμα πρόσβασης σε πληροφορίες, ήτοι, βασικά δεδομένα από την κυβέρνηση και οποιονδήποτε δημόσιο φορέα, διασφαλίζεται επίσης από την ελληνική έννομη τάξη (Ν. 184(1)/2017 και Ν. 156(1)/2018).

Όταν οι πληροφορίες ρέουν ελεύθερα και τα άτομα είναι σε θέση να εκθέσουν τις απόψεις τους χωρίς να διακινδυνεύεται η προσωπική τους ασφάλεια, είναι ευκολότερο να εντοπιστούν και να καταγγεληθούν περιπτώσεις παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.¹⁵⁵ Οι νέες τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών θεωρούνται ότι αυξάνουν την εμβέλεια της διαφάνειας με μικρότερο κόστος απ' ό,τι άλλα μέσα, ενώ θα μπορούσαν να δημιουργήσουν νέες ευκαιρίες συμμετοχής και λογοδοσίας, καθώς διευκολύνουν τη διάδοση πληροφοριών, μειώνουν τις πιθανότητες δωροδοκίας και παρέχουν ευκαιρίες για την έκθεση απόψεων ή ενδείξεων διαφθοράς.¹⁵⁶

Το υλικό που θα κοινοποιηθεί στο πλαίσιο του Έργου (π.χ. φυλλάδια για την κοινότητα, αφίσες κ.λπ.) και οποιεσδήποτε πληροφορίες παρέχονται, θα πρέπει να είναι προσβάσιμες και κατανοητές από τους αποδέκτες για τους οποίους προορίζονται. Η Εταιρεία θα πρέπει να διατηρεί έναν ενημερωτικό και φιλικό προς τον χρήστη ιστότοπο, με πληροφορίες διαθέσιμες στο κοινό. Ο ιστότοπος αυτός πρέπει να περιλαμβάνει ενεργά στοιχεία επικοινωνίας για όποιον ενδιαφέρεται για περισσότερες πληροφορίες. Κάθε εταιρικός ιστότοπος πρέπει επίσης να διαθέτει αγγλική έκδοση, η οποία θα επιτρέψει διεθνείς συγκρίσεις και αναλύσεις. Είναι σημαντικό οι ιστότοποι να ενημερώνονται τακτικά με τα πιο πρόσφατα στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων των ανακοινώσεων των μέσων μαζικής ενημέρωσης και όλων των δημοσιευμένων δεδομένων.¹⁵⁷

Ο βαθμός συμμετοχής των ενδιαφερομένων μπορεί να εκτιμηθεί με τη χρήση ποσοτικών δεικτών, όπως ο αριθμός των ατόμων που συμμετέχουν, ο χρόνος και η συχνότητα συμμετοχής, ο βαθμός εμπλοκής των ατόμων και ο βαθμός επιρροής που δικαιούνται οι πολίτες στη διαδικασία συζήτησης των θεμάτων.¹⁵⁸

¹⁵⁵ International Council on Human Rights (2009). Corruption and Human Rights: Making the Connection. Available at: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/9B49DD6CB2609631492575BB001B821D-Corruption_HRTs.pdf

¹⁵⁶ Harrison, T.M. & Sayogo, D.S. (2014). Transparency, participation, and accountability practices in open government: A comparative study. Government Information Quarterly, 31(4):513-525, Διαθέσιμο στο: <https://www.sciencedirect.com>

¹⁵⁷ Transparency International (2011). Promoting Revenue Transparency. 2011 Report On Oil And Gas Companies. Διαθέσιμο στο: <https://images.transparencycdn.org>

¹⁵⁸ Addink, H. (2019). The Principle of Participation Good Governance: Concept and Context. Oxford Scholarship Online. Διαθέσιμο στο: <https://oxford.universitypressscholarship.com>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA- A08_0017_0_Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 94 από 101
---	--	---

Οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να αισθάνονται ασφαλείς με οποιαδήποτε μορφή συμμετοχής, χωρίς φόβο για αντίποινα ή επίπληξη για τη γνώμη τους. Στην ιδανική περίπτωση, οι ενδιαφερόμενοι που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες θα πρέπει να συμμετέχουν άμεσα, αλλά σε περίπτωση όπου αυτό δεν είναι εφικτό, επειδή μπορεί να απειλήσει την ασφάλεια ή την ιδιωτικότητά τους, η εμπλοκή τους μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω νόμιμων και αξιόπιστων εκπροσώπων που μπορούν να μεταφέρουν τις απόψεις τους.¹⁵⁹ Σε περίπτωση που οι απόψεις ευπαθών μελών της κοινότητας εκπροσωπούνται από έναν τοπικό ηγέτη, ή από άλλα άτομα, πρέπει να διασφαλιστεί ότι τα συγκεκριμένα άτομα εκπροσωπούν πραγματικά αυτά τα μέλη, έχοντας την άδειά τους και την υποστήριξή τους.¹⁶⁰

Τέλος, οι ενδιαφερόμενοι που συμμετέχουν σε διαβουλεύσεις πρέπει να γνωρίζουν με ποιον τρόπο θα χρησιμοποιηθούν τα στοιχεία τους στη διαδικασία της ΜΕΑΔ και να διαβεβαιωθούν ότι η ταυτότητά τους μπορεί να παραμείνει εμπιστευτική εάν το επιθυμούν. Το δικαίωμα των κατοίκων της περιοχής, συμπεριλαμβανομένων των ευπαθών ομάδων, να εκφράζουν τις απόψεις τους ελεύθερα σε συναντήσεις διαβούλευσης ή σε προσωπική επικοινωνία με εκπροσώπους του Έργου, δεν θα πρέπει να θέτει σε κίνδυνο το δικαίωμά τους στην προστασία των προσωπικών δεδομένων, σύμφωνα με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων (GDPR), την Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την επιβολή του νόμου περί προστασίας δεδομένων (ΕΕ 2016/680), τους εθνικούς Νόμους 4624/2019 και 3471/2006, καθώς και άλλους κανονισμούς σχετικά με την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων.

Ο Πίνακας Κ.2.3-5 συνοψίζει τις δραστηριότητες του Έργου με πιθανό αντίκτυπο στα ανθρώπινα δικαιώματα που σχετίζονται με τη διαφάνεια, τη συμμετοχή και την ελευθερία της έκφρασης, καθώς και τις σχετικές πολιτικές του Έργου.

¹⁵⁹United Nations, Human Rights Office (2012). The Corporate Responsibility to Respect Human Rights. An Interpretative Guide. UN, N.Y & Geneva. Διαθέσιμο στο: <https://www.ohchr.org>

¹⁶⁰ International Petroleum Industry Environmental Conservation Association (IPIECA) (2021). Human Rights Due Diligence Guidance. A practical guidance for the oil and gas, and alternative energy industry. Διαθέσιμο στο: <https://www.ipieca.org>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED		
	Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων		Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0 Annex8J2
			Αναθ. : 00 Σελ : 95 από 101

Πίνακας Κ.2.3-5 Διαφάνεια, Συμμετοχή, Ελευθερία Έκφρασης και αντίστοιχα μέτρα και πολιτικές του Έργου

Δραστηριότητες του Έργου	Δικαιώματα που επηρεάζονται	Πιθανές αρνητικές επιπτώσεις	Μέτρα εντοπισμού, πρόληψης ή μετριασμού των πιθανών επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα	Σχετικά πρότυπα αναφοράς	Σχετικές πολιτικές του Έργου
- Καταβολή δικαιωμάτων /διανομή κερδών - Συνεργασία με τοπικές και εθνικές αρχές	Δικαίωμα στην πληροφόρηση - Διαφάνεια	Ενδεχόμενος κίνδυνος οι οικονομικές συναλλαγές, κυρίως σε τοπικό επίπεδο, να έχουν ως αποτέλεσμα περιορισμό της διαφάνειας στη χρήση των εσόδων σχετικά με την κατασκευή του αγωγού	- Εφαρμογή και παρακολούθηση της τήρησης των διατάξεων του Κώδικα Δεοντολογίας σχετικά με τη διαφάνεια και την απαγόρευση δωροδοκίας εκ μέρους των εργαζομένων και οποιουδήποτε άλλου ενεργεί εκ μέρους ή για λογαριασμό της Εταιρείας - Πολιτικές της εταιρείας για διαφανή διαδικασία πρόσληψης και σύναψης συμβάσεων - Διαφάνεια εσόδων	- Εθνική Αρχή Διαφάνειας (Ν. 4622/2019) - Ελληνική Νομοθεσία περί προμηθειών και περί αναθέσεων δημοσίων έργων - Ποινικός Κώδικας, άρθρα 159, 159Α, 235-237, 237Α, 396	- Κώδικας Δεοντολογίας για τις Επαφές με την Κυβέρνηση και τους Κρατικούς Λειτουργούς - Διαδικασίες Δέουσας Επιμέλειας για επιχειρηματικούς εταίρους, συμπεριλαμβανομένων προμηθευτών και εργολάβων
Συνεργασία και	- Συμμετοχή - Μη διάκριση	Δεν αναμένονται	Εντοπισμός και εμπλοκή τοπικών	Απαιτήσεις Απόδοσης ΕΤΑΑ (PR 10)	Εφαρμογή Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0 Annex&I2 Αναθ. : 00 Σελ : 96 από 101
---	--	--

Δραστηριότητες του Έργου	Δικαιώματα που επηρεάζονται	Πιθανές αρνητικές επιπτώσεις	Μέτρα εντοπισμού, πρόληψης ή μετριασμού των πιθανών επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα	Σχετικά πρότυπα αναφοράς	Σχετικές πολιτικές του Έργου
διαβουλεύσεις με τις εμπλεκόμενες κοινότητες		αρνητικές επιπτώσεις στην άσκηση του δικαιώματος στη συμμετοχή, ενδέχεται όμως η συμμετοχή των εμπλεκόμενων μερών να περιλαμβάνει διακριτική μεταχείριση εις βάρος ευπαθών ομάδων	εκπροσώπων δικαιούχων σε σχέση με προγράμματα κοινωνικών επενδύσεων - συμπεριλαμβανομένης της παροχής επαγγελματικής κατάρτισης και δημιουργίας υποδομών, καθώς και ανάπτυξης συστήματος παρακολούθησης των οφελημάτων για τις κοινότητες	- ΧΘΔ 21 - Αρχές του ΔΟΧ για τις Επενδύσεις στην Κοινωνία και το Περιβάλλον	- Στρατηγική Κοινωνικών και Περιβαλλοντικών Επενδύσεων - Στρατηγική Συμμετοχής των Εμπλεκόμενων Φορέων
	Ελευθερία έκφρασης	Αν και ελάχιστα πιθανό, υφίσταται	Επιδίωξη ενεργητικής συμμετοχής των εμπλεκόμενων και δημόσια συζήτηση των	- ΧΘΔ 8 - Γενικός κανονισμός για την προστασία δεδομένων (GDPR), Οδηγία για την	Εφαρμογή Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED		
	Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων		Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0 Annex8I2
			Αναθ. : 00 Σελ : 97 από 101

Δραστηριότητες του Έργου	Δικαιώματα που επηρεάζονται	Πιθανές αρνητικές επιπτώσεις	Μέτρα εντοπισμού, πρόληψης ή μετριασμού των πιθανών επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα	Σχετικά πρότυπα αναφοράς	Σχετικές πολιτικές του Έργου
	Προστασία προσωπικών δεδομένων	ενδεχόμενο περιορισμού της ελευθερίας της έκφρασης ως αντίδραση στη δημόσια κριτική του έργου, ή φόβου κακής χρήσης των προσωπικών δεδομένων	απόψεών τους μέσω στενής συνεργασίας με τους εμπλεκόμενους - Πρωώθηση του Μηχανισμού Αναφοράς Παραπόνων Τρίτων - Προστασία των προσωπικών δεδομένων των συμμετεχόντων, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία	επιβολή του νόμου για την προστασία δεδομένων (ΕΕ 2016/680) - Άρθρα 16 ΣΛΕΕ και 39 ΣΕΕ - Ελληνική νομοθεσία συμπεριλαμβανομένων των Ν. 4624/2019 και 3471/2006	- Στρατηγική Συμμετοχής των Εμπλεκόμενων Φορέων - Μηχανισμός Αναφοράς Παραπόνων Τρίτων

¹ΕΤΑΑ: Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης
²ΧΘΔ/ ChFR: Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων/The Charter of Fundamental Rights
³ΔΟΧ/IFC: Διεθνής Οργανισμός Χρηματοδότησης International Finance Corporation
⁴ΣΛΕΕ: Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης/Treaty on the Functioning of the European Union
⁵ΣΕΕ/ΤΕΥ: Συνθήκη για τη Ευρωπαϊκή Ένωση/Treaty on European Union

Προετοιμασία από: (ΑΣΠΡΟΦΟΣ, 2022).

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0 Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 98 από 101
---	--	--

8 Κ.2.4. ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με βάση την ανασκόπηση των πιθανών επιπτώσεων του Έργου στα ανθρώπινα δικαιώματα και τον προσδιορισμό των διαθέσιμων μέτρων άμβλυνσης, το Έργο είναι απίθανο να επιφέρει σημαντικές δυσμενείς επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα κατά τη διάρκεια του κύκλου ζωής του. Οι πτυχές του Έργου που ενδέχεται να επηρεάσουν ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των στοιχειωδών, των προσδοκώμενων και των επιθυμητών προτεραιοτήτων για τον σχεδιασμό μέτρων αντιστάθμισης, όπως περιγράφονται στην Ενότητα 3.3, συνοψίζονται στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας Κ.2.4-1).

Πίνακας Κ.2.4-1 Ανασκόπηση των πιθανών επιπτώσεων στου Έργου στα ανθρώπινα δικαιώματα

Είδος δικαιώματος	Πιθανότητα	Ένταση	Έκταση	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Υπολειμματική επίπτωση
Δικαίωμα σε ένα υγιές περιβάλλον	Σπάνιο	Χαμηλή	Περιφερειακή	Βραχυπρόθεσμη	Μπορεί να αποφευχθεί	Μέτρια (θετική)
Δικαίωμα στην εργασία	Πολύ πιθανό	Μέτρια (θετική)	Περιφερειακή	Μακροπρόθεσμη	δ/υ	δ/υ
Δικαίωμα σε δίκαιες και πρόσφορες συνθήκες εργασίας (αλυσίδα προμηθειών και εργολάβοι)	Πολύ πιθανό	Υψηλή	Περιφερειακή	Βραχυπρόθεσμη	Μπορεί να προληφθεί	Μέτρια (θετική)
Δικαιώματα παιδιού (ανήλικοι εργαζόμενοι)	Εξαιρετικά σπάνιο	Χαμηλή	Τοπική	Βραχυπρόθεσμη	Μπορεί να αποφευχθεί	Καμία
Δικαίωμα υγείας και ασφάλειας (στον χώρο εργασίας)	Πιθανό	Υψηλή	Τοπική	Βραχυπρόθεσμη	Μπορεί να προληφθεί	Μέτρια (θετική)
Δικαίωμα του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι	Εξαιρετικά σπάνιο	Χαμηλή	Περιφερειακή	Βραχυπρόθεσμη	Μπορεί να προληφθεί	Μέτρια (θετική)
Δικαίωμα ιδιοκτησίας	Πολύ πιθανό	Μέτρια	Τοπική	Μακροπρόθεσμη	Αναστρέψιμη	Καμία

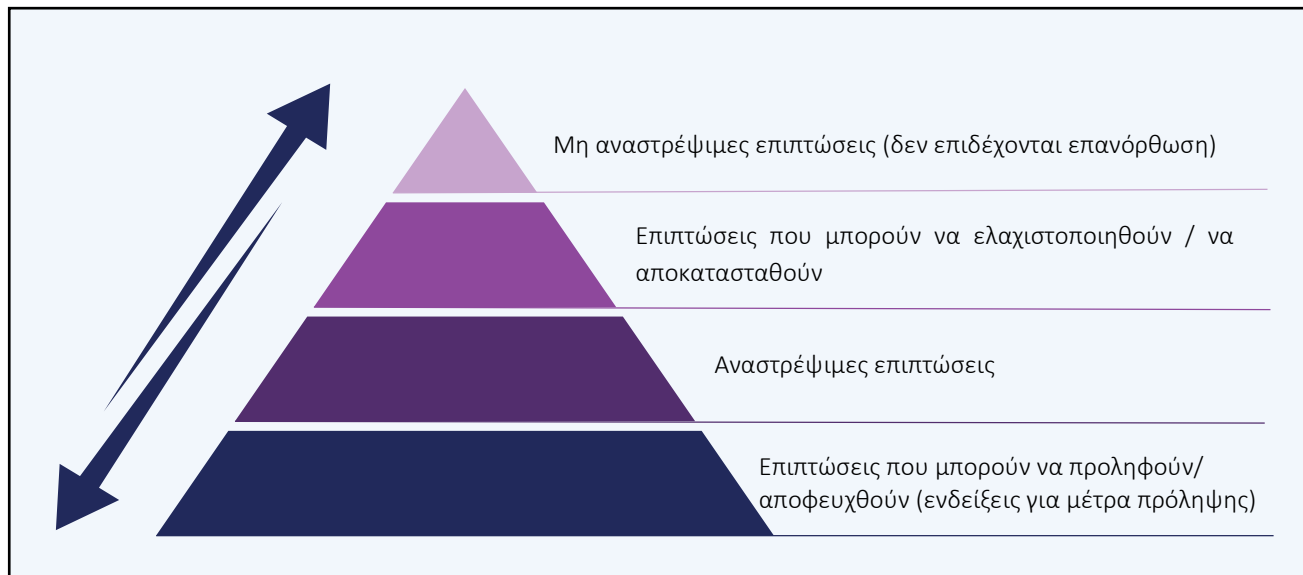
	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0 Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 99 από 101
---	--	--

Είδος δικαιώματος	Πιθανότητα	Ένταση	Έκταση	Διάρκεια	Αναστρεψιμότητα	Υπολειμματική επίπτωση
Δικαίωμα σε αποζημίωση	Πιθανό	Χαμηλή	Περιφερειακή	Μακροπρόθεσμη	Μπορεί να αποφευχθεί	Μέτρια (θετική)
Δικαίωμα στο ανώτερο δυνατό επίπεδο διαβίωσης (τοπικές κοινότητες)	Πιθανό	Μέτρια	Τοπική	Βραχυπρόθεσμη	Μπορεί να προληφθεί	Καμία
Δικαίωμα υγείας και ασφάλειας (τοπικές κοινότητες)	Σπάνιο	Χαμηλή	Τοπική	Βραχυπρόθεσμη	Μπορεί να προληφθεί	Καμία
Δικαιώματα ευπαθών ομάδων (μη διάκριση)	Πιθανό	Μέτρια	Περιφερειακή	Μακροπρόθεσμη	Μπορεί να αποφευχθεί	Μικρή (θετική)
Ισότητα, μη διάκριση (μέσα διαβίωσης)	Σπάνιο	Χαμηλή	Περιφερειακή	Μακροπρόθεσμη	Μπορεί να αποφευχθεί	Μέτρια (θετική)
Πρόβαση σε πληροφορίες / διαφάνεια	Πιθανό	Μέτρια	Εθνική	Μακροπρόθεσμη	Μπορεί να προληφθεί	Καμία
Ελευθερία έκφρασης / συμμετοχής	Σπάνιο	Υψηλή	Εθνική	Μακροπρόθεσμη	Μπορεί να αποφευχθεί	Καμία
Προστασία προσωπικών δεδομένων	Σπάνιο	Υψηλή	Εθνική	Μακροπρόθεσμη	Μπορεί να προληφθεί	Καμία

Προετοιμασία από: (ΑΣΠΡΟΦΟΣ, 2022).

Με βάση το «τρίγωνο ασφαλείας», που παρουσιάζει μια σχηματική κατηγοριοποίηση των δεικτών για τα επίπεδα κινδύνου για τα ανθρώπινα δικαιώματα (Σχήμα Κ.2.4-1), από τα στοιχεία / ενδείξεις για την αποφυγή ή την αποτροπή συμβάντων (κάτω μέρος του τριγώνου) έως και τα περιστατικά σοβαρών συνεπειών (κορυφή του τριγώνου), συμπεραίνεται ότι οι περισσότερες από τις επιπτώσεις του Έργου στα ανθρώπινα δικαιώματα περιλαμβάνονται στο κάτω επίπεδο του διαγράμματος, δηλαδή αποτελούν πιθανές επιπτώσεις που μπορούν να προληφθούν ή να αποφευχθούν μέσω της εφαρμογής κατάλληλων μέτρων άμβλυνσης και αξιολόγησης της απόδοσης.

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0 Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 100 από 101
---	--	--

Προετοιμασία από: (ΑΣΠΡΟΦΟΣ, 2022). Πηγή: ΙΠΙΕΚΑ, 2021.¹⁶¹

Σχήμα Κ.2.4-1 Το τρίγωνο ασφαλείας για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η δέουσα επιμέλεια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων επικεντρώνεται πρωτίστως στις δυνητικά δυσμενείς επιπτώσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και ορθώς,¹⁶² ωστόσο, όπως περιγράφεται σε προηγούμενες ενότητες, υπάρχει επίσης η δυνατότητα θετικής συνεισφοράς του Έργου σε αυτόν τον τομέα. Η ενίσχυση του εφοδιασμού με φυσικό αέριο είναι συμβατή με τους εθνικούς και ευρωπαϊκούς στόχους για τη βελτίωση της ενεργειακής ασφάλειας, τη μετάβαση σε μια κοινωνία χαμηλών εκπομπών άνθρακα και τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής. Στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης, η μετάβαση σε μια παγκόσμια οικονομία χαμηλότερου άνθρακα αναμένεται να έχει μακροπρόθεσμα οφέλη για το περιβάλλον και τα οικονομικά, κοινωνικά και ανθρώπινα δικαιώματα όλων.¹⁶³ Πρόσθετες ευκαιρίες ανθρωπίνων δικαιωμάτων που παρέχονται από το Έργο, σχετίζονται με την ισότητα και τη μη διάκριση, με την ευκαιρία οι δραστηριότητες του Έργου να αυξήσουν την ευαισθητοποίηση σχετικά με τους κινδύνους διακρίσεων που αντιμετωπίζουν οι ευπαθείς πληθυσμοί και να κοινοποιήσουν κανόνες και τις πρακτικές σχετικά με τη μη διάκριση, στους

¹⁶¹International Petroleum Industry Environmental Conservation Association (IPIECA) (2021). Human Rights Due Diligence Guidance. A practical guidance for the oil and gas, and alternative energy industry. Διαθέσιμο στο: <https://www.ipieca.org>

¹⁶² The Danish Institute for Human Rights (2020). Human Rights Impact Assessment Guidance And Toolbox. Διαθέσιμο στο: <https://www.humanrights.dk>

¹⁶³ International Petroleum Industry Environmental Conservation Association (IPIECA) (2021). Human Rights Due Diligence Guidance. A practical guidance for the oil and gas, and alternative energy industry. Διαθέσιμο στο: <https://www.ipieca.org>

	ΈΡΓΟ ΑΓΩΓΟΥ EASTMED Ελληνικό Τμήμα EastMed - Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων	 Αρ. Εγγρ: PERM-GREE-ESIA-A08_0017_0 Annex8I2 Αναθ. : 00 Σελ : 101 από 101
---	--	---

εργολάβους ή στην εφοδιαστική αλυσίδα στις τοπικές κοινότητες. Επίσης, το Έργο προσφέρει την ευκαιρία για θετικές επιπτώσεις στην εφαρμογή των εργασιακών δικαιωμάτων, υποστηρίζοντας μια ισχυρή εποπτεία των εργασιακών σχέσεων, καθώς και στις σχέσεις με τους ενδιαφερομένους, με διαφανείς και υπεύθυνες μεθόδους ανάπτυξης και υλοποίησης.

Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες αρχές των Ηνωμένων Εθνών, δεν είναι αποδεκτό να αντισταθμίζονται οι δυσμενείς επιπτώσεις ενός έργου στα ανθρώπινα δικαιώματα, μέσω θετικών συνεισφορών σε άλλους τομείς (π.χ. αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις να θεωρούνται ότι μετριάζονται από τη δημιουργία θέσεων εργασίας)¹⁶⁴: «Οι επιχειρήσεις μπορούν να αναλάβουν άλλες δεσμεύσεις ή δραστηριότητες για την υποστήριξη και προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι οποίες μπορεί να συμβάλουν στην απόλαυση των δικαιωμάτων. Αλλά αυτό δεν αντισταθμίζει μια αποτυχία σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων καθ' όλη τη διάρκεια της λειτουργίας τους».¹⁶⁵ Έτσι, οι ευκαιρίες για τα ανθρώπινα δικαιώματα που αναφέρονται εδώ, είναι μόνον αυτές που προκύπτουν από την αποτελεσματική διαχείριση των πιθανών επιπτώσεων του Έργου και όχι από οφέλη που παρέχονται σε άλλους τομείς.

Τα αποτελέσματα της ΜΕΑΔ θα συμπληρώσουν την περιβαλλοντική και κοινωνική διαχείριση του Έργου για να διασφαλίσουν την εφαρμογή μέτρων αποφυγής, πρόληψης και μετριασμού για τις επιπτώσεις στα Ανθρώπινα Δικαιώματα που εντοπίζονται στην ΜΕΑΔ. Όλες οι δραστηριότητες του Έργου θα συμμορφώνονται με την εθνική νομοθεσία και τα διεθνώς αποδεκτά πρότυπα ορθών πρακτικών, προκειμένου να εφαρμόζονται συνεπείς και αποτελεσματικές πρακτικές διαχείρισης όσον αφορά στο εργατικό δυναμικό, την υγεία και την ασφάλεια της κοινότητας, τον έλεγχο εργολάβων και προμηθευτών και την ασφάλεια του χώρου εργασίας. Θα πρέπει επίσης να ληφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την παρακολούθηση της προόδου του Έργου στη διαχείριση των πιθανών επιπτώσεων που έχουν εντοπιστεί, καθώς και για την καταγραφή τυχόν απρόβλεπτων τοπικών επιπτώσεων και τη διασφάλιση της έγκαιρης και αποτελεσματικής εφαρμογής όλων των μέτρων αποφυγής, πρόληψης και μετριασμού, ανάλογα με την περίπτωση.

¹⁶⁴ The Danish Institute for Human Rights (2020), op. cit.

¹⁶⁵ UN Guiding Principle 11, Commentary. Διαθέσιμο στο: <https://globalnaps.org/ungp/guiding-principle-11/>